

SINAI MÜLKİYET KANUN TASARISI TASLAĞI

GENEL GEREKÇE VE MADDE GEREKÇELERİ

GENEL GEREKÇE

Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığına bağlı özel bütçeli bir kamu kurumu olan Türk Patent Enstitüsü, Avrupa Birliğine ekonomik ve ticarî uyumun bir gereği olarak 1994 yılında kurulmuş olup ülkemizde sınai mülkiyet haklarının ulusal faktörlerdendir. Marka korumasına ilişkin ülkemizdeki mevcut düzenlemeler her ne kadar diğer ülke mevzuatlarıyla uyumlu olsa da Sınai Mülkiyet Kanununun “Marka” Kitabı ile getirilen düzenlemelerle; ihtiyaçlara daha uygun bir sistemin oluşturulması ve uluslararası düzeyde korunmasından sorumlu tek kuruluş olarak, önemli ve özel nitelikli birçok görevi birden yerine getirmektedir. Ancak artan iş yükü karşısında mevcut personel sayısı görev ve yükümlülüklerin yerine getirilmesinde yetersiz kalmaktadır. Personel açığının giderilmesi amacıyla 190 sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Kanun Hükmünde Kararname hükümlerine göre kadro ihdas edilmesi için ve Türk Patent Enstitüsünün sınai mülkiyet hakları alanında, görevlerini etkin biçimde yerine getirebilecek personele ve idari yapıya sahip bir kurum haline getirilmesi amacıyla 5000 sayılı Türk Patent Enstitüsü Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanunda yeniden düzenleme yapılması zarureti hâsıl olmuştur.

Günümüzde sınai haklar ve bu hakların korunma seviyesi, ülkelerin gelişmişlik göstergeleri arasında sayılmaktadır. Sınai haklar, sahibine fikri çabalarının sonucu olarak ortaya çıkan çalışmaları için verilen bir ödüllendirme ve teşvik aracı olmanın yanı sıra toplumun da bu çalışmalardan fayda sağlamasına imkan veren, iki tarafın çıkarları arasında denge kurmayı amaçlayan bir sistemdir. Sınai haklar, yaratıcılığın ve yeniliğin teşvik edilmesi yoluyla bu alandaki rekabet ortamının oluşmasını sağlayarak ekonomik ve toplumsal gelişmeyi tetikler. Marka hakkının da içinde yer aldığı sınai haklar alanındaki düzenleme ve uygulamalar, ülkeler arasındaki ekonomik ilişkileri etkileyen önemli taraf olduğumuz uluslararası anlaşmalara, özellikle Marka Kanunu Andlaşmasına uyum amaçlanmış, TRIPS Anlaşması tekrar değerlendirilmiş ve 2015 yılında değiştirilen AB Marka Direktifi ve AB Marka Tüzüğü doğrultusunda yeni düzenlemeler yapılmıştır.

Sınai haklar arasında yer alan ve belirgin bir niteliği, ünü veya diğer özellikleri itibarıyla kökeninin bulunduğu yöre, alan, bölge veya ülke ile özdeşleşmiş bir ürünü gösteren coğrafi işaretlerin korunmasına ilişkin mevzuatın uluslararası alanda meydana gelen gelişmelere ve uygulamada karşılaşılan sorunlara çözüm getirecek şekilde revize edilmesine ihtiyaç duyulmuş, Sınai Mülkiyet Kanununun “Coğrafi İşaret ve Geleneksel Ürün Adı” Kitabı ile getirilen düzenlemelerle; coğrafi işaretlerle karıştırılan ancak “ürünün bizzat geleneksel özelliğini ve üretim metodu”nu ifade etmesi nedeniyle coğrafi işaretlerden farklı bir niteliği bulunan “geleneksel ürün adları”nın korunması öngörülmüştür. Coğrafi işaretler ve geleneksel ürün adlarına ilişkin hükümlerin tesisinde, uygulamakla yükümlü olduğumuz uluslararası anlaşmaların yanı sıra özellikle Tarım Ürünleri ve Gıda Maddeleri Hakkındaki Kalite Düzenlemelerine ilişkin 1151/2012 sayılı AB Tüzüğü örnek alınmıştır.

04.07.2015 tarih ve 29406 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Ulusal Coğrafi İşaret Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2015-2018)”nın genel amacı “coğrafi işaretlerin ulusal ve uluslararası alanda etkin şekilde korunması için toplumca benimsenmiş bir coğrafi işaret sistemi oluşturmak ve coğrafi işaretli ürünlerden elde edilen katma değer artırılması suretiyle kalkınma sürecine destek sağlamak”tır. Bu amaca ulaşmak için 5 hedef ve 25 eylem belirlenmiştir. Söz konu hedefler mevzuat ve uygulamalarının geliştirilmesi, konuyla ilgili her kurumda kurumsal kapasitenin ve kurumlar arası koordinasyonun güçlendirilmesi, toplumun her kesiminde bilinç ve farkındalığın artırılması, başvuruların hazırlık sürecinden itibaren her aşamanın iyileştirilmesi ve coğrafi işaretli ürünlerin katma değerinin yükseltilmesidir. Belirtilen hedeflere ulaşmak amacıyla öngörülen eylemler kapsamlı niteliktedir. Bu eylemler arasında, ülke ihtiyacını karşılayacak kapasiteye sahip yeni bir daire başkanlığının kurulması da yer almaktadır. Bu amaçla, halihazırda Markalar Dairesi Başkanlığı altında yürütülen işlemlerin Coğrafi İşaretler Dairesi Başkanlığı altında yeniden yapılandırılması öngörülmüştür.

Sınai hak konularından biri olan tasarımlar da yenilikçi ürünlerin piyasaya çıkmasını sağlamak amacıyla tasarımcılara ve hak sahiplerine geniş yetkiler vererek bu alanda yaratıcılığı teşvik etmekte böylece toplumun bu yeniliklerden faydalanmasının önünü açmaktadır. Tasarımların korunması için etkin bir sistemin varlığı ve bu sistemin kullanıcıların ihtiyaçlarına cevap verebilecek durumda olması en temel ve öncelikli unsurdur. Bu nedenle tasarım tescil ve koruma sisteminin güncelleştirilmesi ve güçlü bir yapıya kavuşturulması ihtiyacı doğmuştur.

Sınai Mülkiyet Kanununun “Tasarım” Kitabı ile getirilen düzenlemelerle; uygulamada karşılaşılan sorunlara çözüm getirilmesi ve Avrupa Birliği düzenlemeleri ile taraf olduğumuz uluslararası anlaşmalara, özellikle Endüstriyel Tasarımların Uluslararası Tesciline İlişkin Lahey Anlaşmasının Cenevre Metnine tam uyumun sağlanması ve düzenlemede, işlemlerin kullanıcı ihtiyaçlarına uygun olarak basit, hızlı ve en az bürokrasi ile sonuçlandırılması için mevzuatın sistematik, açık ve anlaşılır hale getirilmesi amaçlanmıştır.

554 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin düzenlemesine bakıldığında, başlığında “Endüstriyel Tasarım” kavramına yer verilmiştir. Ancak söz konusu Kanun Hükmünde Kararnamede ürün tanımı olarak “..... endüstriyel yolla veya elle üretilen herhangi bir nesne...” ibaresi yer almaktadır. Bu tanımdan da anlaşılacağı üzere sadece endüstriyel ürünlere ait tasarımlar değil, aynı zamanda endüstriyel olmayan, yani bir zanaatkarın ortaya koyduğu ürünlere ait tasarımlar da koruma kapsamına alınmıştır. Bu açıdan bakıldığında, tasarım koruması için tasarımın kullanıldığı veya uygulandığı ürünün endüstriyel yolla üretiminin gerekli olmaması gerçeği, kanun içeriği ile başlığının uyumlu hale getirilmesini zorunlu kılmıştır. Tasarımdaki bir diğer önemli düzenlemeyle de, tasarım tescil başvurularının incelenmesi ile ilgili usul ve esasların yeniden belirlenmiştir. Tasarım ve ürün tanımına uygun olmayan, kamu düzenine veya genel ahlaka aykırı, dini, tarihi ve kültürel değerler bakımından halka mal olmuş ve ilgili mercilerin tescil izni vermediği işaretlerin uygunsuz kullanımını içeren, yeni olmadığı anlaşılan tescil taleplerinin Enstitü tarafından resen reddedilmesi düzenlenmiştir. Ayrıca, Tasarımda yapılan diğer önemli düzenlemelerle, yayımlanmış tasarım tescillerine Enstitü nezdinde yapılacak itirazlarla ilgili altı aylık kanuni itiraz süresi üç aya indirilerek, tescil süreci kısaltılmış ve birleşik ürüne orijinal görünümü yeniden kazandırmak

için birleşik ürün parçalarının onarım amacıyla kullanımı ve birleşik ürünün normal kullanımında görünmeyen parçalar tasarım hakkı kapsamı dışında bırakılmıştır.

Patent ve faydalı model hakkının da içinde yer aldığı sınai haklar alanındaki düzenleme ve uygulamalar, ülkeler arasındaki ekonomik ve hatta politik ilişkilerle ilgili kararları etkileyen önemli faktörlerdendir. Etkin bir patent sistemi, yaratıcı yetenekleri buluş yapmaya, yapılan buluşları sanayiye uygulamak suretiyle değerlendirmeye teşvik eder. Ayrıca, patent hakkının korunması ülke içinde ekonomik büyümeyi beraberinde getirir ve teknoloji üretimi ile transferine uygun zemin hazırlar. Ayrıca retimi artıran, kolaylaştıran veya kalitesini yükselten küçük buluşların da teknik gelişime önemli katkıları olduğu bilinmektedir. Hem zaman hem de masraf açısından daha elverişli olan faydalı model sistemi de bu tür buluşların korunması amacına hizmet etmektedir. 551 sayılı Patent Haklarının Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamede yapılan değişiklikle; Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası anlaşmalarla getirilen yükümlülükler de gözetilerek ülkemizin gerçeklerine ve ihtiyaçlarına uygun olarak, uygulamada ortaya çıkan sorunlara çözüm getirilmesi ve mevcut durumda Kanun Hükmünde Kararname ile yapılan düzenlemenin tamamının kanunla düzenlenmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda; patent ve faydalı model verilme süreçlerinin basitleştirilmesi ve hızlandırılması için uygulamada karşılaşılan sorunların giderilmesi, hak sahipleri ile firmalar arasında ciddi hukuki problemlere sebep olan ve suiistimale açık olan incelemesiz patent sistemi kaldırılması, verilen patentlere tescil sonrası itiraz edilebilmesi, faydalı model başvurularına araştırma raporu düzenlenmesi, üniversitelerdeki mevcut buluş potansiyelinin ortaya çıkarılması ve ekonomiye kazandırılması amacıyla niversite mensuplarının buluşlarının hak sahipliğinin yksekokėretim kurumlarına verilmesi yönünde düzenlemelere gidilmektedir. Bu suretle patent ve faydalı model sisteminin daha nitelikli ve sağlıklı bir yapıya kavuşturulması hedeflenmektedir.

Öte yandan, geçtiğimiz iki yıllık süre içerisinde 551 sayılı KHK ile 556 sayılı KHK'nın bazı maddelerinin Anayasa Mahkemesince, "Gayri maddi mallar kapsamında bulunan fikri ve sınai mülkiyet haklarının Anayasa'nın ikinci kısmının 'Kişinin Hakları ve ödevleri' başlıklı ikinci bölümünün 35 inci maddesinde yer alan mülkiyet haklarından olduğu, Anayasa'nın 91 inci maddesinin birinci fıkrasında ise 'Sıkıyönetim ve olağanüstü haller saklı kalmak üzere, Anayasanın ikinci kısmının birinci ve ikinci bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleri ve dördüncü bölümde yer alan siyasi haklar ve ödevler...'in kanun hükmünde kararnamelerle dzenlenemeyeceğinin belirtildiği" gerekçesiyle Anayasa m.91/1'e aykırılıktan iptaline karar verilmiştir. Bu itibarla, temel haklardan olan mülkiyet hakları kapsamında yer alan sınai mülkiyet haklarının tamamının kanunla düzenlenmesi suretiyle Anayasa Mahkemesi iptallerinin önüne geçmek ve mevcut durumda Kanun Hükmünde Kararnameler ile yapılan düzenlemenin tamamının kanunla düzenlenmesi amacıyla Kanun Tasarısı Taslağı hazırlanmıştır.

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1- Madde ile bu Kanunun amaç ve kapsamı belirlenmiştir.

MADDE 2- Madde ile bu Kanunda geçen teknik kavramlar ile anlamları konusunda tereddüt oluşabilecek kavramlar tanımlanmıştır.

MADDE 3- Madde ile bu Kanunla sağlanan korumadan yararlanma hakkı olan kişiler belirtilmiştir.

MADDE 4- TRIPs'in 15 inci maddesi ile yeni AB Marka Direktifi ve AB Marka Tüzüğüne uygun olarak madde metni yeniden yazılmıştır. Mevcut düzenlemede yer alan “çizimle görüntülenebilme” koşulu yerine yeni marka türlerinin tesciline de imkan verebilecek şekilde “İşaretin, marka sahibine sağlanan korumanın konusunun açık ve net olarak anlaşılmasını sağlayabilecek şekilde Sicilde gösterilebilir olması” koşulu eklenmiştir. Markanın asli işlevi olan ayırt etme koşulu mevcut madde metninde olduğu gibi bu metinde de muhafaza edilmiştir. Marka olabilecek işaretler sayılırken sınırlı bir sayma yöntemi benimsenmemiş; “özellikle” ibaresi eklenmek suretiyle marka olabilecek işaretlerin bu madde hükmünde sayılanlarla sınırlı olmadığı ifade edilmiştir.

MADDE 5- Markalar, bir teşebbüsün imalatını veya ticaretini yaptığı malları ya da sunduğu hizmetleri, başka teşebbüslerin mal veya hizmetlerinden ayırt etmeye yarayan işaretlerdir. Markalarda kullanılabilecek işaretlerin seçiminde serbesti olmasına rağmen bazı kısıtlamalar getirilmiştir. Bu maddede, daha çok kamu düzeni ile ilgili olan ve Enstitü tarafından resen incelenen marka başvurusu ret nedenleri yer almaktadır.

Maddenin birinci fıkrasının (a) bendi, 4 üncü maddede belirtilen koşulları sağlamayan işaretlerin marka olarak tescil edilemeyeceğini düzenlemektedir. 4 üncü maddede, markanın içereceği işaretlere yer verilmiş olup bir markanın, ayırt ediciliğe sahip olması markanın en önemli niteliği olarak belirlenmiştir. İşaret, teşebbüsün mal veya hizmetlerini diğerlerinden ayırt etme özelliğine sahip olmalıdır. Eğer işaret bu niteliğe sahip değilse, marka olarak tescil edilmesi mümkün bulunmamaktadır.

Maddenin birinci fıkrasının (b) bendinde, hiçbir ayırt ediciliğe sahip olmayan dolayısıyla tüketiciler tarafından marka olarak algılanmayacak işaretlerin tescil edilemeyeceği düzenlenmiştir. Tüm modern marka sistemlerinde ve AB Marka Tüzüğü'nün 7 nci maddesinde de marka olarak tescil edilemeyecek ayırt edici olmayan işaretler benzer şekilde düzenlenmiştir. Maddenin birinci fıkrasının (c) ve (d) bentlerinde yer alan ve tasvir edici işaretler olarak nitelendirilen bu tür işaretler, herkesin kullanımına açık tutulması gereken, ayırt ediciliğe sahip bulunmayan ve hiç kimsenin tekeline verilemeyecek işaretlerdir. Söz konusu işaretleri, münhasıran veya esas unsur olarak içeren markaların red nedeni olarak yer alması, rekabetin bozulmasının ve diğer üreticiler ile tüketicilerin bundan zarar görmesinin önlenmesine yönelik olarak tercih edilmiştir. Tüm modern marka sistemlerinde ve AB Marka Tüzüğü'nün 7 nci maddesinde de aynı hüküm yer almaktadır.

Maddenin birinci fıkrasının (ç) bendinde, tescil edilmiş veya daha önce tescil için başvurusu yapılmış bir markanın aynı ya da ayırt edilemeyecek derecede benzerinin, aynı veya aynı türdeki mal veya hizmetler için reddi öngörülmüştür. Daha önceki marka sahiplerinin haklarının

korunmasını amaçlayan bu hüküm büyük oranda 556 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameden alınmıştır.

Maddenin birinci fıkrasının (e) bendi, AB Marka Tüzüğü'nün 7 nci ve Alman Marka Kanununun 8 inci maddesinde aynen yer almaktadır. Böylelikle malın özgün doğal yapısından ortaya çıkan veya teknik bir sonucu elde etmek için zorunlu olan ya da mala asli değerini veren şekli, münhasıran içeren işaretler marka olarak tescil edilemeyecektir. Örneğin, otomobil lastiği, portakal gibi doğası gereği başka şekillerde olamayacak şekiller münhasıran veya esas unsur olarak marka olarak tescil edilemez. Ancak bunlara özgün bir şekil verildiğinde marka olarak tescili mümkün olabilecektir.

Maddenin birinci fıkrasının (f) bendi, mal veya hizmetin niteliği, kalitesi veya coğrafi kaynağı gibi konularda halkı yanılgıya düşürecek markaların tescil edilemeyeceğini hükme bağlamış olup AB Marka Tüzüğü'nün 7 nci maddesinde ve Alman Marka Kanununun 8 inci maddesinde aynen yer almaktadır. Burada önemli olan, işaretin ortalama algılama seviyesine sahip tüketiciyi yanıltıcı nitelikte olup olmadığıdır.

Maddenin birinci fıkrasının (g) bendi, ülkemizin de taraf olduğu Paris Sözleşmesi uyarınca reddedilmesi gereken marka tescil başvurularını düzenlenmekte olup hüküm, anılan sözleşme uyarınca maddede yer almıştır. Paris Sözleşmesinin yollama yapılan 2 nci mükerrer 6 ncı maddesine göre; “Birlik ülkelerine ait arma, bayrak ve diğer hükümlerlik belirtilerinin ve bu devletler tarafından kabul edilmiş resmi kontrol ve teminat, işaret ve damgalarının ayrıca diğer armacılık sanatı açısından her çeşit taklitlerin yetkili makamların izni alınmadan gerek fabrika ve ticaret markası ve bu markaları düzenleyen unsurlar olarak tescilini ret veya iptal eylemeyi, uygun tedbirlerle kullanılmasının yasaklanmasını temin hususunda Birlik Ülkeleri mutabık kalmışlardır.” Aynı madde hükmüne göre, bu yasak, üye devletlerden birinin veya birçoğunun üyesi bulunduğu hükümetlerarası örgütlerin emareleri, kısaltılmış kelimeleri ya da diğer amblemleri, bayrak ve armaları hakkında da uygulanır. Anılan hükmün uygulanabilmesi için üye devletler, korunmasını istedikleri hükümlerlik belirtileri, resmi kontrol ve garanti işaretleri ile damgaların listesini diğer devletlere duyurulması için Uluslararası Büroya bildireceklerdir.

Maddenin birinci fıkrasının (ğ) bendi ile Paris Sözleşmesinin 2 nci mükerrer 6 ncı maddesi kapsamı dışında kalan ancak kamuyu ilgilendiren, tarihi ve kültürel değerler bakımından halka mal olmuş veya ilgili mercilerin tescil izni vermediği işaret ve adlandırmaları içeren markaların tescil edilemeyeceği vazedilmiş olup benzer hüküm AB Marka Tüzüğü'nün 7 nci maddesinde de yer almaktadır. Örneğin, Nasreddin Hoca gibi halka mal olmuş kültürel değerlerin marka olarak tescili mümkün değildir.

Maddenin birinci fıkrasının (h) bendi ile dini değerleri ve sembolleri içeren işaretlerin marka olarak tescil edilemeyeceği hüküm altına alınmıştır. Bu hüküm ile, dini sembollerin ticaret alanında kullanılmasının önlenmesi amaçlanmıştır.

Maddenin birinci fıkrasının (ı) bendi ile kamu düzenine veya genel ahlaka aykırı marka tescil taleplerinin reddi düzenlenmiş olup benzer düzenleme AB Marka Tüzüğü'nün 7 nci maddesinde de yer almaktadır.

Maddenin birinci fıkrasının (i) bendi ile tescilli bir coğrafi işaretten oluşan veya tescilli bir coğrafi işaret içeren markaların tescil edilemeyeceği hüküm altına alınmış olup bu düzenleme ile müstakil bir sınai mülkiyet hakkı olan coğrafi işaretlerin korunması amaçlanmıştır. Koruma kapsamı tescilli coğrafi işaretin ilgili olduğu sınıflar gözetilerek belirlenecektir.

Maddenin ikinci fıkrasında, kullanım sonucu ayırt edicilik kazanmış markaların birinci fıkranın (b), (c) ve (d) bentlerine göre reddedilememe hali düzenlenmiş olup, hüküm AB Marka Tüzüğünde de aynen yer almaktadır. Böylece temelde marka olamayacak bir işarete, ayırt edicilik kazandıran ve onu marka haline getiren müteşebbis korunmuştur.

Maddenin üçüncü fıkrasında ise, bir marka tescil başvurusunun, önceki marka sahibinin başvurusunun tesciline açıkça muvafakat ettiğini gösteren noter onaylı izin belgesinin Enstitüye sunulması halinde birinci fıkranın (ç) bendine göre reddedilemeyeceği ve izin belgesine ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle belirleneceği hükme bağlanmıştır. Söz konusu hüküm ile, - birbirileri ile ekonomik veya diğer yönlerden bağlı olanlar başta olmak üzere- başvuru sahiplerinin piyasada birlikte var olma yönünde ortaya koydukları iradenin korunması amaçlanmıştır.

MADDE 6- 556 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede de aynen yer alan bu hüküm AB Marka Direktifinin 8 inci maddesi ile uyumlu olduğundan özüne ilişkin değişikliğe ihtiyaç duyulmamıştır.

Maddenin birinci fıkrasında, aynı veya karışıklığa yol açabilecek derecede benzer marka başvurularına itiraz düzenlenmiştir. Hüküm, AB Marka Tüzüğünde de yer almaktadır.

Ticari vekil veya temsilcinin, marka sahibinin izni olmadan markanın aynı veya ayırt edilemeyecek kadar benzerinin kendi adına tescili için başvuruda bulunması ve geçerli bir gerekçe gösterememesi halinde marka sahibinin itirazını düzenleyen ikinci fıkrası, AB Marka Direktifinin 8 inci maddesine uygun bulunmaktadır. Mevcut düzenlemeden farklı olarak itiraz edilen başvuru ile itiraza konu marka arasındaki benzerlik derecesini belirlemek adına madde metnine bu belirliliği sağlayacak şekilde bir ekleme yapılmıştır.

Maddenin üçüncü fıkrasında, daha önce kullanılan tescilsiz bir marka veya ticari işaretin sahibi tarafından yapılabilecek itirazlar, AB Marka Tüzüğüne benzer olarak düzenlenmiştir.

Maddenin dördüncü fıkrasında, niteliği gereği nisbi bir hak içeren Paris Sözleşmesi 1 inci mükerrer 6 ncı maddesi anlamındaki tanınmış markaların aynısı veya benzeri niteliğindeki marka başvurularının itiraz üzerine reddedileceği hükmü düzenlenmiş olup bu düzenleme ile daha önce mutlak ret nedenleri arasında yer alan bu husus, AB ve yurtdışı uygulamalarla uyumlu olacak şekilde nisbi ret nedenleri arasına eklenmiştir.

Maddenin beşinci fıkrasında, tanınmış markaların sulandırılması ve tanınmış markalardan haksız yarar elde konuları konusu TRIPs ve AB Marka Tüzüğüne uyumlu olarak düzenlenmiştir. Mevcut düzenlemeden farklı olarak başvuru sahibine başvuru yapma konusunda haklı sebepleri olduğunu ileri sürebilme imkanı tanınmış ve fıkra kapsamındaki korumanın koşulların sağlanması halinde mal veya hizmetlerin aynı, benzer veya farklı olup olmadığına bakılmaksızın sağlanacağı düzenlenmektedir.

Maddenin altıncı fıkrasında, marka tescil başvurusunun başkasına ait şahsi, fikri veya sınai hakları içermesi halinde itiraz hakkı, AB Marka Tüzüğüne uyumlu olarak düzenlenmiştir.

Maddenin yedinci ve sekizinci fıkralarında ise koruma süresi sona eren markaların başkaları adına tescil edilmek istenmesi durumunda itiraz hakkı, AB Marka Tüzüğüne uygun olarak düzenlenmiştir.

Maddenin dokuzuncu fıkrasında kötü niyetle yapılan başvuruların itiraz üzerine reddedileceği düzenlenmiştir.

MADDE 7- Maddenin birinci fıkrasında marka korumasının tescil yoluyla elde edileceği düzenlenmiştir. Bununla beraber, tescilsiz marka sahiplerinin hukuki durumunu düzenleyen istisnai hükümler de Kanunda yer almaktadır. Bu istisnalar kapsamında olan bir kişi, marka tescil başvurusuna itiraz ederek tescili önleme ya da tescil edilmiş ise markanın hükümsüzlüğünü isteme hakkına sahip bulunmaktadır.

Maddenin ikinci fıkrasında marka tescilinden doğan hakkın kapsamı belirtilmiş, üçüncü fıkra ise marka sahibinin izni olmadan üçüncü kişilerin markayı kullanmalarının yasaklanabileceği haller örneksime yoluyla sayılmıştır. AB Marka Tüzüğü'nün 9 uncu maddesi ve Alman Marka Kanununun 14 üncü maddesi dikkate alınarak düzenlenen madde ile, mezkur hükümlerle uyum sağlanması amaçlanmıştır.

Maddenin üçüncü fıkrasının (d) bendinde markanın internette kullanılması hali düzenlenmiştir. Bu bent, AB Marka Tüzüğü ve Alman Marka Kanununda yer almamaktadır. Ancak, internette marka kullanımının marka hakkı kapsamına girdiği hususunda ulusal ve uluslararası doktrinde ve mahkeme içtihatlarında tam bir görüş birliği mevcuttur. Fiilen karşımıza yeni çıkan bir olgunun, markalar ile ilgili düzenleme yapılırken açıkça vazedilmesinin faydalı olacağı düşüncesiyle mezkur hüküm konulmuştur. Hüküm konulurken aralarında Dünya Fikri Mülkiyet Teşkilatı tahkim ve arabuluculuk merkezinin de bulunduğu internet alan adı ile marka arasındaki uyumsuzlukları çözen merkezlerin kuralları esas alınmıştır. Bu bağlamda işareti kullanan kişinin, işaretin kullanımına ilişkin hakkı veya meşru bir bağlantısı olmaması ve dolayısıyla kötünietli olması koşullarıyla, işaretin aynı veya benzerinin internette ticari etki yaratacak biçimde, alan adı, yönlendirici kod, anahtar sözcük ya da benzeri biçimlerde kullanılması yasaklanmıştır. Türkçe'ye yönlendirici kod olarak çevrilen kelimenin, internetteki kullanımı "metatag"dır. Ancak kelimenin Türkçe tam çevirisi hakkında görüş birliği bulunmamaktadır.

Maddenin dördüncü fıkrasında markanın sahibine sağladığı hakların üçüncü kişilere karşı marka tescilinin yayım tarihi itibarıyla hüküm ifade edeceği, başvuru sahibinin tazminat davası açmaya yetkili olacağı ve mahkemenin öne sürülen iddiaların geçerliliğine ilişkin olarak tescilin yayımlanmasından önce karar veremeyeceği düzenlenmiştir.

Maddenin beşinci fıkrası ile markanın, sahibine sağladığı münhasır haklara sınırlamalar getirilmiştir. Söz konusu hüküm, AB Marka Tüzüğü'nün 12 nci maddesinde ve AB Marka Direktifinin 6 ncı maddesinde de yer almaktadır. Ancak, 556 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede de yer alan hüküm, ifade ediliş biçimi bakımından doktrinde yöneltilen eleştiriler ve Tüzük ile Direktifteki anlam netliğinin Kanun Hükmünde Kararnamede bulunmaması nedenleri ile madde, aslına uygun biçimde yeniden kaleme alınmıştır. Buna göre, üçüncü kişilerin kendi ad ve adresini belirttiği, mal ve hizmetler ile ilgili açıklamada bulunduğu ve özellikle aksesuar, yedek parça gibi malların ya da hizmetlerin kullanım amacını göstermek bakımından gereklilik bulunan hallerde markanın kullanılmasının marka sahibince önlenemeyeceği düzenlenmiştir.

MADDE 8- Madde ile markanın, tescilli marka olduğu belirtilmeden sözlük, ansiklopedi veya başka başvuru eserlerinde jenerik ad izlenimi verecek şekilde yer alması durumunda, yayımcının, marka sahibinin talebini takip eden ilk baskıda markanın tescilli olduğunu belirtmek ve marka örneğini eklemek suretiyle yanlışlığı düzeltmek yükümlülüğü olduğu

düzenlenmiştir. Hükümün amacı, markanın, tescil kapsamındaki mal veya hizmetlerin cins ismi, yani jenerik adı haline dönüşmesinin önlenmesidir. 556 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede benzer şekilde yer alan hüküm, AB Marka Tüzüğü'nün 10 uncu maddesinde de yer almaktadır.

MADDE 9- Maddede markanın, tescil edildiği mal veya hizmetlerle ilgili olarak kullanılması gereğine açıkça işaret olunmuştur. Ancak, maddede söz konusu olan kullanım, markanın tescil edildiği amaç dahilinde, işlevine uygun, yani ticari hayatın içinde, markanın fonksiyonlarının yerine getirilmesi için kullanımıdır. İngilizcede “genuine use” biçiminde tarif edilen bu kullanım, Türkçeye “ciddi veya gerçek kullanım” biçiminde çevrilebilir. Bu nedenle sırf üçüncü kişilerin markayı hükümsüz kıldırmasını önlemek amacıyla, markanın evraklar veya ilanlar aracılığıyla kullanılması ve benzeri durumlar bu madde kapsamında kullanım olarak mütalaa edilmeyecektir.

Markanın kural olarak sahibi tarafından kullanılması gerekir. Madde hükmünde, kullanma zorunluluğu bakımından, markanın tescil edildiğinin yayımlandığı tarihten itibaren beş yıl içinde kullanımına haklı bir neden olmadan başlanılmaması veya bu kullanıma beş yıl kesintisiz ara verilmesi şeklinde iki olasılık düzenlenmiştir. Dolayısıyla, marka sahibinin, haklı nedenlerin varlığı halinde markanın hükümsüzlüğüne karar verilmesini engellemesi mümkündür. Haklı neden, maddede belirtilen sürede markanın kullanılmasını imkansız kılan hukuki ve fiili engeller olup bu nedenlerin marka sahibinin kusurlu davranışından kaynaklanmaması gerekmektedir.

İkinci fıkrada markayı kullanma kabul edilebilecek durumlar sayılmıştır. Maddenin mehzazını, AB Marka Tüzüğü'nün 15 inci ve AB Marka Direktifinin 10 uncu maddesi oluşturmaktadır.

MADDE 10- Madde ile markası Türkiye’de tescilli olmayan marka sahibine, markasını haklı bir sebebi olmaksızın kendi adına tescil ettiren ticari vekil veya temsilcisinin kullanımının yasaklanmasını talep etme hakkı düzenlenmiştir. AB Marka Tüzüğü'nün 11 inci maddesinde yer alan hüküm 556 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede de yer almaktadır. Kanunda yer alan hüküm, mehaza uygun şekilde düzenlenmiştir.

MADDE 11- Maddenin birinci fıkrasında, geçerli bir marka tescil başvurusu yapılması için gerekli belgeler Marka Kanunu Andlaşması hükümleri de dikkate alınarak tekrar düzenlenmiştir. Maddenin (b) bendinde “marka örneği”nin marka tescil başvurusunda bulunması hali düzenlenmiştir. Bu bent kapsamında sunulması gereken marka örneğinin 4 üncü maddede belirtildiği şekilde “Sicilde gösterilebilir olması” gerekmektedir.

Maddenin ikinci ve üçüncü fıkralarında mal veya hizmetlerin ait oldukları sınıflandırma ilkeleri belirtilmektedir. Ayrıca, Enstitünün başvuru dilekçesinde yer alan mal veya hizmetler üzerinde düzenleme yetkisi ve bunun koşulları da maddede açıkça belirtilmiştir.

Marka tescil başvurusunun, başvuru kapsamında yer alan mal veya hizmetler bakımından başvuru tescil edilene kadar talep üzerine iki veya daha fazla başvuruya bölünebileceği dördüncü fıkra ile hükme bağlanmıştır.

Maddenin beşinci fıkrasında ise başvuruya, sınıflandırmaya ve bölünmeye ilişkin usul ve esasların yönetmelikle düzenleneceği ifade edilmiştir.

MADDE 12- Madde ile Paris Sözleşmesinin temel ilkelerinden olan rüçhan hakkı düzenlenmektedir. Rüçhan hakkı, söz konusu Sözleşmeye veya Dünya Ticaret Örgütü Kuruluş Anlaşmasına taraf devletlerden birinin uyruğunda olan ya da bu devletlerden birinin uyruğunda olmamakla birlikte bunlardan birinde yerleşim yeri veya işler durumunda ticari müessesesi bulunan gerçek ya da tüzel kişiler veya haleflerinin, kendi ülkesinde ya da bu devletlerden herhangi birinde yetkili mercilere usulüne uygun olarak yaptığı marka başvurusunu esas alarak, başvuru tarihinden itibaren altı ay içinde diğer üye devletlere başvuru yapması halinde, iki tarih arasında üçüncü kişiler tarafından Paris Sözleşmesi hükümleri kapsamında aynı marka ve kapsamındaki aynı mal veya hizmetler için yapılacak marka tescil başvurusunun ya da marka tescillerinin önüne geçmesi sonucunu doğurmaktadır.

Maddenin birinci fıkrasında, hangi başvuruların rüçhan hakkı doğuracağı tanımlanmıştır.

Maddenin ikinci fıkrasında, üçüncü kişiler tarafından yapılacak rüçhan hakkına konu olan tescil başvurusunun mal veya hizmetler itibarıyla tamamını ya da bir kısmını kapsayan başvuruların ve bunlar adına yapılacak marka tescillerinin durumu düzenlenmiştir.

Maddenin üçüncü fıkrası ile rüçhan hakkının uygulama alanı Paris Sözleşmesine ve Dünya Ticaret Örgütü Kuruluş Anlaşmasına taraf olmayan devletlere de genişletilmiştir.

Maddenin dördüncü fıkrası ile Sergilerde veya fuarlarda sergilemeden doğan rüçhan haklarını düzenleyen madde, AB Marka Tüzüğü'nün 33 üncü maddesi esas alınarak düzenlenmiştir. Söz konusu hükme göre, tescil başvurusundaki markanın kullanılacağı malları veya hizmetleri Türkiye'de açılan ulusal ya da uluslararası sergilerde veya fuarlarda ya da Paris Sözleşmesine veya Dünya Ticaret Örgütü Kuruluş Anlaşmasına taraf devletlerde açılan resmi ya da resmi olarak tanınan sergilerde veya fuarlarda markayla birlikte sergileyen ve markanın tasdikli örneğini ibraz eden 3 üncü maddede yazılı gerçek veya tüzel kişiler, sergi ya da fuarın resmi açılış tarihinden itibaren altı ay içinde Türkiye'de aynı markanın tescili için başvuru yapma konusunda rüçhan hakkından yararlanırlar.

Maddenin beşinci fıkrasında, sergiden veya fuardan önce markanın kullanılacağı mallar ya da hizmetlerin markayla birlikte sergilenmesi durumunda rüçhan hakkının başlangıç süresi düzenlenmiştir.

Maddenin altıncı fıkrasında birden çok talep halinde sergilerde veya fuarlarda sergilemeden doğan rüçhan hakkından yararlanacak kişi belirlenmiştir.

MADDE 13- Madde, rüçhan hakkının talep edilmesi ve hükmü ile ilgili olup maddenin birinci fıkrasında, rüçhan hakkı talebinin yapılması ve rüçhan hakkı belgesinin verilmesine ilişkin süreler düzenlenmiştir.

Maddenin ikinci fıkrasında, rüçhan hakkının hüküm ve sonuçlarının doğacağı tarihler belirtilmiştir.

Maddenin son fıkrasında ise rüçhan talebine ilişkin usul ve esasların Yönetmelikle düzenleneceği belirtilmektedir.

MADDE 14- Madde ile Türkiye'nin belirlenen akit taraf olduğu bir uluslararası tescilin etkisi düzenlenmektedir.

Maddenin ikinci fıkrasında uluslararası bir başvurunun, başvuru veya varsa rüçhan tarihinden sonraki bir tarihte yapılmış olan ancak kendisinden daha önceki bir tarihte Enstitü kayıtlarına giren bir marka başvurusu veya tescilli marka nedeniyle reddedilemeyeceği, sonraki tarihli

marka başvurusu veya tescilinin, önceki tarihli uluslararası marka başvurusu dikkate alınarak 16 ncı maddenin birinci fıkrası hükmüne göre yeniden değerlendirileceği ve sonraki tarihli markanın tescilli olması durumunda 22 nci maddenin ikinci fıkrası hükmü uygulanacağı hükmüne bağlanmıştır.

Maddenin üçüncü fıkrasında Türkiye'nin belirlenen akit taraf olduğu ve Enstitünün, Madrid Protokolünün beşinci maddesine istinaden ret veya kısmi ret bildiriminde bulunduğu hallerde, karara itiraz için öngörülen iki aylık itiraz süresinin başlangıç tarihi kesin olarak belirlenmektedir. Böylelikle uygulamada karışıklık doğuran bir sorunun çözüme kavuşturulması amaçlanmaktadır.

Maddenin dördüncü fıkrasında ise Madrid Protokolü kapsamında Enstitü tarafından yapılan işlemler için alınacak ücretlerin tebliğ ile belirleneceği esası kabul edilmiştir.

MADDE 15- Maddenin birinci fıkrasında marka başvurularının hangi şartlara göre inceleneceği ve başvurunun kesinleşme tarihi belirlenmektedir. Söz konusu fıkra, 3 üncü ve 11 inci maddelerde ve yönetmelikte belirtilen şartları yerine getirmeyen başvurulara, eksik belgelerin veya bilgilerin tamamlanması için süre verilmesi düzenlenmektedir.

Maddenin ikinci fıkrasında ise başvuru sahibine birinci fıkra kapsamında verilen süreler sonucunda mevcut başvurusunun başvuru tarihini değiştirerek, işlemlere devam edebilme olanağı sunulmuştur. Ayrıca kesinleşme tarihini etkilemeyen eksiklikler de düzenlenmiştir.

Maddenin üçüncü fıkrasında, eksiklikleri süresi içerisinde gidermemenin müeyyidesi hüküm altına alınmıştır. Ayrıca bu fıkra, süresi içerisinde sınıflara ilişkin ücret eksikliğinin ve rüçhan hakkına ilişkin eksikliklerin süresi içerisinde giderilmemesi durumları özel olarak düzenlenmek suretiyle bu konularda oluşması muhtemel karışıklıkların önüne geçilmesi amaçlanmıştır.

Maddenin dördüncü fıkrasında başvuru yapma hakkını düzenleyen 3 üncü maddeye yollama yapılarak, bu madde kapsamına girmeyen kişilerin başvurusunun reddedileceği hükmüne bağlanmaktadır.

Madde ve koşullar düzenlenirken Marka Kanunu Andlaşması hükümleri de dikkate alınmış ve böylelikle Kanun ve Andlaşma arasında uyum sağlanmıştır.

MADDE 16- Madde ile başvuru şartları eksiksiz yerine getirilmiş marka tescil talebinin 5 inci madde kapsamında incelenmesi ve bunun sonuçları düzenlenmektedir.

Maddenin ikinci fıkrasında, marka başvurusunun Bültende yayımlanmasının koşulları düzenlenmiştir.

Maddenin üçüncü fıkrasında ise başvurunun yayımından sonra başvurunun kısmen veya tamamen reddine ilişkin karar verilirse, bu kararın da yayımlanacağı belirtilerek, marka tescil taleplerinin tüm aşamalarının üçüncü kişilerin bilgisine sunulması sağlanmıştır.

MADDE 17- Madde ile marka tescil başvurusunun yayımına karşı üçüncü kişilerin görüş bildirmeleri hususu AB Marka Tüzüğü'nün 40 ıncı maddesiyle uyumlu bir şekilde düzenlenmiştir.

Maddenin birinci fıkrasında, kimlerin, ne zaman üçüncü kişi olarak marka tescilinin yayımının, 5 inci maddeye aykırılığı iddiasında bulunabileceği düzenlenmiştir. Ancak, Kanunun 5 inci maddenin birinci fıkrasının (ç) bendi, esas olarak önceki hak sahiplerini ilgilendirdiğinden ve

bu kişiler için de itiraz müessesesi düzenlendiğinden üçüncü kişi görüşlerine mesnet teşkil edemeyeceği de maddede açık olarak düzenlenmiştir.

Maddenin ikinci fıkrasında ise değerlendirmenin sonuçları düzenlenmiştir.

MADDE 18- Madde, AB Marka Tüzüğü'nün 41 inci maddesi esas alınarak düzenlenmiştir. Ayrıca, 556 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameden farklı olarak yayına itiraz ve karara itiraz ayırımına gidilmiştir. Böylelikle 556 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede sadece itiraz başlığı altında yer verilen ve farklı düzenlemeler içeren hükümler arasında var olan çelişki giderilmiştir.

Maddenin birinci fıkrasında, marka tescil başvurusunun 5 inci ve 6 ncı madde hükümlerine göre tescil edilmemesi gerektiğine ilişkin gerçekleştirilecek itirazların koşulları düzenlenmektedir.

Maddenin ikinci fıkrasında itirazın şekli, itiraz gerekçelerinin süresi içerisinde sunulmamasının yaptırımı ve ayrıca itiraz süresi geçtikten sonra gerekçelerin değiştirilemeyeceği ve yeni gerekçelerin eklenemeyeceği belirtilmiştir. Maddenin ikinci fıkrasında ifade edilen itiraz süresinden sonra itiraz gerekçelerinin değiştirilmesi ve genişletilmesi yasağı ile itiraz müessesesinin kötü niyetli olarak kullanımının önüne geçilmesi amaçlanmıştır.

MADDE 19- Madde ile 556 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 36 ncı ve AB Marka Tüzüğü'nün 42 nci maddeleri dikkate alınarak yayına itirazların incelenmesi usulü düzenlenmektedir. Bu bağlamda, karşı görüşlerin bildirmesini isteyebileceği gibi gerekli gördüğü takdirde taraflardan ek bilgi ve belge sunmalarını da isteyebilecektir. Karşı görüşlerin veya istenilen ek bilgi ve belgelerin süresinde Enstitüye sunulmaması halinde ise itiraz mevcut bilgi ve belgeler kapsamında değerlendirileceği hükme bağlanmıştır.

Maddenin ikinci fıkrasında 556 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede yer almayan yeni bir düzenleme yer almaktadır. Fıkra da başvuru sahibinin yayına itiraz sahibinden, belirli şartlar dâhilinde, yayına itiraz konusu markasını ciddi şekilde kullanmakta olduğuna veya kullanmamaya dair haklı sebepleri olduğuna ilişkin delil sunmasını isteyebilecektir. Fıkra da ayrıca yayına itiraz sahibinden talep edilen delilin süresi içerisinde sunulmamasının yaptırımı düzenlenmiştir. Bu düzenleme ile tescilli markaların piyasada etkin şekilde kullanılmasının sağlanması ve yayına itiraz müessesesinin afaki veya kötü niyetli bir şekilde kullanılmasının önüne geçilmesi amaçlanmaktadır.

Maddenin üçüncü fıkrasında, yayına itirazın incelenmesi neticesinde Enstitü'nün itirazı kısmen veya tamamen kabul edebileceği gibi reddedebileceği de hüküm altına alınmıştır.

Maddenin dördüncü fıkrasında, Enstitü'nün gerekli görmesi halinde tarafları uzlaşmaya davet edebileceği ve uzlaşmaya ilişkin usul ve esasların Yönetmelikle düzenleneceği hükme bağlanmıştır.

Maddenin beşinci fıkrasında, yayına itiraza ilişkin usul ve esasların Yönetmelikle düzenleneceği hükme bağlanmıştır.

MADDE 20- AB Marka Tüzüğü'nün 58 nci ve devamı maddeleri ile 556 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 47 nci ve devamı maddelerinde düzenlenen karara itiraz, ilgisi nedeniyle yayına itiraz bölümünün devamında yer almaktadır.

Maddenin birinci fıkrasında, Enstitü kararlarından zarar gören kişilerin bu kararlara karşı itiraz edebileceği düzenlenmektedir.

Maddenin ikinci fıkrasında, esas olarak karara itiraz müessesesinin kullanılabileceği zaman dilimi ve bu zaman dilimi içerisinde kullanılmaması durumundaki yaptırım düzenlenmiştir. Yine maddenin ikinci fıkrasında itiraz süresinden sonra itiraz gerekçelerinin değiştirilmesi ve genişletilmesi yasağı ile itiraz müessesesinin amacı dışında kullanımının önüne geçilmesi amaçlanmıştır. Ayrıca ilan edilen başvuruya yapılan itirazın reddi kararına karşı yapılan itirazda hangi gerekçelerin ileri sürülemeyeceği ifade edilmek suretiyle bu konuda oluşması muhtemel karışıklıkların önüne geçilmesi amaçlanmıştır. Ancak 5 inci maddenin birinci fıkrasının (ç) bendi dışındaki mutlak ret nedenlerinin itiraz gerekçesi olarak ileri sürülebileceği hükme bağlanmıştır.

MADDE 21- Maddenin birinci fıkrası ile Enstitünün ilgili dairesinin itiraza konu karara ilişkin ret gerekçesinin ortadan kalkmış olduğunu tespit etmesi durumunda kararını düzeltbileceği hüküm altına alınmıştır. Ayrıca maddenin birinci fıkrasında düzeltme işleminin yayına itiraz kararlarına yapılan karara itirazlar hakkında ve çok taraflı işlemlere uygulanmayacağı ifade edilerek ilgili dairenin düzeltme kararının hangi işlemler hakkında uygulanabileceği ifade edilmiştir.

Maddenin ikinci fıkrasında, ilgili dairenin kararını düzeltmemesi halinde, karara itirazın herhangi bir yorumda bulunulmadan Yeniden İnceleme ve Değerlendirme Kuruluna gönderileceği belirtilmiştir. Bu düzenlemeler, 556 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede aynen var olduğu gibi AB Marka Tüzüğü ile de tam uyumludur.

Maddenin üçüncü fıkrasında, itirazın incelenabilir nitelikte olması halinde Kurulun, itirazın incelenmesi işlemlerini başlatacağı hükme bağlanmıştır.

Maddenin dördüncü ve beşinci fıkralarında ise, Kurulun Yönetmelikte belirtilen süre içinde taraflardan ek bilgi ve belge sunmalarını veya itirazlara ilişkin karşı görüşlerini talep edebileceği ve Kurla tarafından yapılacak inceleme neticesinde de Enstitünün itiraz hakkındaki nihai kararını vereceği hükme bağlanmıştır.

MADDE 22- Madde ile bir marka başvurusunun nasıl tescile bağlanacağı düzenlenmektedir. Birinci ve ikinci fıkralarda, marka başvurusunun tescil edilip Sicile kayıt koşulları belirtilmektedir.

Son fıkroda ise, Sicilin aleniliği açıklanmakta ve Sicil örneğinin verilme koşulları düzenlenmektedir.

MADDE 23- Madde ile markanın koruma süresi ve markanın yenilenmesi hususları düzenlenmiştir.

Bu kapsamda maddenin birinci fıkrası ile tescilli bir markanın koruma süresinin 556 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 40 ıncı maddesinde ve AB Marka Tüzüğü'nün 46 ncı maddesinde ifade edildiği gibi başvuru tarihinden itibaren on yıl olduğu ve tescile bağlanmış bir markanın yenilenmesi AB Marka Tüzüğü'nün 47 nci maddesi ve 556 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 41 inci maddesi esas alınarak düzenlenmiş ve AB Marka Tüzüğüyle tam uyum sağlanarak, koruma süresinin onar yıllık dönemler halinde yenilenebileceği öngörülmüştür.

Maddenin ikinci fıkrasında Yenileme talebinin yapılabilmesi süreler öngörülmüştür.

Maddenin üçüncü fıkrasında, marka, tescil kapsamında bulunan mal veya hizmetlerin bir kısmı için de yenilenebileceği hükme bağlanmıştır.

Maddenin dördüncü fıkrasında, ortak markalarda yenileme için gruba dahil işletmelerden birinin başvurmasının yeterli olacağı düzenlenmiştir.

Maddenin beşinci fıkrasında, yenilemenin hüküm ifade edeceği zaman düzenlenmiştir.

Maddenin son fıkrası ile ise, yenilenmeyen markalarda marka hakkının sona ereceği tarih hükme bağlanmıştır.

MADDE 24- Madde ile, işletmeden bağımsız olarak da devredilebilecek olan markanın, marka hukuku bakımından önemli hususları belirtilmiştir.

Maddenin birinci fıkrasında markanın tescil edildiği mal veya hizmetlerin tümü veya bir kısmı için devredilebileceği hükme bağlanmıştır.

Maddenin ikinci fıkrasında haklı bir sebebinin bulunması hali saklı kalmak üzere marka sahibinin izni olmadan, ticari vekili veya temsilcisi adına marka tescilinin yapılması halinde, marka sahibi, söz konusu tescilin kendisine devredilmesini yetkili mahkemeden talep edebileceği hükme bağlanmıştır.

Maddenin üçüncü fıkrasında işletmenin aktif ve pasifleri ile birlikte devrinin, aksi kararlaştırılmamışsa, işletmeye ait markaların da devrini kapsayacağı ve bu hükmün işletmenin devrine ilişkin taahhüt hakkında da uygulanacağı düzenlenmiştir.

Maddenin dördüncü fıkrasında markanın devri, tescil edildiği mal veya hizmetlerin niteliği, kalitesi ya da coğrafi kaynağı ile ilgili olarak halkı yanıltacak nitelikteyse ve devralan, devralınan markanın kapsamını, halkı yanılgıya düşürmeyecek mal veya hizmetlerle sınırlandırmayı kabul etmezse Enstitünün devri Sicile kaydetmeyeceği düzenlenmiştir.

Maddenin beşinci fıkrasında devirin taraflardan birinin talebi ve yönetmelikte belirtilen diğer şartların yerine getirilmesi üzerine Sicile kaydedilip ve yayımlanacağı hükme bağlanmıştır.

Madde düzenlenirken AB Marka Tüzüğü'nün 17 nci maddesi ve doktrinde bu konuya yöneltilen eleştiriler esas alınmıştır. Bu ilkeler ışığında, hak sahibi değişikliğine yol açan bu işlem mümkün olduğu kadar ayrıntılı ve anlaşılır bir şekilde düzenlenmiştir.

MADDE 25- Madde ile markanın lisans sözleşmesine nasıl konu olabileceği düzenlenmektedir.

Madde düzenlenirken sözleşme serbestisi prensibi ve AB Marka Tüzüğü'nün 22 nci maddesi esas alınmıştır. Kanunda lisans düzenlenirken sözleşme serbestisi ilkesi çerçevesinde, taraflara lisansın biçimini, süresini, coğrafi bölgesini ve hangi mal ve hizmetler için lisans verileceğini belirleme serbestisi tanınmıştır.

Bu kapsamda maddenin birinci fıkrasında bir markanın kullanım hakkının tescil edildiği mal veya hizmetlerin bir kısmı veya tamamı için lisans sözleşmesine konu olabileceği hükme bağlanmıştır.

İkinci fıkrada lisansın türlerine yer verilmiş olup inhisari olan ve olmayan lisans türlerinin sonuçları düzenlenmiştir.

Maddenin üçüncü fıkrasında aksi sözleşmede kararlaştırılmamışsa lisans sahipleri, lisanstan doğan haklarını üçüncü kişilere devredemeyeceği veya alt lisans veremeyeceği hükme bağlanmıştır.

Dördüncü fıkrada lisans verenin, lisans alan tarafından üretilecek malın veya sunulacak hizmetlerin kalitesini garanti altına alacak önlemleri alacağı, lisans alanın, lisans sözleşmesi

hükümlerine uymasının zorunlu olduğu, aksi takdirde marka sahibinin tescilli bir markadan doğan haklarını, lisans alana karşı ileri sürebileceği hükme bağlanmıştır.

Maddenin son fıkrasında ise lisansın, taraflardan birinin talebi ve yönetmelikte belirtilen diğer şartların yerine getirilmesi üzerine Sicile kaydedileceği ve yayımlanacağı hükme bağlanmıştır.

MADDE 26- Madde ile bir markanın hükümsüzlüğü ve iptal halleri AB Direktifi ve AB Marka Tüzüğü doğrultusunda yeniden düzenlenmiştir.

Maddenin birinci fıkrası ile hangi hallerde markanın hükümsüz sayılacağına, ikinci fıkrası ile hangi hallerde markanın iptal edilebileceğine yetkili mahkeme tarafından karar verileceği belirtilmiştir.

Maddenin üçüncü fıkrası ile, markanın, beş yıllık sürenin dolması ile davanın açıldığı tarih arasında tescil edildiği mal veya hizmetlerle ilgili olarak ciddi biçimde kullanılmış olması halinde, ikinci fıkranın (a) bendine dayanan markanın iptal taleplerinin reddedileceği hükme bağlanmış olup dava açılacağı düşünülerek kullanmanın gerçekleşmesi halinde ise mahkemenin, davanın açılmasından önceki üç ay içerisinde gerçekleşen kullanmayı dikkate almayacağı belirtilmiştir.

Maddenin dördüncü fıkrası ile hangi hallerde markanın hükümsüz kılınamayacağı hükme bağlanmıştır. Bu kapsamda 5 inci maddenin birinci fıkrasının (b), (c) ve (d) bentlerine aykırı olarak tescil edilmiş olup da, hükümsüzlük davasının açıldığı tarih itibarıyla kullanım sonucunda tescil edildiği mal veya hizmetlere ilişkin olarak tescilden sonra ayırt edici nitelik kazanmışsa hükümsüz kılınamayacağı düzenlenmektedir.

Maddenin son fıkrası ile ise iptal ve hükümsüzlük nedenlerinin, markanın tescil edildiği bir kısım mal veya hizmete ilişkin olması halinde, yalnız o mal veya hizmet ile ilgili olarak kısmi hükümsüzlüğe ya da iptale karar verileceği hüküm altına alınmıştır. Kısmi hükümsüzlük kararı, marka hakkının tescil kapsamında yer alan mal veya hizmetlerin bir kısmına ilişkin olup markanın hükümsüzlüğüne karar verilmesi halinde ise dava konusu yapılan marka etkilenecek, marka tüm unsurları ile birlikte hükümsüz sayılacak ve karar belirli bir Sicil numarasıyla tescilli markanın bütün olarak hükümsüzlüğüne ve Sicilden terkinine ilişkin olacaktır. Marka örneğinde yer alan unsurlardan sadece birinin hükümsüzlük kararının verilmesinde etken olması halinde markada yer alan o unsurun hükümsüzlüğüne karar verilemeyecektir. Zira, mahkemenin münferit durumu nazara alarak marka örneğinde yer alan unsurların bölünmesi suretiyle markanın kısmi hükümsüzlüğüne karar vermesi halinde, marka mevzuatının diğer hükümleri ile uyumsuzluklar ortaya çıkmakta, bu durum başka marka sahipleri ile yeni ihtilaflar doğmasına sebebiyet vermekte ve yasaklanmış bir tescil fiilinin mahkeme kararıyla gerçekleştirilmesi sonucu doğmaktadır.

MADDE 27- Maddenin birinci fıkrası ile hükümsüzlüğü ya da iptali yetkili mahkemeden isteyebilecek kişiler belirtilmektedir.

Maddenin ikinci fıkrasında, hükümsüzlük ya da iptal davasının Sicilde kayıtlı marka sahibine ve haleflerine karşı açılacağı ve davada Enstitünün hasım gösterilemeyeceği düzenlenmektedir. Maddenin üçüncü fıkrasında ise AB Tüzüğüne paralel olarak sessiz kalma nedeniyle hak kaybı hususu düzenlenmiştir.

MADDE 28- Madde ile hükümsüzlük ya da iptal kararlarının ne zamandan itibaren etkili olacağı düzenlenmektedir.

Maddenin birinci fıkrasında, 26 ncı maddenin birinci fıkrası gereğince markanın hükümsüzlüğüne karar verilmesi halinde kararın, koruma süresinin başladığı tarihten itibaren etkili olacağı, dolayısıyla marka hakkının hiç doğmamış sayılacağı belirtilmektedir.

Maddenin ikinci fıkrasında, 26 ncı maddenin ikinci fıkrası gereğince markanın iptaline karar verilmesi halinde ise iptal kararının etkisini kural olarak iptal davasının açıldığı tarihten itibaren etkili olacağı ancak iptal nedenlerinin, daha önceki bir tarihte doğmuş olması halinde ve talep üzerine, iptal kararının bu tarihten itibaren etkili olacağına mahkemece karar verilebileceği düzenlenmiştir.

Maddenin üçüncü fıkrasında, hükümsüzlük ve maddenin ikinci fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan iptal kararının etkilemeyeceği haller düzenlenmiştir. Bu fıkranın (a) bendinde yer alan “uygulanmış kararlar” ibaresinden kastedilen, kesinleşmiş kararın rızaen veya icraen infaz edilmiş olmasıdır.

Maddenin dördüncü fıkrasında hükümsüzlük veya iptal kararından önce yapılmış ve uygulanmış sözleşmeler uyarınca ödenmiş bedelin, hakkaniyet gereği kısmen ya da tamamen iadesi istenebileceği hükme bağlanmıştır.

Maddenin beşinci fıkrasında ise markanın hükümsüzlüğüne ya da iptaline ilişkin kesinleşmiş kararın sadece davanın taraflarına değil herkese karşı hüküm doğuracağı, bu kararların mahkeme tarafından Enstitüye resen gönderileceği ve kesinleşmiş bir kararla hükümsüz kılınan ya da iptal edilen markanın Sicilden terkin edilerek durumun Bültende yayımlanacağı düzenlenmektedir.

MADDE 29- Maddenin birinci ve ikinci fıkraları ile marka hakkının hangi durumlarda sona ereceği, sona ermenin hangi tarihten itibaren hüküm doğuracağı düzenlenmektedir.

Maddenin üçüncü fıkrasında marka sahibi, markanın tescil kapsamındaki malların veya hizmetlerin tamamından veya bir kısmından vazgeçebileceği, vazgeçmenin şekli ve hüküm doğurma anı düzenlenmiştir.

Maddenin dördüncü fıkrasında, marka sahibinin marka hakkından vazgeçmesinin sınırlandığı haller düzenlenmiştir. Bu kapsamda, Sicile kayıt edilmiş hakların ve lisans sahipleri ile marka üzerinde, hak iddia eden bir üçüncü kişinin varlığı halinde onun izni olmadıkça marka sahibi marka hakkından vazgeçemeyecektir.

Maddenin son fıkrasında ise marka başvurusunun markanın tescil edilmesinden önce, başvuru sahibi tarafından geri çekilebileceği ve marka hakkından vazgeçmeye ilişkin hükümler marka başvurusunun geri çekilmesi hakkında da uygulanacağı hükme bağlanmıştır.

MADDE 30- Madde ile marka sahibinin münhasıran yetkisinde olan markayı kullanma hakkına, başkaları tarafından tecavüz edilmesini engellemek amacıyla markanın sağladığı haklara tecavüz oluşturan fiiller tahdidi olarak sayılmıştır.

Maddenin birinci fıkrasının (a) bendinde, marka hakkının kapsamını belirleyen 7 nci maddeye yollama yapılarak anılan maddenin ihlalinin, yani bu maddede belirtilen biçimlerde marka kullanımının, marka sahibinin izni olmadığı müddetçe, marka hakkına tecavüz oluşturacağı

belirtilmiştir. (b) bendinde, markanın aynı veya ayırt edilemeyecek derecede benzerini kullanmak suretiyle markanın taklit edilmesi; (c) bendinde, taklit markayı taşıyan ürünleri bu durumu bildiği veya bilmesi gerektiği halde satan, dağıtan veya bir başka şekilde ticaret alanına çıkaran veya bu amaçlar için gümrük bölgesine yerleştiren, 27/10/1999 tarihli ve 4458 sayılı Gümrük Kanununun 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (14) numaralı bendinde gümrükçe onaylanmış bir işlem veya kullanıma tabi tutan veya ticari amaçla elde bulunduran kişinin fiili; (ç) bendinde, lisans yoluyla verilmiş hakların izinsiz şekilde genişletilmesi veya devredilmesi; marka hakkına tecavüz fiilleri olarak düzenlenmiştir.

Maddenin ikinci fıkrasında ise 19 uncu maddenin ikinci fıkrası hükmünün tecavüz davalarında def'i olarak ileri sürülebileceği hükme bağlanmıştır.

MADDE 31- Madde ile marka hakkına tecavüz eden kişinin nasıl cezalandırılacağı düzenlenmektedir. Düzenleme yapılırken 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun düzenlemeleri ile uyum sağlanması amaçlanmıştır.

MADDE 32- Maddenin birinci fıkrasında, Kanunda düzenlenen marka çeşitlerinden garanti markası veya ortak marka talebinde bulunmak için teknik şartnamenin verilmesinin zorunlu olduğu düzenlenmektedir.

Maddenin ikinci fıkrasında, garanti markası teknik şartnamesinin özellikleri düzenlenmektedir.

Maddenin üçüncü ve dördüncü fıkralarında, ortak marka teknik şartnamesinin özellikleri ile ortak marka ile ilgili genel hususlar düzenlenmektedir.

Maddenin beşinci fıkrasında, yapılacak olan teknik şartname değişikliklerinin ancak Enstitünün onayıyla uygulanabileceği hükme bağlanmıştır.

Maddenin altıncı fıkrası ile, garanti markası veya ortak marka tescil talebine eklenen teknik şartnamenin bu maddenin ikinci ve üçüncü fıkralarında belirtilen koşullara uygun olmadığının ya da kamu düzenine veya genel ahlaka aykırı olduğunun Enstitüce saptanması halinde izlenecek prosedür gösterilmektedir. Başvuru sahibi kendisine verilen sürede teknik şartnamede gerekli düzeltmeleri yapmazsa garanti markası veya ortak marka başvurusunun reddedileceği hükme bağlanmıştır.

Maddenin son fıkrasında ise, garanti markası veya ortak markanın, devamlılık arz eder biçimde teknik şartnameye aykırı kullanımına göz yumulması ve mahkemenin tanıyacağı süre içinde aykırılığın giderilmemesi halinde markanın iptali müeyyidesinin uygulanacağı düzenlenmektedir.

MADDE 33 – Madde kapsamında coğrafi işaret ve geleneksel ürün adı korumasına konu olabilecek ürünler belirlenmiştir.

555 sayılı KHK ile sadece coğrafi işaretlere koruma sağlanmaktadır. Bu Kanun ile, coğrafi işaretlerin yanı sıra “geleneksel ürün adları”na da koruma sağlanması öngörülmüştür. Düzenleme yapılırken, 1151/2012 sayılı Tarım Ürünleri ve Gıda Maddeleri Hakkındaki Kalite Düzenlemelerine ilişkin AB Konsey Tüzüğü örnek alınmıştır.

Anadolu kültürünün zengin birikimi dikkate alındığında, geleneksel özellik taşıyan çok sayıda ürünümüzün bulunduğu bilinmekte ve söz konusu ürünlerden coğrafi işaret kapsamına girmeyenlerin “geleneksel ürün adı” olarak tescile konu olabileceği değerlendirilmektedir. Bu ürünlere koruma sağlanmasının kırsal kalkınmanın gelişmesi ve ülkemize özgü geleneksel

ürünlerin üretimine ilişkin yöntemlerin ve kültürümüze ait öğelerin nesilden nesile aktarılması ve standart üretim prosedürlerinin belirlenerek garanti altına alınması bakımından ülkemiz menfaatine olduğu düşünülmüştür.

MADDE 34 - Madde ile menşe adı, mahreç işareti ve geleneksel ürün adının özellikleri tanımlanmaktadır. 555 sayılı KHK'dan farklı olarak, daha önce sadece menşe adı olarak tescil edilebileceği hükme bağlanan “geleneksel olarak kullanılan, güncel dilde yerleşmiş ve coğrafi bir yer adı içermeyen adlar”ın mahreç işareti olarak da tescil edilebileceğine yönelik düzenleme eklenmiştir.

MADDE 35 - Madde, “tescil edilemeyecek adları”, diğer bir deyişle koruma kapsamına alınamayacak olan durumları belirlemek maksadıyla düzenlenmiştir.

555 sayılı KHK'da tescil edilemeyecek adlar arasında sayılan “ürünün gerçek kaynağı konusunda halkı yanıltabilecek olan bitki türleri, hayvan soyları ve benzeri adlar” şeklindeki ifade “ürünün gerçek kaynağı konusunda halkı yanıltabilecek olan bitki tür ve çeşitleri, hayvan ırkları ve benzeri adlar” olarak değiştirilmiştir.

Ayrıca, “önceden tescilli bir ad ile kısmen veya tamamen eş sesli olan ve tüketiciyi yanıltabilecek nitelikteki ibareler” in tescile konu olamayacağı bu maddede düzenlenmiştir.

Tescil edilmeyecek adlar ile ilgili madde kapsamına geleneksel ürün adı ile ilgili olarak ayrıca bir fıkra düzenlenmiştir.

Madde ile ayrıca coğrafi işaret ve geleneksel ürün adlarının korunmasına ilişkin hükümler içeren Tarım Ürünleri ve Gıda Maddeleri Hakkındaki Kalite Düzenlemelerine ilişkin 1151/2012 sayılı AB Tüzüğüne de uyum amaçlanmıştır.

MADDE 36- Madde, coğrafi işaret ve geleneksel ürün adı tescili için başvuruda bulunma hakkına sahip kişileri belirlemek amacıyla düzenlenmiştir.

555 sayılı KHK, ürünün üreticisi olan gerçek veya tüzel kişilere, coğrafi işaret tescili için başvuru hakkı tanımaktadır. Bu durum uygulamada, ürünün üretilmesine ve taşınması gereken özelliklere ait tüm bilgi ve belgeler, ürün şartnamesi, denetleme sistemi v.b. konuların tek bir üretici tarafından belirlenmesi sorununa yol açmaktadır. Bu nedenle tescil başvurularının, 1151/2012 sayılı AB tüzüğündeki “üretici” tanımına uygun olarak ürünün üreticilerinden oluşan ve yasal oluşumuna bakılmaksızın “üretici grupları” tarafından yapılabileceği düzenlenmiştir.

Kanun ayrıca, ürünün tek bir üreticisi olduğunun ispatı halinde tek bir üreticiye de başvuru sahibi olma imkanını tanımaktadır. 555 sayılı KHK ile paralel olarak, ürünle ilgili olarak kamu yararına çalışan dernekler ve ürün veya ürünün kaynaklandığı coğrafi alan ile ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının da başvuruda bulunabileceği hükme bağlanmıştır.

MADDE 37- Madde ile Kanun kapsamında gerçekleştirilecek başvurularda sunulması gereken bilgi ve belgeler belirlenmiştir.

Kanun ile herhangi birinin bulunmaması halinde başvurunun yapılmamış sayılması sonucunu doğuracak “başvuru sahibinin kimliği” ile “başvuru ücretinin ödenmesi” dışındaki hususların yönetmelik kapsamında düzenlenmesi öngörülmüştür.

MADDE 38- Madde ile, Enstitüye yapılan başvuruların 34, 35, 36, ve 37 nci maddeler çerçevesinde inceleneceği belirtilmiştir. “Başvuru sahibinin kimliği” ile “başvuru ücretinin ödenmesine” yönelik bilgilerin başvuruda bulunmaması halinde, başvurunun yapılmamış sayılacağı ve bunun Enstitünün nihai kararı niteliğinde olduğu için 40 ncı madde kapsamındaki itiraza konu olamayacağı belirtilmiştir.

İnceleme neticesinde, yönetmelikte öngörülecek bilgi ve belgelere yönelik eksikliği olduğu tespit edilen başvuruların sahiplerine, söz konusu eksiklikleri gidermesi için bildirimde bulunulacağı ve anılan madde hükümlerini karşılayan başvuruların yine yönetmelikle belirlenecek bilgileri içerir şekilde yayınlanacağı hükme bağlanmıştır. Bu madde kapsamında yapılan inceleme neticesi tespit edilen eksikliklerin giderilmesi için başvuru sahibine tanınacak süre yönetmelikle belirlenecektir. Belirlenen eksikliklerin yönetmelikte belirtilen süre içinde giderilmemesi durumunda uygulanacak müeyyide, başvurunun reddi olarak düzenlenmiştir.

Bu Kanun kapsamında birçok ürün çeşidi için tescilin mümkün olması nedeniyle inceleme sırasında başvurularla ilgili teknik bilgilerin kanıtlanmasına ihtiyaç duyulmaktadır, bu durumda konuda uzman kurum veya kuruluşlardan inceleme talep edilmesi hükme bağlanmıştır.

555 sayılı KHK uyarınca başvurulardaki bilgiler, Resmi Gazete, yerel gazete ve yüksek tirajlı gazetelerde yayımlanmaktadır. Yüksek tirajlı gazetelerdeki ilan işlemi yüksek maliyet getirdiğinden ve bu durumun da başvuru yapma ya da tescil işlemlerine devam etme konularında başvuru sahibi açısından caydırıcı olduğu tespit edildiğinden başvuru sahipleri bakımından ilan maliyetinin azaltılması amaçlanmıştır. Diğer sınai mülkiyet haklarına ilişkin başvuruların da ilgili bültenlerde yayınlandığı hususu dikkate alınarak, paralel bir düzenleme ile başvuruların sadece Bültende yayınlanması öngörülmüştür.

MADDE 39- Maddede yabancı ülke kaynaklı başvurularına yönelik şartlar, TRIPS Anlaşmasının coğrafi işaretlere ilişkin hükümleri de göz önüne alınarak belirtilmiştir.

Birinci fıkrada, uluslararası anlaşma hükümleri saklı kalmak kaydıyla, yabancı ülke kaynaklı coğrafi işaret veya geleneksel ürün adı başvurularına bu Kanun hükümlerinin uygulanmasında aranan şartlar belirlenmiştir.

İkinci fıkrada, yabancı ülke kaynaklı coğrafi işaret veya geleneksel ürün adı başvurusu Türkiye’de korunan bir coğrafi işaret veya geleneksel ürün adı ile aynı olması durumunda tescil ve kullanımın şekli düzenlenmiştir.

MADDE 40- İnceleme aşamasında reddedilen başvurular için 555 sayılı KHK’da kapsamında karara itiraz sistemi düzenlenmemiştir. Başvuru sahipleri, karara karşı kararın kendilerine bildirim tarihinden itibaren 2 ay içinde gerekçeli ve yazılı olarak itiraz edebilir.

555 sayılı KHK kapsamında Resmi Gazetede yayım tarihinden itibaren 6 ay içinde Enstitü nezdinde itiraz edilmektedir. Yayınlanmış başvurulara karşı, Bültendeki yayım tarihinden itibaren 3 ay içinde Enstitü nezdinde itiraz edebilir. Bu madde ile 6 aylık itiraz süresi 3 ay olarak belirlenerek tescil süresinin kısalması amaçlanmıştır. Enstitü itirazı incelerken itiraza dayanak oluşturacak ek delile ihtiyaç duyarsa, itiraz sahibinden yönetmelikle belirlenen süre içinde ibraz edilmek üzere ek delil isteyebilir. Belirtilen süre içinde ek delil ibraz edilmemesi halinde ise itiraz, mevcut belgeler kapsamında değerlendirilir.

İkinci fıkra kapsamında yapılan itiraz başvuru sahibine iletilir ve yönetmelikle belirlenen süre içinde karşı görüşünü açıklaması istenir. Belirlenen süre içinde karşı görüşün ibraz edilmemesi halinde ise itiraz, mevcut belgeler kapsamında değerlendirilir.

Yayımlanan başvurulara karşı kamu kurum ve kuruluşlarınca yapılacak itirazların, kamu menfaati gözetilerek yapıldığı görüşünden hareketle, itiraz inceleme ücreti ile itirazla ilgili olarak Enstitünün yapacağı hizmetler karşılığı ücret alınmaması hükme bağlanmıştır. Diğer itiraz sahipleri için de ücretin süresinde ödenmesi ve ücretin ödendiği bilgisinin Enstitüye sunulması gerekmektedir. Bu maddede ücrete ilişkin belgelerin sunulma zorunluluğu bürokrasinin azaltılması amacıyla kaldırılmış ve sadece bilgi sunulmasına hükmedilmiştir.

İtirazlar Kurul tarafından değerlendirilir. Kurul başvuru sahibinin de görüşüne başvurarak gerekli gördüğü takdirde itirazda ileri sürülen hususların konuda uzman bir veya birden fazla kamu kurum ve kuruluşu veya üniversite veya tarafsız özel kuruluştan görüş talep edebilir.

Enstitü gerekli gördüğü hallerde başvuru sahibi ile itiraz sahibini uzlaşmaya davet eder. Bu madde ile idari aşamadaki uyuşmazlıkların dava aşamasına gelmeden çözülmesi ve 1151/2012 sayılı AB Konsey Tüzüğüne uyum amaçlanmıştır.

İnceleme neticesinde başvurunun biçim veya kapsamında değişiklik yapılmasına karar verilirse, başvurunun son hali, değişikliğe uğrayan kısım ayrıca belirtilmek suretiyle Bültende yayınlanır. Bu yayına itiraz edilemez.

İtiraz incelemesi neticesinde reddedilen başvuruların ret kararı, üçüncü kişileri bilgilendirmek amacıyla Bültende yayınlanır.

Madde 41– Bültende yayımlanmış başvuruların, tescil edilebilmesi için gerekli olan koşullar ve tamamlaması gereken aşamalar düzenlenmiştir. Ayrıca tescil edilen başvurular için tescil belgesi hazırlanacağı, Sicile kaydedileceği, Sicilin aleni olduğu ve talep üzerine Sicil örneğinin verilebileceği hükme bağlanmıştır.

Madde 42- Bilimsel ve teknolojik gelişmeler, üretimde yeni metotların geliştirilmesi, iklimlerin değişmesi vb. nedenlerle ürün özelliklerinde değişiklik meydana gelebilmektedir. Öte yandan bazı durumlarda ürün özelliklerinde değişiklik yapılması, ilgili ürün piyasasındaki diğer mevzuatla zorunlu da kılınabilmektedir. Söz konusu değişikliklerin Sicile kaydedilmesini sağlamak amacıyla yapılacak taleplerin, yeni başvuruların tabi tutulduğu gibi Kanunda belirtilen şartlara uygunluğu bakımından inceleneceği hükme bağlanmıştır. Mevcut durumda 555 sayılı KHK’de bulunmayan bu husus, özellikle karşılaşılan sorunları gidermek ve ilgili AB Tüzüğüne uyum sağlamak amacıyla düzenlenmiştir.

Madde ile ayrıca coğrafi işaret veya geleneksel ürün adı sahibinin isim, adres, unvan veya nev’inin değiştiği durumlarda bu değişikliğin Enstitü tarafından yönetmelikle belirlenen şartlar altında yerine getirilebileceği düzenlenmiştir.

Madde 43– Madde ile coğrafi işaret veya geleneksel ürün adı hakkının, lisans, devir, intikal, haciz ve benzeri hukuki işlemlere tabi olamayacağı ve teminat olarak gösterilemeyeceği düzenlenmiştir.

Öte yandan başvuru sahibinin yükümlülüklerini yerine getirememesi, gerçek kişinin ölümü veya tüzel kişiliğin herhangi bir sebeple sona ermesi vb. durumlarda, başvurunun veya tescilin

akıbetinin belirli olması amacıyla mahkeme kararı, Enstitünün resen tespiti ya da başvuru veya tescil sahibinin talebi üzerine sahipliğin değiştirilmesine imkân tanıyan hüküm düzenlenmiştir.

Madde 44- Madde, 555 Sayılı KHK’de “Korumanın kapsamı” başlığı altında düzenlenmişken, bu Kanun ile “Coğrafi işaret korumasının elde edilmesi ve tescilden doğan hakların kapsamı” başlığı altında düzenlenerek, içerik ile madde başlığı uyumlu hale getirilmiştir.

Tescilden doğan hakkın kapsamı belirlenirken, 1151/2012 sayılı AB Tüzüğü ile ilgili TRIPS hükümleri dikkate alınmıştır.

Madde ile ayrıca tescilin sağladığı hakların üçüncü kişilere karşı kullanılmasına ilişkin şartlar da belirlenmiştir. Öte yandan tescil edilen coğrafi işaretlerin ürünün öz adına dönüşmüş olduğunun kabul edilemeyeceği ile tescil edilen coğrafi işaretin, tescil sahibine inhisari bir hak sağlamayacağı hükme bağlanmıştır.

Madde 45- Madde ile geleneksel ürün adlarının tescilinin sağladığı hakların kapsamı düzenlenmiştir. Buna göre korumadan yararlananlar üçüncü kişilerin bu maddede sayılan fiillerinin önlenmesini talep etme hakkına sahiptir.

Madde 46- Madde ile tescil edilen coğrafi işaretlerin ve geleneksel ürün adlarının ancak bu Kanunda belirtilen şartları karşılayan ürünler üzerinde kullanılabileceği hükme bağlanmıştır. Tescilli coğrafi işaretler ve geleneksel ürün adlarının ürünlerin üretimi ve pazarlanmasında faaliyet gösterenler tarafından kullanılacağı belirtilmiştir. Ayrıca amblem uygulamasının kapsamı da aynı madde içinde düzenlenmiştir. Coğrafi işaretler için amblem kullanımı zorunludur. Diğer yandan geleneksel ürün adlarında amblemsiz kullanım bu Kanun hükümlerine tabi değildir.

MADDE 47- Madde ile Dünya Ticaret Örgütü Kuruluş Anlaşmasının imzalanma tarihi olan 15 Nisan 1994 tarihinden önce sürekli olarak en az on yıl süreyle kullanılmış veya anılan tarihten önce iyi niyetli bir şekilde kullanılmış olan coğrafi işaretlere 44 üncü madde hükmünün uygulanmayacağı düzenlenmiştir.

Ayrıca, gerçek kişilerin adlarının veya tüzel kişilerin unvanlarının, söz konusu kişiler veya halefleri tarafından, ticaret sırasında halkı yanıltıcı mahiyette olmayan kullanımlarının da, 44 üncü ve 45 inci maddelerde belirtilen hallerin ihlali sayılmayacağı belirtilmiştir.

MADDE 48- Maddede, bu Kanun kapsamında yapılan başvurular ile markalar arasındaki ilişki düzenlenmiş ve meydana gelebilecek uyuşmazlıklara ilişkin istisnalar hükme bağlanmıştır.

MADDE 49– Coğrafi işaretler veya geleneksel ürün adları kullanımının denetimi, korumanın bir yandan ürünün gerçek üreticilerinin bu korumanın ekonomik getirisinden faydalanmasını sağlamak öte yandan da tüketicinin beklentilerinin karşılanmasını sağlamak bakımından büyük önem taşımaktadır. Bu madde ile Enstitü tarafından yeterliliği onaylanan veya mevzuat ile yetkili kılınan denetim mercii tarafından denetim faaliyetinin yerine getirilmesi öngörülmüştür. Tescildeki temel amaçlardan birinin kalitenin ve aranılan özelliklerin sürekliliğini sağlamak olması nedeniyle etkili bir denetim için coğrafi işaretlerin veya geleneksel ürün adına sahip

ürünlerin üretiminin ve piyasaya arzının her aşamasında denetim yapılabilceğı düzenlenmiştir. Ayrıca denetimin hem düzenli olarak hem de şikâyet üzerine yapılabilir olması sistematik açıdan önemlidir.

Bunlara ek olarak, etkili denetim sisteminin sağlanması amacıyla denetim merciince yapılan denetimlerin raporlanarak iki yılda bir Enstitüye sunulması şart koşulmuştur. Bu süre 555 sayılı KHK’da on yıldır. Birçok ürün türü için on yılın çok uzun bir süre olduğı ve bu süre zarfında denetimin gereğı gibi yerine getirilememesi durumunda piyasanın kontrolünü kaybetme ihtimaline karşı sürenin azaltılması gerekliliğı ortaya çıkmıştır. Ayrıca denetleme faaliyetlerinin uygun olarak yerine getirilmediğinin tespit edilmesi durumunda izlenecek yolu da belirlemek amacıyla maddeye hüküm eklenmiştir.

MADDE 50- Madde ile coğrafi işaret veya geleneksel ürün adlarının hükümsüzlüğü davasının kimler tarafından açılabilceğı düzenlenmiştir. Buna göre; coğrafi işaretin veya geleneksel ürün adının hükümsüzlüğü menfaati bulunanlar tarafından yetkili mahkemeden istenebilecektir.

Yetkili mahkeme, tescilin bu kanunun 34 üncü, 35 inci, 37 nci ve 39 uncu maddelerinde belirtilen şartlardan herhangi birine uygun olmaması, tescilin 36 ncı maddede belirtilen başvuru hakkına sahip kişilerce yapılmamış olması veya denetim işlemlerinin 49 uncu maddede belirtilen şekilde yerine getirilmemesi durumlarında coğrafi işaret veya geleneksel ürün adının hükümsüz sayılmasına karar verir.

MADDE 51- Madde ile hükümsüzlük kararının hukuki sonuçları düzenlenmiştir.

Kesinleşmiş mahkeme kararı mahkemece resen Enstitüye bildirilir. Kararın bildiriminden sonra hükümsüz kılınan coğrafi işaret veya geleneksel ürün adı, Enstitü tarafından Sicilden terkin edilir ve terkine ilişkin bilgi Bültende ilan edilir.

Mahkemece coğrafi işaretin veya geleneksel ürün adının hükümsüzlüğüne karar verildiğinde, tescilli coğrafi işarete ve geleneksel ürün adına bu Kanunla sağlanan koruma hiç doğmamış sayılacaktır.

Maddede; coğrafi işaretin veya geleneksel ürün adının kullanım hakkı sahiplerinin kötü niyetli hareket etmesinden zarar görenlerin tazminat talepleri saklı kalmak üzere, coğrafi işaretin veya geleneksel ürün adının hükümsüzlüğünün; tescilin hükümsüzlüğüne karar verilmeden önce tescilin sağladığı haklara tecavüz sebebiyle verilen kesinleşmiş ve uygulanmış kararları, yapılmış ve uygulanmış sözleşmeleri geriye dönük olarak etkilemeyeceğı de hükme bağlanmıştır.

Bu madde kapsamında, tescilin hükümsüzlüğüne karar verilmeden önce yapılmış ve uygulanmış sözleşmeler uyarınca ödenmiş bedelin hakkaniyet gereğı kısmen veya tamamen iadesinin istenebilmesi hükmü de yer almaktadır.

MADDE 52- Coğrafi işaret ve geleneksel ürün adı koruması, denetimin usulünce yerine getirilerek tüketicinin beklentilerinin karşılanması ve ürünün gerçek üreticilerinin bu korumanın ekonomik getirisinden faydalanması gibi hususlar başta olmak üzere tescil sahibine sorumluluklar yüklemektedir. Tescil sahibinin bu sorumluluğı yerine getiremeyecek durumda olması ya da çeşitli nedenlerle bu göreve devam etmek istememesi tescilden vazgeçmesi ile mümkündür. Bu durumda, kültürel değerlerin sürekliliğini sağlamak ve kırsal kalkınmaya

destek olmak amacıyla bu görevi üstlenmek isteyen başvuru hakkına sahip kişilere sorumluluğu devralma hakkı tanınmıştır.

Maddeye göre, tescil sahibinin vazgeçme talebi Bütende yayımlanır. Yayımlı takip eden 3 aylık süre içinde başvuru hakkına sahip olan kişilerce yapılan talepler 43 üncü madde çerçevesinde incelenecektir.

Konuya ilişkin bir talebin olmaması durumunda ise, sorumlulukların artık yerine getirilemeyecek olması nedeniyle coğrafi işaret ve geleneksel ürün adı Sicilden terkin edilir. Vazgeçme, Sicile kayıt tarihi itibarıyla hüküm doğurur.

MADDE 53– Madde ile coğrafi işaret hakkına tecavüz sayılan fiiller, amblem kullanımını da içerecek şekilde düzenlenmiştir. Coğrafi işaretin tescilli olduğuna ilişkin kaydın ürün, ambalaj veya fatura üzerine konulmamış olmasının, eylemi tecavüz olmaktan çıkarmadığı belirtilmiştir. Ayrıca coğrafi işaret başvurusu yayımlandığı takdirde, başvuru sahibinin, coğrafi işarete yönelik bu maddede sayılan tecavüzlerden dolayı hukuk davası açma hakkına sahip olduğu belirtilmiştir.

MADDE 54- Madde ile tescil edilmiş geleneksel ürün adı kullanımına ilişkin tecavüz halleri amblem kullanımını da içerecek şekilde düzenlenmiştir.

MADDE 55- Madde ile tasarımla ilgili kullanılan bazı önemli kavramlar tanımlanmaktadır. Maddenin birinci fıkrasında “tasarım” tanımı yapılmıştır. Tasarım, ürünlerin işlevselliğini ve estetik değerini artırmaya yönelik çalışmaları kapsayan sürecin ortaya çıkardığı bir sonuç olarak nitelendirilebilir. Sınai mülkiyet hakkı olarak tasarım korumasının sınırlarını çizebilmek ve sağlanan haklarla hangi unsurların korunacağını belirlemek için bir tanım yapılması zorunludur. Bu tanımlamada, ürünün işlevini dışarıda bırakan bir sınır çizilmesi gerekmektedir. Bunu sağlamak üzere tasarım tanımında, ürünün estetik unsurlarını ön plana çıkaran ve görünümünü yansıtabilecek özellikler “çizgi, şekil, biçim, renk, malzeme veya yüzey dokusu gibi özellikler...” olarak sıralanmış ve bu özellikler için bir sınırlama getirilmeyerek, teknolojinin ve sanayinin gelişmesine bağlı olarak ileride ortaya çıkabilecek farklı özelliklerin de kapsanması hedeflenmiştir.

Tanımda sayılan örneğin, renk veya malzeme gibi bazı özellikler tek başına bir ürünü farklılaştırmada ve tasarım koruması sağlamada yeterli olmayabilir. Dolayısıyla bu unsurların diğer tasarım özellikleriyle birlikte kullanılarak bir kombinasyon oluşturması gerekmektedir. Bu yüzden ürüne estetik değer sağlamak ve Kanunda belirtilen koruma şartlarını karşılamak üzere kullanılacak unsurlar tanımda sınırlayıcı bir anlamda değil genişletici bir yapıda verilmiştir.

Maddenin ikinci fıkrasında da, “ürün” tasarım uygulanabilecek her türlü nesneyi kapsayacak şekilde geniş bir anlamda tanımlanmıştır. Tanımda geçen “endüstriyel yolla veya elle üretilen” ifadesi, korunacak tasarımın üretilmeye yani çoğaltılmaya müsait olması konusunda bir kriter getirmektedir.

Maddenin üçüncü fıkrasında birleşik ürünü oluşturan parçalar için de tasarım koruması öngörülmüş olduğundan birleşik ürün için bir tanım yapılması gerekmiştir. Tanımda birleşik ürün için, birden fazla parçadan oluşması ve bu parçaların birbirine monte edilmek suretiyle bir ürün oluşturması gerekliliği vurgulanmıştır.

MADDE 56- Madde ile tasarımın koruma şartlarından olan “yenilik” ve “ayırt edicilik” kriterleri tanımlanmıştır.

Ayrıca maddenin ikinci ve üçüncü fıkrasında, birleşik ürünü oluşturan parçaların hangi şartlarda korumadan yararlanacağı hususu düzenlenmiş ve “normal kullanım” kavramı açıklanmıştır. Birleşik ürüne ait her bir parçanın ayrı ayrı korumadan yararlanması mümkündür. Ancak, birleşik ürün tanımında da belirtildiği üzere ürüne sökölüp takılma yolu ile birleşen parçaların sadece normal kullanımı esnasında görünebilen kısımlarının koruma şartlarını taşıması kaydı ile koruma altına alınması uygun olacaktır. Normal kullanımdan anlaşılması gereken ise bakım, servis veya onarım işleri değil, nihai tüketicinin kullanımıdır.

Yenilik kavramı, tasarımın koruma şartlarından biridir. Yenilik kavramı, mutlak ve nispi olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Mutlak yenilik, tasarımın dünyanın hiçbir yerinde daha önceden bilinmemesi anlamına gelmekte iken, nispi yenilik kavramından anlaşılması gereken başka bir bölge ya da ülkede tasarımın var olmasına rağmen tescili istenen ülke sınırları içerisinde tasarımın bilinmemesi anlamına gelmektedir. Madde ile bir üst seviye olan mutlak yenilik kriteri benimsenmiştir. Bu yolla Kanunun amacına uygun olarak fikri çabaların teşvik edilmesi ile birlikte yenilikçilik ve yaratıcılığın en üst düzeyde geliştirilmesi hedeflenmiştir. Zira nispi yeniliğin benimsendiği bir koruma sisteminde ülke içerisinde bilinmeyen ancak ülke dışında var olan bir tasarım için, hak sahibi olmadığı halde tasarım hakkı sahibi olabilmenin önü açılmış olacaktır. Bu nedenle, Kanunda mutlak yenilik ilkesi benimsenmiştir.

Bilinen bir tasarımla aynı görünüm özelliklerine sahip bir tasarım yeni olmayacağı gibi tasarımın bilinen tasarımdan küçük ayrıntılarla farklılık arz etmesi de tasarımların aynı olması sonucunu doğurmaktadır. Bu husus maddenin dördüncü fıkrasında hükme bağlanmıştır. Bu düzenleme ile bilinen bir tasarımdan esinlenerek ortaya çıkarılan bir tasarımın korumadan yararlanması noktasında koruma şartı ile özgünlük eşiği yükseltilmiştir.

57 inci maddenin beşinci fıkrasında tasarımın koruma şartlarından olan “ayırt edici nitelik” tanımlanmış ve ayırt edici niteliğin değerlendirilmesinde uygulanacak kriterler düzenlenmiştir. Ayırt edicilik, tasarımın korunabilmesi için kıyaslanan tasarımlarla arasındaki farklılığın seviyesinin belirlenmesi için konulmuş bir kriterdir. Tasarımlar ayırt edici nitelik açısından birbirleriyle kıyaslanırken farklı bilgi ve tecrübeye sahip kişilerce değişik şekilde yorumlanabilmektedir. Söz konusu sektörde bilgi ve tecrübe sahibi olan bir kişinin yapacağı kıyaslama ile herhangi bir tüketicinin yapacağı kıyaslama farklı olacaktır. Ayırt edici niteliğin belirlenmesinde ve tasarımların karşılaştırılmasında, ne sıradan tüketici gibi basit ne de ilgili sektörde uzman kişi kadar derin bir değerlendirme gerektirmeyecek şekilde, ürün hakkında temel bilgilere sahip bir kişinin yapacağı değerlendirme anlaşılmalıdır. Söz konusu değerlendirmeyi yapabilecek kişi Kanunda “bilgilenmiş kullanıcı” olarak yer almıştır.

Maddenin son fıkrasında, ayırt edici niteliğin değerlendirilmesinde, tasarımcının tasarımı geliştirirken sahip olduğu seçenek özgürlüğünün derecesi dikkate alınacaktır. Diğer deyişle, tasarımcı ne kadar seçenek özgürlüğüne sahipse tasarımı o derece farklılaştırabilir.

MADDE 57– Madde ile “kamuya sunma” açıklanmıştır. Kamuya sunma; sergileme, satış gibi yollarla piyasaya sürme, kullanma, tarif, yayım, tanıtım veya benzer amaçlı faaliyetleri kapsamaktadır. Belirtilen bu fiiller ile tasarımın üçüncü kişilere sunulması tasarımı bilinen bir tasarım yapmaktadır.

Maddenin ikinci fıkrasında, kamuya sunmanın tasarımların yeniliğini ve ayırt edici niteliğini hangi durumlarda etkilemeyeceği belirlenmiştir. Maddede, başvuru tarihinden veya rüçhan tarihinden önceki bir yıl içerisinde tasarımcı veya halefi ya da bu kişilerin izni ile üçüncü bir kişi tarafından kamuya sunumun yeniliği etkilememesi ilkesi benimsenmiştir. Bu düzenleme ile bahsi geçen kişilerce tasarımın piyasada denenmesi, bir nev'i tasarımın ekonomik anlamda piyasada test edilmesini müteakip tescil ile koruma yolunun seçilmesine imkan sağlanması amaçlanmıştır. Bu sayede tasarımcıya veya halefine, tasarımın yeniliği etkilenmeksizin tasarımın ekonomik anlamda getirisini en fazla bir yıl süre ile ölçebilmesi ve tasarımın tescilli tasarım ile korunup korunmayacağına bu dönem içerisinde karar vermesi imkanı tanınmaktadır.

MADDE 58– Madde ile koruma kapsamı ve koruma dışı haller düzenlenmiştir.

Maddenin birinci fıkrasında tasarım hakkıyla sağlanan korumanın kapsamı ve bu kapsamın belirlenmesinde nasıl bir yolun takip edileceği ifade edilmektedir. Korumanın kapsamı ayırt edicilik kriteri göz önünde bulundurularak yapılacaktır.

Maddenin ikinci fıkrasında, sektörel ve fonksiyonel bazda tasarımcıların her zaman aynı tasarım yapabilme serbestisine sahip olmadığı ve tasarımlarını yaparken belirli sınırlar içinde kalmak durumunda oldukları, bununla birlikte bunun tam tersi durumların da söz konusu olabileceği belirtilmekte ve koruma kapsamının belirlenmesinde sektörel ve fonksiyonel bazda karşımıza çıkan tasarım yapabilme serbestisinin de dikkate alınacağı açıklanmaktadır.

Maddenin üçüncü fıkrasında bu Kanun çerçevesinde korunan tasarımların, şartları taşıması durumunda çoklu koruma ilkesinden yararlanarak Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu kapsamında da korunabileceği belirtilmektedir.

Maddenin dördüncü fıkrası ile koruma dışı haller düzenlenmiştir. (a) bendinde, kamu düzenine veya genel ahlaka aykırı tasarımlar koruma kapsamı dışında bırakılmıştır. 2893 sayılı Türk Bayrağı Kanunu gibi özel kanunlarla korunan objelerin yanı sıra tasarım hakkının tasarımın sahibi olduğunu iddia eden kişinin tekeline verilmesinin kamu düzeni açısından sakıncalı olacağı tasarımların; işkence aleti, ırkçı unsurlar, terör örgütü gibi konusu suç teşkil eden kamu düzenini bozan tasarımların veya toplumun genelince kabul edilmiş ahlak kurallarına aykırı simgeleri içeren tasarımların Kanunla verilen haklardan yararlanamaması amaçlanmıştır.

Maddenin dördüncü fıkrasının (b) bendinde, tasarımcıya tasarımı geliştirmede hiçbir seçenek özgürlüğü bırakmayan teknik fonksiyonunu yerine getirebilmesi için belirli bir görünüme sahip olan kısımlar koruma kapsamı dışında bırakılmıştır. Örneğin, otomobil lastiğinin yuvarlak olması veya tornavida ucunun sahip olduğu görünüm özellikleri tasarımcıya hiçbir seçenek özgürlüğü bırakmayan kısımlar olması nedeniyle koruma kapsamı dışında kalırken, lastik üzerine uygulanan desen veya tornavidanın sapı gibi kısımlar tasarımcının fikri çaba harcayabileceği alanlar olup korumadan yararlanabilecektir.

Maddenin dördüncü fıkrasının (c) bendinde ürünleri birbirine monte etmek için kullanılan ara bağlantı elemanlarının belirli biçim ve boyutlarda üretilmesinin zorunlu olması sebebiyle koruma kapsamı dışında tutularak, bu tür ürünler için herhangi bir hukuki kısıtlama olmaksızın tasarımın herkes tarafından kullanılabilmesi imkanı sağlanmıştır.

Maddenin dördüncü fıkrasında (ç) bendinde dini, tarihi ve kültürel değerler bakımından halka mal olmuş ve ilgili mercilerin tescil izni vermediği işaretlerin, armaların, amblemlerin, nişanların veya adlandırmalar ile Paris Sözleşmesinin 2 nci mükerrer 6 ncı maddesi kapsamında

yer alan hükümler alımlerinin uygunsuz kullanımını içeren tasarımlar koruma kapsamı dışında bırakılmıştır.

Maddenin son fıkrasında, fuar stantları gibi modüler sistemlerde bağlantıların değişmesinin tasarımın uygulandığı ürünün nihai görüntüsünü de değiştirmesi sebebiyle sonlu veya sonsuz olarak çeşitli biçimlerde bağlantı kurulmasını sağlayan tasarımlar için bir istisna getirilmiştir.

MADDE 59- Tescilli tasarımlar için, hak sahibine tasarımın kullanılması konusunda geniş yetkiler sağlanmıştır. Tescilli tasarımlar hak sahibine, izni olmaksızın koruma kapsamına giren tasarımın kullanıldığı veya uygulandığı ürünleri üreten, satan ya da ticari amaçlı olarak kullanan kişilere karşı haklarını kullanabilme yetkisi sağlar. Tescilli tasarım ile sağlanan hak tekелci haktır ve bu hak herkese karşı kullanılabilir. Bu tekелci hakkın kullanılmasında, hakkı ihlal eden kişinin iyi niyetli veya kütü niyetli olup olmadığı konusunda bir ayrıma gidilmez.

Maddenin ikinci fıkrasında tasarım hakkının kullanılamayacağı haller düzenlenmiştir. Maddede sayılan fiillerin tasarım hakkı kapsamı dışında tutulması ile araştırma, geliştirme ve eğitim amaçlı çalışmaların tasarım hakkını ihlal etmeksizin özgürce yapılabilmesine imkan sağlanması hedeflenmiştir. Ayrıca, uluslararası ulaşımın aksatılmaması açısından ölkemiz sınırları içinde geçici olarak bulunan deniz veya hava taşıtlarındaki ekipman ile bu araçların onarımı için kullanılmak üzere yedek parça ve aksesuarların ithal edilmesi ve bu araçların onarım fiilleri tasarım hakkının sınırları dışında bırakılmıştır.

Maddenin üçüncü fıkrasında, birleşik ürünlerin onarımı amacıyla kullanılan parçalarının tasarım hakkının ihlalini oluşturmayacağı düzenlenmiştir. Parçanın görünümünün birleşik ürünün görünümüne bağımlı olması ve kullanımın sadece birleşik ürünün görünümünü yeniden kazandırmak için onarım amacıyla olması durumunda tasarım hakkının ileri sürülemeyeceği belirtilmiştir. Örneğin, bir otomobilin tamponu veya kapısı o otomobilin görünümüne bağımlı olup başka bir modelde kullanılması imkansızdır. Bu tür parçalar ayrı ayrı tescil edilebilmektedir; ancak, hak sahibi bu tür parçalar için sadece birleşik ürünün ilk üretimi aşamasında tasarım haklarını kullanacaktır. Yani yeni model olarak üretilen bir birleşik üründe, korunan bir parça kullanılmışsa bu durumda tasarım haklarını kullanabilmekte; ancak, aynı bileşen parça birleşik ürünün hasar görmesi sonucunda değiştirilmek suretiyle onarım amaçlı kullanıldığı durumda tasarım hakkı ileri sürülememektedir. Madde, yedek parça kullanımının yoğun olduğu sektörleri ilgilendirmesi sebebiyle ölkemizde yan sanayinin desteklenmesi ve tüketicilerin çıkarlarının dengelenmesi açısından önemli görölmektedir.

MADDE 60- Madde ile uygulamada sık rastlanmamakla birlikte tescilli tasarımın koruma kapsamına giren ve ondan bağımsız olarak iyi niyetle geliştirilmiş olan ve Türkiye’de kullanılmaya başlanmış tasarımlar için getirilen istisnai durum düzenlenmiştir. Önceki kullanımdan doğan hakkın lisans yolu ile genişletilemeyeceği ve ancak hak sahibinin bir işletme olması halinde hakkın devrinin işletmenin devri ile birlikte mümkün olabileceği belirtilmiştir.

MADDE 61- Madde ile başvuruda verilmesi zorunlu olan bilgi ve belgeler belirlenmiştir. Tasarımın görsel anlatımını veya örneğini açıklayan tarifnamenin Enstitüye sunulması zorunlu olmaktan çıkarılmıştır.

Tasarım tescili ile korunanın tasarımın görünüm özelliği olduğu dikkate alındığında, görsel anlatım üzerinde yer alan yazılı ibarelerin ifade ettikleri kavramlar üzerinde tescil sahibine

herhangi bir inhisarı hak sağlanmaması gerektiği açıktır. Aksi takdirde, aynı anlama gelen ancak farklı görünüm özelliklerine sahip yazılı ibareler içeren tasarımlarda koruma, sadece söz konusu yazılı ibareyi ilk ortaya çıkaran ya da tescil ettiren kişi adına gerçekleştirilecektir. Bu uygulama ise tasarım tescil sistemine uygun düşmemektedir.

Başvuruda yer alan tasarımların kullanıldığı veya uygulandığı ürünler, Endüstriyel Tasarımların Uluslararası Sınıflandırılmasına İlişkin Locarno Anlaşması esaslarına uygun olarak sınıflandırılmaktadır. Sınıflandırma sistemi, veri tabanından ilgili sınıf altında yer alan tasarım örneklerine kolaylıkla ulaşılmasına imkan sağlamasının yanı sıra, özellikle hangi sektörlerden ve ürün gruplarından başvuru yapıldığına ilişkin istatistiklerin oluşturulmasına, tasarımın sanayinin hangi alanında aktif olarak kullanıldığının tespitine yardımcı olmaktadır.

Maddenin yedinci fıkrasında başvuru sahiplerinin kolay ve daha az maliyetli başvuru yapabilmelerini sağlamak amacıyla çoklu başvuru uygulamasına yer verilmiştir. Bu sayede, birden fazla tasarım için tek bir başvuru ile tescil imkanı sağlanması amaçlanmıştır. Ancak bir başvurunun çoklu başvuru kapsamında değerlendirilebilmesi için, başvuruda sunulan tasarımların bazı şartları taşıması öngörülmüştür. Buna göre çoklu başvuru altında sunulacak tasarımların Locarno sınıflandırma sisteminde aynı sınıfta yer alması gerekmektedir. Aynı sınıfta yer alan tasarımlar için çoklu başvuru yapabilme imkanının sağlanması ile aynı zamanda uluslararası uygulamalarla da paralellik sağlanmıştır. Yine maddede çoklu başvuru şartına uymayan tasarımlar için ilk başvuru tarihi ve varsa rüçhan hakları saklı tutulmak şartıyla bölünmüş başvuru yapılabileceği hükmü getirilmiştir. Bu sayede başvuru sahiplerinin çoklu başvuru şartını taşımayan tasarımlar ile yapacakları başvuruların düzenlenmesi neticesinde işleme alınmayan tasarımlar için bölünmüş başvuru yapma imkanı tanınmış ve koruma noktasında hak kaybının önüne geçilmesi sağlanmıştır.

Maddenin son fıkrasında tasarımcı adının, belgelerde ve yayımda mutlak surette yer alacağı hükme bağlanmıştır. Tasarımcının belirtilmesinin zorunlu olması tasarımcı olarak belirtilme hakkının kişiye sıkı sıkıya bağlı, devredilemez kişilik haklarından olmasından kaynaklanmaktadır.

MADDE 62- Madde ile Paris Sözleşmesinin temel ilkelerinden olan rüçhan hakkı düzenlenmektedir. Maddede, taraf olunan Paris Sözleşmesi veya Dünya Ticaret Örgütünü kuran anlaşma hükümleri ile karşılıklılık ilkesi çerçevesinde kimlerin rüçhan hakkından yararlanacağı, hangi başvuruların rüçhan hakkı doğuracağı düzenlenmiş, aynı ülkede aynı konuda yapılan iki başvurudan hangisinin rüçhan hakkına esas alınacağına ilişkin kriterler açıklanmıştır. Rüçhan hakkından yararlanma süresi Paris Sözleşmesi gereği altı ay olarak belirlenmiştir.

Madde ile ayrıca Türkiye’de açılan ulusal ya da uluslararası sergilerde veya fuarlarda ya da Paris Sözleşmesine veya Dünya Ticaret Örgütü Kuruluş Anlaşmasına taraf devletlerde açılan resmi veya resmi olarak tanınan uluslararası sergilerde ya da fuarlarda teşhirden doğan rüçhan hakları düzenlenmiş, bu haktan yararlanabilme şartları belirtilmiştir.

MADDE 63- Madde ile rüçhan hakkının talep edilmesi, belgelendirilmesi ve doğuracağı sonuçlar ile talebin başvuru anında yapılması gerektiği ve rüçhan talebine ilişkin belgelerin başvuru tarihinden itibaren üç ay içerisinde Enstitüye verileceği hususları düzenlenmiştir.

MADDE 64- Tescilli tasarım koruması, tasarım tescil başvurusu tarihinin kesinlik kazandığı tarihten itibaren başlar. Başvuru tarihinin kesinlik kazanması için başvuru formunda başvuru sahibinin kimlik bilgilerinin ve tasarımın görsel anlatımlarının başvuruda verilmesinin şart olduğu belirtilmiştir. Başvuru tarihinin kesinlik kazanması için gerekli unsurların bulunup bulunmadığı ve başvurunun Kanunda aranan şekli şartları karşılayıp karşılamadığı açısından inceleme yapılır.

Tasarım tescil başvurularının şekli incelemesi esnasında tespit edilen eksikliklerin giderilmemesi hak kaybına neden olmaktadır. Başvurulara ilişkin eksik belge veya bilgilerin tamamlanma şekil ve şartları, süreleriyle beraber düzenlenmiştir. Maddede ayrıca, eksikliklerin giderilmemesinin doğuracağı sonuçlar belirtilmiştir. Rüçhan hakkı talep edilen bir başvuruda rüçhan hakkı ile ilgili eksikliklerin giderilmemesi sadece rüçhan hakkının kaybedilmesi sonucunu doğurur.

Ayrıca, tasarım tescil başvurularının incelenmesi ile ilgili usul ve esaslar düzenlenmiştir. Yapılan başvurular öncelikle tasarım ve ürün tanımına uygunluk açısından incelenir. Bununla beraber, kamu düzenine veya genel ahlaka aykırı, 3 üncü madde kapsamına girmeyen gerçek ve tüzel kişilerin başvuruları ile Paris Sözleşmesi 2 nci mükerrer 6 ncı maddesi kapsamında yer alan hükümlerle alametleri ile bu kapsam dışında kalan ancak kamuyu ilgilendiren dini, tarihi ve kültürel değerler bakımından halka mal olmuş ve ilgili mercilerin tescil izni vermediği işaretlerin, armaların, amblemlerin, nişanların veya adlandırmaların uygunsuz kullanımını içeren, yeni olmadığı anlaşılan tescil talepleri Enstitü tarafından re'sen reddedilir.

MADDE 65- Madde ile Kanunun 64 üncü madde kapsamında incelenip kesinlik kazanmış başvuruların tescilli tasarım olarak Sicile kaydedilmesi, yayımlanması ve belgelendirilmesi düzenlenmiştir. Tasarım tescil belgesi, tasarımların Sicile kaydedilip yayımlandıktan sonra, üç aylık itiraz süresinin ardından başvuru sahibine gönderilecektir.

MADDE 66- Madde ile tescil edilen bir tasarımın otuz aya kadar gizli tutulabilmesi için yayımın ertelenmesi imkanı sağlanmıştır. Bu uygulama ile özellikle modası sık değişen ürün tasarımları veya ileri bir tarihte piyasaya çıkacak olan ürünler için tescil sahibine, tasarımları için kopyalamaya karşı önleyici bir koruma sağlanmaktadır. Ayrıca sezonluk üretim yapan ve piyasa ömrü kısa ürünler üreten sektörler, fazla sayıda tasarım için yayım ücreti ödemeden tescil imkanı bulmakta ve tescil işlemleri açısından önemli bir maliyet avantajı elde edebilmektedir. Yayım erteleme talebi, tasarımın belirli bir süre gizliliğini korumak amacıyla yapıldığı için bu talep mutlaka başvuru esnasında yapılmalıdır. Yayım erteleme talebi bulunan başvurular Sicile kaydedilir ve tasarımın görsel anlatımı ile başvuru dosyasındaki bilgi ve belgeler üçüncü kişilerin incelemesine kapalı tutulur. Bu gizliliği sağlamak için başvurunun Sicile yayım ertelemeli olarak kaydedilmesi gerektiğinden, başvurudan sonra yapılacak yayım erteleme talebi kabul edilmez.

Yayım erteleme süresinin bitiminde veya hak sahibinin isteği ile daha önceki bir tarihte başvuru ile ilgili bütün bilgiler üçüncü kişilerin incelemesine açılır ve tasarım tescilindeki bütün bilgiler Bültende yayımlanır, bu yayımın gerçekleştiği tarih başvurunun yayım tarihi olarak kabul edilir. Yayımdan önce, yayım ücretinin ödenmesi ve yayım erteleme talebi bulunan başvuruda iki boyutlu tasarımlar için Kanunun 61 inci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca başvuru esnasında tasarımın numunesi verilmişse, tasarımın görsel anlatımının verilmesi şarttır. Bu

eksikliklerin giderilmemesi veya hak sahibinin feragat etmesi durumunda, yayım gerçekleşmeyeceği ve tescilli tasarım haklarının etkileri yayımla başlayacağı için tasarımın başvuru tarihinden itibaren hükümsüz sayılacağı hükme bağlanmıştır.

Kanunun 61 inci maddenin yedinci fıkrası hükmüne dayanarak, çoklu başvuruda yer alan tasarımların bir kısmı için yayım erteleme talebinde bulunulabilecektir. Bu durumda çoklu başvuruda yer alan tasarımlardan yayım erteleme talebi bulunanlar üçüncü kişilerin incelemesine kapalı tutulacak, diğerleri ise üçüncü kişilerin incelemesine açılacaktır.

Yayım ertelemeli bir tasarımın ihlal edilmesi halinde, ihlal eden kişinin henüz yayım gerçekleşmediği için tasarım tescilinden haberdar olamayacağı durumu göz önüne alınarak maddede, tasarım tescili ile sağlanan hakları ihlal eden kişilere karşı kullanılabilmesi için öncelikle başvurunun içeriğinden ve tasarımdan haberdar edilmesi şartı getirilmiştir.

MADDE 67- Madde ile TPE kararlarına itiraz imkânı getirilmiş olup ret ve yayım kararlarına yapılacak itirazlarla ilgili esasa ve şekle dair düzenleme yapılmıştır.

62 inci madde kapsamında Enstitünün yayım öncesi verdiği ret kararlarına karşı başvuru sahiplerinin itirazda bulunabilecekleri düzenlenmiştir. Şekli noksanlıkların zamanında ve istenildiği şekilde giderilmemesi sonucunda işleminden kaldırılan ve dolayısıyla yapılmamış sayılan başvurularla ilgili itiraz edilebilecektir.

Maddede; tasarım ve ürün tanımı, koruma şartları (yenilik, ayırt edicilik), kamuya sunma, kamu düzeni veya genel ahlaka aykırılık ile teknik işleve bağımlılık konusunu düzenleyen hükümlerin tasarım tescilinin iptali için itiraz gerekçesi olarak kullanılabilmesi hususu düzenlenmiştir. İtirazların yazılı şekle tabi olduğu ve itiraz gerekçeleri ile itirazı destekleyen bilgi ve belgelerin itiraz başvurusuyla birlikte sunulması gerektiği hükme bağlanmıştır.

İtiraz talebi herhangi bir kişi tarafından yukarıda belirtilen gerekçelerle, tasarım tescilinin bültende yayımlandığı tarihten itibaren üç ay içerisinde yapılabilir.

MADDE 68– Madde ile Enstitünün 64 üncü ve 67 inci madde kapsamındaki ret ve yayım kararlarına yapılacak itirazlarla ilgili incelenme prosedürü düzenlenmiştir. İtirazların, Yeniden İnceleme ve Değerlendirme Kurulunda görüşüleceği belirtilmiştir. Kurul kararının, bildirim tarihinden itibaren iki ay içinde, Ankara Fikri ve Sınai Haklar Hukuk Mahkemesinde Enstitü kararlarına karşı dava açılabilir.

MADDE 69– Madde ile uluslararası anlaşmalar ve diğer ülkelerdeki uygulamalar gözetilerek tescilli tasarımlar için koruma süreleri belirlenmiştir. Sınai mülkiyet sisteminin temel ilkelerinden birisi de hak sahiplerinin ve toplumun çıkarlarını dengelemek, bir yandan hak sahiplerine tasarımları üzerinde geniş yetkiler sağlayarak onları teşvik etmek bir yandan da toplumun bu yeniliklerden faydalanmasını sağlamaktır. Bu dengeyi sağlamak için kullanılacak araçlardan en önemlisi, sağlanan hakların kullanımı için belirli bir süre sınırı koymaktır. Süre sınırı olmadığı durumlarda, koruma devam ettiği sürece hak sahiplerinin yeni tasarımlar ortaya çıkarma konusunda, ek maliyetler ve yeni yatırımlar gerektireceği için çok da istekli olmayacakları düşünülebilir. Ayrıca koruma süresinin sınırsız olması, korunan tasarımın kamuya mal olmasını da engelleyeceği için toplumun bu tasarımdan faydalanma imkanını da zorlaştıracaktır. Bu dengenin sağlanması amacıyla tescilli tasarımların korunması için en fazla yirmi beş yıl olacak şekilde bir koruma süresi belirlenmiştir. Bu süre başvuru kesinleşme

tarihinden başlayan ilk beş yıllık koruma süresinin ardından beşer yıllık dönemler halinde en fazla dört yenileme yapılacak şekilde düzenlenmiştir.

Yenileme talebi, koruma süresinin sona erdiği ayın son gününe kadar ve bu son tarihten önceki altı ay içerisinde, ücreti ödenerek yapılabilir. Bu sürenin kaçırılması durumunda ise hak sahibine, ek ücretin ödenmesi şartıyla, yukarıda belirtilen son günden itibaren altı ay içinde yenileme talebi yapma imkanı tanınmıştır. Madde ile ayrıca, tescili yenilenmeyen tasarımların Kanun hükümlerinden yararlanamayacağı belirtilmiştir.

MADDE 70- Tasarım, fikri bir faaliyetin ürünü olduğu için, tasarımcı gerçek kişi olmak zorundadır. Tüzel kişiler tasarımcı olamaz. Tasarım hakkı, esas olarak tasarımcıya aittir ve bu hak başka kişilere devredilebilir. Tasarım başvurusu veya tescilinde birden çok kişinin hak sahipliği söz konusu ise bunların devri ve üzerlerinde hak tesisi için tasarımın bölünebilmesi mümkün değildir

Ortak hak sahipliği durumunda ise tasarım hakkının gayri maddi bir hak olması sebebiyle tasarım üzerinde herhangi bir paylaşıma gidilemeyeceği açıktır. Birden fazla kişinin ortak çalışması sonucunda meydana getirilen tasarımlarda hak sahipliği tasarımın tümüne yaygın olacaktır, oransal bir paylaşım söz konusu olamaz. Ancak, ortak hak sahiplerinin tasarımla ilgili olarak birbirlerine karşı hukuki durumları sözleşmeyle düzenlenmiş olabilir.

Madde ile ortak hak sahipliğinde her bir ortağın hak ve yükümlülükleri ile bunlarla ilgili hukuki durumlar düzenlendiği gibi, haciz ve iflas kararlarının ilgili ortağın veya ortakların tasarım üzerindeki haklarından elde edilecek ekonomik değere uygulanacağı da düzenlenmiştir. Böylece, hak sahiplerinden biri veya birkaçının maruz kaldığı hukuki yaptırımların diğer hak sahiplerinin tasarımı kullanma hakkını sınırlandırmaması hedeflenmiştir.

MADDE 71- Kanunla öngörülen koruma sistemi uyarınca; hak sahipliği konusunda herhangi bir içerik incelemesi yapılmadığı için hak sahipliğine ilişkin maddelerde belirtilen hak sahipleri dışında bir kişi tarafından tasarım tescil başvurusu yapılmış veya tescil ettirilmiş olabilir. Bu durumda, kanuni hak sahibi olan kişi tescilin ve tasarım hakkı sahipliğinin kendisine devredilmesini talep edebilir. Hak sahipliği ile ilgili taleplerin yetkili mahkemeler nezdinde ileri sürülebileceği ve dava açılması durumu da dahil olmak üzere dava sonunda verilen kesin hüküm veya davayı sona erdiren bütün diğer hallerin ilgilinin talebi üzerine Sicile kaydedileceği ve Bültekte yayımlayacağı hüküm altına alınmıştır. Böylece, gerçek hak sahipliğine ilişkin dava sonuçlanıncaya kadar, hak sahipliği ile ilgili bir işlem yapılmaması için bir önlem alınabilecektir.

Madde ile ayrıca, gerçek hak sahipliğine ilişkin talep ve dava hakkının süresi ile ilgili olarak iki yıllık bir sınırlama getirilmiş ve bu süreden sonra bu hakkın düşeceği düzenlenmiştir. Ancak bu süre sınırı, gerçek hak sahibi olmayan kişinin kötü niyetli olduğunun kanıtlanması durumunda koruma süresinin bitimine kadar kullanılır.

MADDE 72- Tasarım hakkı sahipliğinin 71 inci maddede belirtilen şartlar altında değişmesi durumunda, gerçek hak sahibi olmadığı anlaşılan kişi ile tasarımın kullanılması için hukuki veya akdi bir işlem yapan üçüncü kişilerin durumları düzenlenmiştir.

Gerçek hak sahibi olmadığı sonradan tespit edilen kişi veya tasarım hakkının kullanımı için lisans alan diğer kişilerin, gerçek hak sahibinin sicile kaydedildiği tarihten önce tasarımı

kullanmaya başlamış olmaları ya da bu amaçla ciddi hazırlıklara başlamış olmaları ve bu fiilleri işlerken kötü niyetli olmadıklarının kanıtlanmış olması şartı ile gerçek hak sahibinden inhisari olmayan lisans alabilecekleri de düzenlenmiştir. Lisans talebinin yapılması için, gerçek hak sahibinin Sicile kaydedildiğinin Enstitü tarafından taraflara tebliğ edilmesinden itibaren iki aylık bir süre sınırı getirilmiştir.

MADDE 73- 70 inci maddede tasarım hakkının tasarımcıya veya haleflerine ait olduğu düzenlenmiştir. Bu genel kuralın istisnası olarak, işçiler tarafından yapılmış olan tasarımlarda hak sahipliğine ilişkin hükümlerin belirlenmesi ve bu kişilerin haklarının korunması amacıyla bu yönde bir düzenleme getirilmiştir. Burada tasarım hakkının işverene yani çalıştırana verilmesinin sebebi hukukumuzda tasarımların ekonomik saiklerle ele alınmasıdır. Buna göre işveren çalıştırdığı kişiye belli bir ücret ödeyerek, ona araç-gereç sağlayarak ve yatırım yaparak belli bir risk almakta iken çalışan ise sözleşmesi sonucu yaptığı çalışmanın karşılığını almaktadır. Bu nedenle tasarım hakkı sahipliği çalıştırana verilmiştir.

Maddenin ikinci fıkrasında ise sözleşmeden kaynaklanan bir gereklilik olmaması halinde işyerindeki bilgi ve donanımdan faydalanarak yapılan tasarımlarda hak sahipliği düzenlenmiş ve bu durumda da hak sahipliği talep etmesi halinde çalıştırana verilmiştir. Ancak, sözleşme gerektirmediği halde tasarım yapıldığı, tasarım için hak edilen bedel ya da karşılık tasarımcıya verilmediği için madde ile tasarımcıya çalıştırandan tasarımına ilişkin bir bedel isteme hakkı verilmiştir.

Maddenin üçüncü ve dördüncü fıkrasında 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu uyarınca öğretim elemanı sayılan kişiler tarafından yapılmış tasarımların, kamu kurum ve kuruluşlarında çalışanların, öğrenciler ve ücretsiz olarak belirli bir süreye bağlı olmaksızın hizmet gören stajyerlerin yapmış olduğu tasarımlarda da hak sahipliğinin bunları çalıştıranlara ait olduğu düzenlenmiştir.

Maddenin altıncı fıkrasında hizmet ilişkisi dışında kalan iş görme sözleşmeleri çerçevesinde yapılan tasarımlarda hak sahipliğinin kime ait olacağı hususu düzenlenmiştir. Örneğin, istisna akdi ile bir tasarımın yapılması konusunda anlaşmaya varılmışsa tasarım üzerindeki hakkın sahibi tasarımcı değil, işin sahibi olacaktır. Burada sözleşmede kararlaştırılan bedel tasarımcının emeğinin karşılığı olarak belirlenmiştir. Tasarımcı bir bedel karşılığında tasarımı yapmış ve bunun karşılığını almıştır. Bu nedenle tasarım hakkı, tasarımın yapılması için bedeli ödeyen kişinin yani işin sahibinin olacaktır.

MADDE 74- İşçinin yapmış olduğu tasarımla ilgili bedel talep edebilmesi için bildirim yükümlülüğü şartı getirilmiş ve izlemesi gereken yol belirlenmiştir. İşverenin tasarım hakkı sahipliğini talep edebilmesi için yapılan tasarımın varlığından haberdar edilmesi gerekir. Bu nedenle çalışana söz konusu tasarımdan işvereni gecikmeksizin haberdar etmesi yükümlülüğü getirilmiştir.

MADDE 75- İşçinin yapmış olduğu tasarımla ilgili bedel talep etmesi halinde işverenin yükümlülükleri ile tasarım hakkını elde edebilmesi için izlemesi gereken yol belirlenmiştir.

MADDE 76- Madde ile, işverenin, çalışanlarca yapılan tasarımlar üzerinde hak talep etmesi halinde, çalışana ödeyeceği bedelin hesaplanmasında göz önüne alınacak kriterler ve bedelin

ödenmesi ile ilgili hukuki işlemler belirlenmiştir. 73 ile 75 inci maddelerle, işçilerce yapılan tasarımlara işverenin sahip olabilmesi için izlenmesi gereken yol belirlenirken, işverene tasarımı ekonomik olarak değerlendirme, söz konusu tasarımın yatırım yapmaya değer olup olmadığını irdeleme ve bunun sonucunda da belli bir bedel ödeyip tasarıma sahip olma ya da tasarımı ekonomik olarak yeterli değerde görmemesi durumunda veya başka sebeplerle tasarım hakkı sahipliğini talep etmeme hakkı verilmektedir.

MADDE 77- Madde ile lisans çeşitleri ve lisans alan ile lisans verenin hak ve sorumlulukları ve bu konuda Enstitü tarafından yapılacak işlemlerin kapsamı düzenlenmiştir.

Tasarım hakkı sahibinin tasarımdan ekonomik fayda sağlayabilmesinin yollarından biri de tasarım hakkını lisans yoluyla kullandırmasıdır. Tasarım hakkı gayri maddi haklardandır. Gayri maddi haklar üzerinden gelir elde edilebilmesi için maddi haklardaki gibi mülkiyet el değiştirmeden kiralama veya kullandırma yoluna gidilebilir. Lisans verme, tasarım hakkı sahibinin tasarım hakkını devretmeden, tasarımın yapılan anlaşma veya sözleşme çerçevesinde üçüncü kişiler tarafından kullanılmasına izin vermesidir. Dolayısıyla devirden farklı olarak mülkiyet hakkı sahipliğinde bir değişiklik olmamakta, lisans alan kişi tasarımı belirlenen şartlar altında kullanabilmektedir.

Lisans konusunda önemli olan kıstaslardan birisi de lisans sözleşmesinin kapsamının taraflarca belirlenebilmesidir. Lisans sözleşmesi belli bir bölgede geçerli olacak şekilde düzenlenebileceği gibi, inhisari lisans veya inhisari olmayan lisans şeklinde lisans hakkının kapsamında farklılık olacak şekilde de düzenlenebilmektedir.

MADDE 78- Madde ile tasarım başvurusu veya tescilinden doğan hakkın devri ve lisans verilmesine ilişkin işlemlerin bu işlemleri yapmaya yetkili olmayan kişilerce yapılması hali ve bunun sonuçları düzenlenmiştir.

MADDE 79- Tasarım hakkının tesis edilebilmesi için Kanunda belirtilen esasa dair şartların yerine getirilmiş olması gerekir. Bu şartların yerine getirilip getirilmediği ise her zaman mahkemeler nezdinde dava konusu edilebilecektir.

Madde ile tasarım hakkının mahkeme tarafından hükümsüz sayılmasına ilişkin haller düzenlenmektedir. Bir tasarım kısmen veya tamamen hükümsüzlük davasına konu olabilmekte ve bir tasarımın kısmen veya tamamen hükümsüzlüğüne karar verilebilmektedir. Kısmi hükümsüzlük kararı tasarımın tümüne etkili olmayacaktır.

MADDE 80- Madde ile hükümsüzlük davasının kimler tarafından ve hangi sürelerde açılabileceğine ilişkin hükümler düzenlenmiştir. Buna göre, bir tasarım için, koruma süresi boyunca veya tasarım hakkı sona erdikten sonraki beş yıl içinde hükümsüzlük davası açılabilir. Bu hüküm, hükümsüzlük kararı verilen tasarım tescil sahibinin üçüncü kişilere verdiği zararın telafi edilmesini, kişilerin yeni ve ayırt edici olmayan tasarım tescilleri için başvuru yapmaktan kaçınmalarını sağlamak gayesi ile konulmuştur.

MADDE 81- Madde ile hükümsüzlük kararının etkileri düzenlenmektedir. Maddenin birinci fıkrasında, hükümsüzlük kararının geçmişe etkili olduğu belirtilmiştir. Bu hükmün düzenlenme

nedeni, hükümsüzlük durumunda, elde edilen haksız kazancın ortadan kaldırılabilmesini sağlamaktır.

Maddenin ikinci fıkrası ile tasarım hakkı sahibinin kötü niyetli hareket etmesi halinde, tazminat talebi saklı kalmak kaydıyla hükümsüzlüğün geçmişe dönük etkisinin hangi durumları etkilemeyeceği hususu düzenlenmektedir.

Maddenin son fıkrası ile de tasarımın hükümsüzlüğüne ilişkin kesinleşmiş kararın sadece davanın taraflarına değil herkese karşı hüküm doğuracağı vurgulanmaktadır.

MADDE 82- Madde ile tasarım hakkının hangi durumlarda sona ereceği ve sona ermenin hukuki etkisi ve sona erme ile birlikte tasarım koruması konusunda Kanun hükümlerinin uygulanmayacağı düzenlenmiştir.

Maddenin ikinci ila beşinci fıkralarında tasarım hakkının sona erme sebeplerinden olan, tasarım sahibinin hakkından vazgeçebilmesinin şartları ve istisnaları ile ilgili hükümler düzenlenmiştir.

MADDE 83- Madde ile tasarımın sağladığı haklara tecavüz sayılan fiiller düzenlenmiştir.

MADDE 84- Patentler teknolojinin her alanındaki yeni, buluş basamağı içeren ve sanayiye uygulanabilir olan buluşlar için verilmektedir.

Bu maddenin ikinci fıkra hükmüne göre, özellikle aşağıda sayılan konular dünyadaki patent sistemlerinin birçoğunda olduğu gibi burada da buluş sayılmadıkları için patent verilerek korunacak nitelikte kabul edilmez:

Keşifler doğada var olan ancak henüz bilinmeyen nesnelerin veya olayların ortaya çıkarılmasıdır ve patentlenemez. Ancak keşfedilen bir maddenin teknik bir problemin çözümünde kullanılması patent konusu olabilir. Örneğin, bilinen bir maddenin mekanik şoklara dayanıklı olduğunun bulunması bir keşiftir ve patentlenemez. Ancak, demiryolu traverslerinin bu maddeden imal edilmesi bir buluştur ve patentlenebilir.

Bilimsel teoriler keşiflerin daha genel bir şeklidir ve aynı kural burada da uygulanır. Teknik bir kuralı ifade etmedikleri için buluş değildir. Örneğin, yarı iletkenlikle ilgili fiziksel bir teori patentlenemez ancak yeni yarı iletken cihazlar ve bunların üretimine ilişkin usuller patentlenebilir.

Matematiksel yöntemler de soyut veya yalnızca akılla ilgili yöntemler olduğundan patentlenemez. Örneğin, bölme işleminin kısa yoldan yapılmasına ilişkin bir yöntem patent verilmez. Bu tür bir hesaplama yapan cihaz patentlenebilir.

Zihni, oyun veya iş faaliyetlerine ilişkin plan, kural ve yöntemlerde müşterek olan husus teknik bir faaliyet ile ilgili bilgi vermemiş olmalarıdır. Bu nedenle patentlenemezler. Örneğin, yabancı dil öğrenimi veya bulmaca çözümü için geliştirilen yöntemlere patent verilemez. Bununla beraber bir oyunun oynanması için geliştirilen cihazlar patentlenebilir.

Son zamanlarda patent verilmesi konusunda en çok tartışılan konulardan birisi de bilgisayar programlarıdır.

Bilgisayar programı, kavram olarak bir bilgisayarın işletilmesi ile ilgili talimatları kapsar. Problem veya sistem analizi, program akış planı, kodlama aşamaları itibarıyla bilgisayar programı patent korumasından yararlanamaz. Bununla birlikte bilgisayar programlarının Fikir ve Sanat Eserleri Kanunundaki korumadan yararlanması mümkündür.

Ancak, bir bilgisayar programı bir cihaz ile birlikte patent korumasına hak kazanabilmektedir. Örneğin, kelime işlem programları tek başına patentlenemez ancak bir bilgisayar programı ile trafik ışıklarının kontrolünün sağlanması patentlenebilir.

Estetik niteliği olan yaratmalar, insan gözüne ve zevkine hitap eden sanatsal değer taşıyan estetik dış görünüm düzenlemeleridir. Teknik olmayan özelliklere sahip ve yorumu subjektif değerlendirmeler gerektiren bu yaratmalara patent verilmez. Örneğin, resim, heykel, mimari çizimler patentlenemez. Bununla beraber estetik yaratmaların gerçekleştirilmesinde kullanılan cihaz veya yöntemlere patent verilebilir. Örneğin, bir kumaş üzerindeki desene patent verilmezken bu deseni kumaşa uygulayan cihaz veya yöntem patentlenebilir.

Bununla birlikte estetik niteliği olan yaratımlar da Türk Patent Enstitüsünün çalışma alanı içinde olan endüstriyel tasarım tescili ile korunabilirler.

Bilginin derlenmesi, düzenlenmesi, sunulması ve iletilmesi ile ilgili teknik yönü bulunmayan yöntemler teknik nitelik taşımayan usuller oldukları için patentlenemezler. Örneğin, internette sunulan bilgiler patent konusu olmazken bu bilgileri sunmada yardımcı olan cihazlar patentlenebilir.

İkinci fıkrada ayrıca, yukarıda sayılan konular için münhasıran koruma talep edilmesi halinde bu konuların patent koruması kapsamı dışında kalacakları belirtilmektedir. Örneğin bir bilgisayar yazılımı patent korumasına hak kazanan bir cihazın çalışması ile ilgili ise, bu cihaz ile birlikte koruma talep edilmesi halinde patent korumasına hak kazanmaktadır.

Üçüncü fıkranın (a) bendinde kamu düzenine veya genel ahlaka aykırı buluşların patent verilerek korunamayacağı hükme bağlanmıştır. "Kamu Düzeni" ve "Ahlaka Aykırılık" kavramları, genel hukuk kavramları olarak seçilmiş olup, hukukumuzda geçerli olan kurallar çerçevesinde yorumlanarak anlam kazanacaktır.

Üçüncü fıkranın (b) bendinde, canlıların patentlenebilirliğine dair sınırlar çizilmiştir. Biyoteknoloji alanındaki çalışmalar yüksek maliyetli ve uzun solukludur. Bu nedenle, biyoteknolojik buluşların patentle korunarak desteklenmesi gereklidir. Ancak, bu alanda ortaya çıkarılan gelişmelerin her zaman buluş niteliği taşıması, örneğin buluş basamağını içermemesi ya da keşif olması, patent kapsamı dışında bırakılmasını gerektirmektedir. Bitki çeşitleri, modern biyoteknolojik yöntemlerin yanı sıra, geleneksel yöntemlerle de elde edilebilmekte ve ülkemizde 5042 Sayılı Yeni Bitki Çeşitlerine Ait Islahçı Haklarının Korunmasına İlişkin Kanun ile korunmaktadır. Hayvan ırkları için de, 4631 Sayılı Hayvan Islah Kanunu yürürlüktedir. Bu nedenlerle, buluş niteliği taşımasına karşın geliştirilen bir bitki çeşidi ya da hayvan ırkı, çifte koruma sağlanmaması amacıyla patent kapsamı dışında tutulmuştur. Ayrıca, bunların üretiminde kullanılan esas olarak biyolojik işlemler, yani çaprazlama ya da seçme gibi tamamen doğal süreçler, buluş niteliği taşımadığından patent kapsamının dışındadır. Öte yandan, TRIPS'in 27 nci maddesinin 3 üncü fıkrasının (b) bendine uygun olarak mikrobiyolojik işlemler ve bunun sonucunda elde edilen ürünlere bir istisna getirilmiş; bu konudaki gelişmelere patent koruması sağlanmıştır.

Üçüncü fıkranın (c) bendinde, insan veya hayvan vücuduna uygulanacak cerrahi dahil tüm tedavi yöntemleri ile insan ve hayvan vücuduna uygulanacak teşhis yöntemlerinin patent verilerek korunamayacağı hükmü getirilmiştir. Burada amaçlanan kamu sağlığının korunmasıdır. Bu istisna, TRIPS'in 27 nci maddesinin 3 üncü fıkrasının (a) bendinde verilen patentlenebilirliğin istisnaları kapsamında olduğundan uluslararası anlaşmalarla da uyumludur.

Üçüncü fıkranın (ç) bendinde, insan bedeni ve öğelerinin patentlenebilirliği hakkında koşulları ve sınırları belirlemiştir. Buna göre, insan bedeni ve öğelerinin basit keşfi patentlenemez. Basit keşif, rutin, bilinen ve basit tekniklerin kullanımıyla bu öğelerin doğal ortamından izole edilmesi ya da üretilmesini açıklamaktadır. Burada elde edilen öğeler bir gen dizisi veya kısmi dizisi dahi olsa bu türde basit bir uygulama patent koruması kapsamı dışındadır.(ç) bendinde belirtilenlerden daha fazla çabalar sonucu insan bedeninden izole edilen ya da başka bir teknik işlem sonucu üretilen bir öğe patentlenebilir. İnsan bedeninden izole edilen veya başka şekilde üretilen öğeler sayesinde, hastalıkların tedavisinde önemli gelişmeler sağlanmaktadır. Bu nedenle, doğal olarak var olan bu öğeleri elde edecek araştırmaların patent sistemi aracılığıyla özendirilmesi amaçlanmaktadır. Bundan dolayı, gen dizisi ya da kısmi dizisi de dahil olmak üzere bu tür işlemler sonucu elde edilen insan bedeni öğeleri doğal olarak bulunmasına karşın patent koruması kapsamına alınmıştır.

Üçüncü fıkranın (d) bendi ile, patentlenebilirlik koşullarını sağlasa dahi bazı biyoteknolojik buluşların patent koruması kapsamı dışında bırakılması hükmü getirilmiştir. Bu istisnai durumların temelinde bu buluşların kamu düzenine veya genel ahlaka aykırı bulunması yatmaktadır. Bu nedenle maddede insan klonlama işlemleri, insan eşey hattının genetik kimliğini değiştirme işlemleri, insan embriyosunun sınav ya da ticari amaçlarla kullanılması, insan ya da hayvanlara önemli bir tıbbi fayda sağlamaksızın hayvanlara acı çektirebilecek genetik kimlik değiştirme işlemleri ve bu işlemler sonucu elde edilen hayvanlarla ilgili buluşlar patent koruması dışında tutulmuştur.

Dördüncü fıkra hükmüne göre bir kanun hükmüne aykırılığın, aynı zamanda kamu düzenine aykırılık anlamına gelmediği bilinmektedir. Ancak, kanun hükmüne aykırılık, aynı zamanda örgütlü kamu yaşamını da muhtemelen tehdit edecekse, kamu düzenine aykırılığı beraberinde getirir.

Beşinci fıkra hükmüne göre, üçüncü fıkranın (c) bendinde sayılan ve patent koruması kapsamı dışında olanların, münhasıran koruma talep edilmeleri halinde kapsam dışı kalmalarını açıklamaktadır.

MADDE 85- Maddede, patent veya faydalı model verilerek korunabilirliğin şartlarından biri olan yeniliğin tanımı yapılmıştır. Buluşta "evrensel, mutlak" yenilik aranmaktadır. Böylece önceden kamunun bilgisine herhangi bir şekilde ulaşmış bilgi ile ilgili patent veya faydalı model başvurusu yapma fırsatçılığı önlenmek istenmiştir.

"Tekniğin bilinen durumu" kavramı, yenilik kavramına açıklık getirmek için öngörülmüştür. Tekniğin bilinen durumu, kamunun erişimine açık olan doğrudan veya dolaylı yazılı veya sözlü bilgi ile kullanılan, üretilen veya satılan ürün olarak tanımlanır. Tekniğin bilinen durumuna ait olmayan buluş yeni sayılır.

Bu maddenin üçüncü fıkrasında, patent başvurusu tarihinde veya bu tarihten sonra yayımlanmış olan ve patent başvurusu tarihinden önceki tarihli ulusal patent ve faydalı model başvurularının ilk içeriklerinin de tekniğin bilinen durumuna dahil olduğu hükmü getirilmiştir. Böylece, başvurunun yapıldığı tarihte, önceki başvuru henüz yayımlanmasa dahi, önceki tarihli başvuru sahibinin başvurusunda belirttiği teknik fikrin, başkası adına korunması önlenmek istenmiştir. Burada bahsedilen ulusal patent ve faydalı model başvurularına, uluslararası ve bölgesel anlaşmalar yolu ile yapılan ve usulüne uygun olarak ulusal aşamaya giriş yapan başvurular ile patent ve faydalı model belgeleri de dahildir.

Dördüncü fıkrada, buluş, ilgili olduğu teknik alandaki bir uzman tarafından tekniğin bilinen durumundan kolayca çıkarılamayan bir faaliyet sonucu gerçekleşmişse, patentlenebilirliğin diğer bir koşulu olan "buluş basamağı" kriterini sağladığı kabul edildiği belirtilmektedir. Bu koşulun varlığını belirlemede, önceden genel bir ölçü verilemeyeceği için, bunu belirleme görevi, uygulama ve mahkeme kararlarına düşmektedir.

Dördüncü fıkrada yer alan "teknik alandaki uzman" ile, tekniğin ilgili alanında genel bilgiye sahip ve tekniğin bilinen durumundaki her şeye erişebilen, rutin araştırma ve uygulamaları yapabilme kapasitesine sahip, buluş yapma yeteneği olmayan dikkatli bir uygulayıcı kastedilmektedir.

Beşinci fıkra, tekniğin bilinen durumu üçüncü fıkrada tanımlanan dokümanları da kapsıyorsa, bu dokümanların buluş basamağının olup olmadığına karar verilmesinde dikkate alınmayacağı hükmünü getirmektedir.

Patentlenebilirliğin bir diğer koşulu olan "sanayiye uygulanabilir olma" kriteri, altıncı fıkrada tanımlanmış olup, buluşun tarım dahil, sanayinin herhangi bir dalında üretilebilir veya kullanılabilir olması ve genel olarak sınai türde bir faaliyete elverişli olması veya buna imkan vermesi anlamındadır.

MADDE 86- Bu maddede, başvuru tarihi veya rüçhan hakkı tarihinden önce, buluş konusu ile ilgili açıklamaların geriye doğru on iki ay içinde yapılmış olmaları halinde, bu açıklamaların buluşa patent verilmesini etkilemeyeceği hükme bağlanmıştır.

Buluşu yapan tarafından yapılan veya buluşu yapanın bir başka başvurusunda yer alan ve açıklanmaması gerektiği halde bir merci tarafından açıklanan veya buluşu yapandan doğrudan doğruya veya dolaylı olarak bilgi edinmiş olan bir üçüncü kişinin, buluşu yapanın bilgisi veya izni olmadan yaptığı bir başvuruda yer alan veya açıklanan bilgiler, bu madde hükmüne göre dikkate alınmayacaktır. Merci ifadesi ile kastedilen, patent veya faydalı model başvurusunda bulunulabilecek bölgesel, ulusal veya uluslararası yetkili kuruluşlardır.

İkinci fıkrada, "buluşu yapan" ifadesinin farklı anlamlarda yorumlanmasını önlemek bakımından, bu ifadeye açıklık getirilmiş ve bu hüküm açısından buluşu yapanın, başvurunun yapıldığı tarihte patent isteme hakkına sahip olan her kişi olduğu belirtilmiştir.

Üçüncü fıkrada, oniki aylık süre ile buluşu yapana tanınan hakların, sınırlı bir süreye bağlı olmaksızın her zaman ileri sürülebilmesi düzenlenmiştir.

Dördüncü fıkrada, ispat yükümlülüğünün, fıkra hükmünün uygulanması gerektiğini ileri süren tarafa ait olacağı düzenlenmiştir.

MADDE 87- Bu madde hükmüyle patentin veya faydalı modelin sağladığı hakkın kapsamı düzenlenmiştir.

Patent veya faydalı model sahibinin buluşu gerçekleştirmek için yapmış olduğu çalışmaları ve harcamaları telafi etmesini ve ticari kazanç elde etmesini sağlamak için, koruma süresi boyunca tüm ticari çıkarlarının korunması amaçlanmıştır. Bu nedenle, üçüncü şahıslara sınırlamalar getirilmiştir.

Üçüncü fıkrada, patentin veya faydalı modelin sağladığı hakların kapsamının sınırları düzenlenmiştir.

Dördüncü fıkranın (a) bendinde, üçüncü kişilerin sınai ve ticari amaç taşımaksızın patenti kişisel amaçlarla kullanmaları, patent sahibinin ticari çıkarlarını etkilemeyeceği için, kapsam dışı bırakılmıştır.

Dördüncü fıkranın (b) bendinde, patent konusu buluşlarla ilgili deneme amaçlı fiiller, teknolojik gelişmelere katkıda bulunabileceği gerekçesiyle, patentle sağlanan hakkın kapsamı dışında bırakılmıştır.

Dördüncü fıkranın (c) bendinde, ruhsatlandırma için gerekli olanın dışındaki seri üretimin yapılmaması, depolanmaması ve satışa sunulmaması koşuluyla, jenerik ilaçların ruhsat işlemleri için gerekli test ve deneylerde patentli ilaçların kullanılabileceği hükmü getirilmiştir. Böylece, patentin koruma süresi sonunda, ruhsatlandırma işlemleri önceden sonuçlanmış olan jenerik ilaçların piyasaya çıkış süresinin kısaltılması mümkün olacaktır. Ayrıca, bu bent kapsamındaki buluşlarla ilgili deneme amaçlı fiiller de teknolojik gelişmelere katkıda bulunabileceği gerekçesiyle, patentle sağlanan hakkın kapsamı dışında bırakılmıştır.

Dördüncü fıkranın (ç) bendinde, kişiye özel reçetede yer alan bir ilacın seri üretim olmaksızın eczanede hazırlanması ve bu ilacın kullanılması da, patentle sağlanan hakkın kapsamı dışında bırakılmıştır.

Dördüncü fıkranın (d) bendi Paris Sözleşmesi hükümleri göz önünde bulundurularak düzenlenmiştir.

Dördüncü fıkranın (e) bendinde ise, 7/12/1944 tarihli Milletlerarası Sivil Havacılık Anlaşmasının 27 inci maddesi hükmü göz önüne alınmıştır.

Maddenin beşinci fıkrasında belirtilen istisna, küçük çiftçilerin kendi işlediği arazilerinde patentli bir ürün ile yaptıkları üretim sonucunda elde ettikleri üründen, yine kendi işlediği arazilerinde yapacakları yeni üretimler için, kapsamı 08/1/2004 tarih ve 5042 sayılı Yeni Bitki Çeşitlerine Ait Islahçı Haklarının Korunmasına İlişkin Kanun ile belirlenen hükümler çerçevesinde, patente konu olan bitkinin çoğaltım materyalini kullanabilme hakkının tanınmasıdır.

Maddenin altıncı fıkrasında, beşinci fıkrada belirtilene benzer bir istisna, çiftçinin, patent sahibi tarafından ya da onun izniyle satılan ya da başka bir ticari yolla sağlanan patentli damızlık ya da diğer hayvan üreme materyalini, tarım amaçlı kullanması durumu için de tanınmıştır.

Bu istisnalar, tarımsal üretimin korunması ve kollanması amacıyla getirilmiştir.

Dördüncü, beşinci ve altıncı fıkralarda, ikinci fıkrada belirtilen eylemlerin engellenmesine bazı istisnalar getirmektedir. Bu istisnalar, üyelerin patent sahibinin haklarına makul ölçüde kısıtlama getirebileceklerini belirten Dünya Ticaret Örgütü Ticaretle Bağlantılı Fikri Mülkiyet Hakları Anlaşmasının 30 uncu maddesine ve 98/44/EC sayılı Avrupa Birliği Direktifinin patentin koruma kapsamını sınırlayan 11 inci maddesinin birinci ve ikinci fıkralarına dayanmaktadır.

Yedinci fıkrada, patente konu olan buluşun kullanımının yasalara, genel ahlaka, kamu düzenine veya genel sağlığa aykırı olmama ve kanuni yasaklama ve sınırlamalara tabi olma zorunluluğu göz önüne alınarak, söz konusu kullanıma ilişkin sınırlar getirilebileceği belirtilmektedir.

MADDE 88- Madde, patent konusu buluşun uygulanmasını mümkün kılan unsurların veya araçların üçüncü kişiler tarafından, buluşu kullanmaya yetkili olmayan kişilere verilmesinin önlenmesi ile ilgili hükümleri düzenlemiştir.

Patent konusu ürünün parçalarının üretilmesi de, sonuçta parçaların birleşimi ile patent konusu ürün meydana geleceğinden üretim fiili kapsamında değerlendirilmelidir. Ancak, patent konusu ürünün parçalarının bu kapsamda değerlendirilebilmesi için iki hususu dikkate almak gerekir. Birincisi, parçaların bağımsız olarak üretilmesi ve ticarete sunulması mümkün olmalıdır. İkincisi, parçaların patent konusu ürünü oluşturmak için özellikle üretildiğinin aşık olması ya da üçüncü kişilerin bu parçaların patent konusu buluşu uygulamaya koymak için yeterli olduğunu bilmeleri gerekir.

Söz konusu önleme yetkisinin kullanılması için, üçüncü kişilerin, unsurların veya araçların buluşu uygulamaya yeterli olduğunu ve bu amaçla kullanılacağını bilmeleri veya bu durumun yeterince açık olması hallerinin varlığı gerekmektedir.

Patent unsurlarının veya araçlarının piyasada kolayca ulaşılabilir olması durumunda ise, maddenin birinci fıkrası hükmünün uygulanabilmesi, fiili yapanın üçüncü kişilerce tahrik edilmiş olması şartına bağlanmıştır.

Üçüncü fıkra hükmüne göre, sınai ve ticari amaç taşımayan fiilleri, deneme amaçlı fiilleri, ilaçların ruhsatlandırılması ile ilgili gerekli test ve deneyleri veya eczanelerde seri üretim olmadan hazırlanan ilaçlara ilişkin fiilleri yapanlar, patentini kullanmaya yetkisi olmayan kişiler olarak değerlendirilmezler.

MADDE 89- Bu madde, ön kullanım hakkını düzenlemektedir. Maddenin birinci fıkrasına göre, buluş, patent başvurusunun yapıldığı tarihten önce iyi niyetli kişiler tarafından kullanılmakta ise, buluş sahibinin, söz konusu kullanımı önlemeye hakkı olmayacaktır. Aynı konuda birbirinden habersiz buluş yapılması durumunda, patent başvurusu yapmak yerine buluşu ticari sır olarak kullanmayı tercih eden veya buluşu kamuya açıklamaksızın kullanmaya başlayan iyi niyetli kişilerin, o buluşla ilgili yaptığı veya yapacağı yatırımları değerlendirerek buluşu kullanmasına imkan sağlanmıştır. Ancak, bu kullanım sınırsız olmayıp sadece işletmenin makul ihtiyaçlarının giderilmesi ölçüsünde olabilecektir. Ayrıca, söz konusu kullanma hakkının, ancak işletme ile birlikte devredilebileceği aynı fıkroda düzenlenmiştir. Maddenin ikinci fıkrası, patentle ilgili ön kullanım hakkı verilmiş kişiler tarafından piyasaya çıkarılan ürünlerle ilgili fiillerin patentin sağladığı hakkın kapsamı dışında kalacağını düzenlemektedir.

MADDE 90- Sermayesinin tamamı Devlete ait olup tekel niteliğindeki mal ve hizmetleri kamu yararı gözeterek üretmek ve pazarlamak üzere kurulan ve gördüğü bu kamu hizmeti dolayısıyla ürettiği mal ve hizmetler imtiyaz sayılan kamu iktisadi teşebbüslerinin faaliyet alanına giren konularla ilgili bir buluş için patent verildiğinde, tekel sahibinin buluşu kullanabilmesi patent sahibinin iznine bağlıdır.

Bu maddede, konusu tekel mevzuatına tabi olan bir buluş için patent verildiğinde, tekel sahibinin buluşu kullanabilmesi için, patent sahibinden izin alması gerekir. Madde, bu gibi durumlarda, kullanım hakkına ilişkin koşulları düzenlemektedir.

MADDE 91- Maddede, patent başvurusunun yayımlanmasının etkileri düzenlenmiştir. Patent başvurusunun yayımlanmasıyla, patentlere sağlanan koruma, yayın tarihinden başlamak üzere başvurulara da geçici olarak sağlanmaktadır. Böyle bir geçici koruma sağlamanın amacı,

başvuru yayımlanarak üçüncü kişilerin bilgisine sunulduğundan başvuruya karşı olası ihlal ve tecavüzlere karşı başvuru sahibinin haklarını korumaktır.

Maddenin ikinci fıkrası, patent başvurusu veya kapsamından haberdar edilen kişilere karşı, yayından önce de başvuru sahibinin haklarının korunacağı hükmünü düzenlemektedir. Böyle bir düzenlemenin nedeni, birinci fıkra olduğu gibi, yayından önce başvurudan haberdar edilmiş kişilerin olası ihlal ve tecavüzüne karşı başvuru sahibinin haklarını korumaktır.

Maddenin üçüncü fıkrası, buluşun mikroorganizmalarla ilgili olması durumunda korumanın ne zaman başlayacağına ilişkin hüküm getirmiştir. Buluşun, ilgili teknik alandaki uzman bir kişi tarafından buluşun uygulanabilmesini sağlayacak şekilde açık yazılmış olması gerekmektedir. Böylece buluş, topluma tüm ayrıntılarıyla açıklanmış ve tekrarlanabilir olmaktadır. Ancak biyolojik materyaller söz konusu olduğunda, tarifnamedeki açıklamalar buluşu tekrarlanabilir kılmaya yeterli olmayabilmektedir. Örneğin, topraktan izole edilen yeni bir mikroorganizma, aynı koşullarda başkası tarafından tekrar izole edilmeyebilmekte, ya da bazı özellikleri geliştirilen mikroorganizmalar da toplumun halihazırda erişimine kapalı bir durumda olabilmektedir. Bu durumlarda, tarifname, buluşun kamuya tamamıyla açıklanmasını sağlamamaktadır. Bu nedenle, gerekli durumlarda, biyolojik materyal, resmi olarak tanınan bir kültür saklama merkezine verilerek (tevdi edilerek) kamunun erişimine açık hale getirilir. Tevdi edilebilecek materyaller; bakteriler, mayalar ve küflerden, çok hücreli canlıların (bitki, hayvan, insan) hücre kültürleri, tohumlar, virüsler, DNA vektörleri ve embriyolara kadar çeşitlilik göstermektedir.

Maddenin dördüncü fıkrasında ise, geri çekilen veya geri çekilmiş sayılan ya da reddedilen başvurular için geçici korumanın hiç doğmamış sayılacağına ilişkin bir hüküm düzenlenmiştir. Bu fıkradaki düzenlemenin gerekçesi, patent verilmesi ile sonuçlanmayan bir başvuru için, başvuru sahibinin geçici koruma hakkını kullanarak üçüncü kişileri engellemesi durumunda, üçüncü kişilerin uğramış olabileceği haksız yaptırımların telafi edilebilmesidir.

MADDE 92- Maddenin birinci fıkrasında, patent başvurusu veya patentin sağladığı korumanın kapsamının, patent istemleriyle belirleneceği düzenlenmiştir. Ayrıca, tarifname ve resimlerin, koruma kapsamı belirlenirken, istemlerin yorumlanmasında kullanılacağı da bu fıkra düzenlenmiştir.

Maddenin ikinci fıkrasında, koruma kapsamının belirlenmesinde istemlerin nasıl yorumlanacağına dair hüküm getirilmiştir. Buna göre, istemlerde, tarifnamede ve resimlerde kullanılan kelimeler, katı bir şekilde, kelimesi kelimesine tanımlanmış hali ile anlaşılmayacaktır. Bununla birlikte, istemlerin sadece kılavuz görevi gördüğü ve gerçek koruma kapsamının tarifname ve resimlerin o konudaki uzman bir kişi tarafından değerlendirilmesiyle patent sahibinin tasarladığı noktaya kadar genişleyebileceği anlamı da çıkartılmayacaktır.

Maddenin üçüncü fıkrasında, koruma kapsamının üçüncü kişiler için bir kesinlik ifade edecek, patent sahibi için de adil bir koruma sağlayacak şekilde yorumlanacağı düzenlenmiştir.

Maddenin dördüncü fıkrası, patent başvurusunun veya patentin sağladığı koruma kapsamının hangi istemler üzerinden belirleneceğini düzenlemektedir.

Maddenin beşinci fıkrası, koruma kapsamının belirlenmesinde istemlerde belirtilen unsurların yanında, bu unsurlarla aynı işlevi gören ve bu işlevi aynı şekilde gerçekleştirip aynı sonucu ortaya çıkaran eşdeğer unsurların da dikkate alınacağını hükme bağlamıştır.

Maddenin altıncı fıkrasında, patentin verilmesi ile ilgili işlemler sırasında veya patentin geçerliliği süresince, patent başvurusu veya patent sahibi tarafından, istemlerin kapsamının sınırlanması için yapılan taleplerin, koruma kapsamının belirlenmesinde dikkate alınacağı hükmü düzenlenmiştir.

Maddenin yedinci fıkrası, koruma kapsamının belirlenmesinde, istemlerin, sadece buluşun işlev veya sonuçlarının örnekleri veya buluşun bir düzenlemesinin örnekleri ile sınırlandırılmayacağı hükmünü getirmiştir. Özellikle, ürün veya usulün sahip olduğu ilave özelliklerin patentte açıklanan örneklerde bulunmaması, bu örneklerde bulunan özellikleri kapsamaması veya bu örneklerde belirtilen her amaç veya özelliği gerçekleştirememesi hallerinde, ürün veya usul, istemlerle sağlanan koruma kapsamının dışında tutulmaz.

MADDE 93- Maddenin birinci fıkrası, bir patent başvurusunda; başvuru formu, tarifname, istemler ve varsa resimler, özet ile ücretin bulunması gerektiğini hükme bağlamıştır.

Maddenin üçüncü fıkrasında patent ile ilgili konular uluslararası nitelikte olduğundan ve Türk vatandaşlarının yanında, Paris Sözleşmesi veya DTÖ Anlaşmasına üye ülkelerin vatandaşları ile karşılıklılık ilkesini uygulayan ülkelerin vatandaşları da bu Kanunla Türk vatandaşlarına tanınan haklara aynen sahip olduklarından, yapılacak başvurularda bu ülkelerin resmi dillerinden birinde hazırlanmış tarifname, istemler ve varsa resimlerin verilebilmesi imkanı tanınmıştır.

Başvuru sahibi açısından başvuru tarihinin bir an önce alınabilmesi büyük önem arz etmektedir. Bu nedenle, maddenin dördüncü fıkrasında başvuru tarihinin kesinleşmesi için bulunması gereken şartlar minimum seviyede tutulmuştur. Başvuru aşamasında patent istendiğini gösterir bir talep, başvuru sahibini tanımlayan ve onunla iletişim kurulmasını sağlayan bir bilgi ve herhangi bir dildeki tarifnamenin veya önceki bir başvuruya yapılan atfın verilmesi başvuru tarihinin alınabilmesi için yeterli görülmüş, diğer unsurların tamamlanması için süre tanınmıştır. Aynı zamanda bu hükümle Patent Kanunu Anlaşmasına (PLT) uyum sağlanması amaçlanmıştır.

Beşinci fıkrada, genetik bir kaynağa veya geleneksel bir bilgiye dayanan buluşlarda kullanılan kaynağın veya bilginin kökeninin, bilinmesi halinde, patent başvurusunda belirtilmesine ilişkin hüküm getirilmiştir. Böyle bir düzenlemenin amacı, 27/12/1996 tarih ve 22860 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan ve Türkiye'nin taraf olduğu Birleşmiş Milletler Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi'nin; biyolojik çeşitliliğin korunması, bunun sürdürülebilir kullanımı, genetik kaynaklar ve teknoloji üzerinde sahip olunan bütün hakları dikkate almak kaydıyla bu kaynaklara gereğince erişimin ve ilgili teknolojilerin gereğince transferinin sağlanması ve uygun finansmanın tedariki de dahil olmak üzere, genetik kaynakların kullanımından doğan yararların adil ve hakkaniyete uygun paylaşımı olarak ifade edilen amaçlarını desteklemektir. Ancak, genetik kaynağın veya geleneksel bilginin kökenine ilişkin bilginin başvuruda belirtilmemesi, patent başvurularının değerlendirilmesini veya verilmiş patentlerin geçerliliğini etkilemeyecektir.

Altıncı fıkra hükmü, başvuru yapanın, buluşu yapan olmaması veya buluşu yapanın birden çok kişi olması hallerinde, patent hakkının bu kişi veya kişilerden ne şekilde elde edildiğinin açıklanmasının gerektiği ile ilgilidir.

Yedinci fıkrası hükmü, Paris Sözleşmesinin 3 üncü mükerrer 4 üncü maddesine uygun olarak düzenlenmiş ve buluşu yapanın patentte adının belirtilmesini isteme hakkına sahip olduğu ifade edilmiştir.

MADDE 94- Buluşun bütünlüğü ile ilgili bu madde hükmünün amacı, farklı konulardaki buluşların, tek bir başvuru kapsamında bulunmasını önlemektir.

Bir patent başvurusu tek bir buluşla ilgili olmalıdır. Bununla birlikte, bir ana buluş fikrini oluşturacak şekilde birbirlerine bağlı buluşlar grubu da tek bir buluş olarak değerlendirilir.

Örneğin, aşağıdaki istemlere sahip bir patent başvurusu buluş bütünlüğü açısından değerlendirildiğinde:

İstem 1. Kimyasal X maddesi üretimi için bir usul.

İstem 2. X maddesi.

İstem 3. X maddesinin böcek öldürücü olarak kullanılması.

Her üç istemde de ortak teknik özellik X maddesi olduğundan buluş bütünlüğünün olduğu kabul edilir.

Aşağıdaki istemlere sahip diğer bir patent başvurusu ele alındığında:

İstem 1. A özelliği ile tanımlanan bir taşıma bandı.

İstem 2. B özelliği ile tanımlanan bir taşıma bandı.

İstem 3. A ve B özellikleri ile tanımlanan bir taşıma bandı.

Bu örnekte, İstem 1 ile İstem 3 arasındaki ortak teknik özellik A, İstem 2 ile İstem 3 arasındaki ortak teknik özellik B'dir. Ancak, istem 1 ile İstem 2 arasında herhangi bir ortak teknik özellik bulunmamaktadır. Bu nedenle, istem 1 ile 3 arasında ve İstem 2 ile 3 arasında buluş bütünlüğü sağlanmışken, İstem 1 ile İstem 2 arasında buluş bütünlüğü yoktur.

Maddede patent ve faydalı model başvurularının buluş bütünlüğüne sahip olmaması durumunda, başvuru sahibinin talebi veya Enstitünün bildirimi üzerine bölünebileceği, ilk başvurunun kapsamının aşılmaması koşuluyla birden çok başvuruya bölünebilmesi ile ilgili koşullar düzenlenmiştir.

Bölünmüş başvurunun, işlemleri devam eden başvurudan yapılabileceği hükme bağlanmıştır. İşlemleri devam eden başvuruyla, patent veya faydalı model kararı veya geri çekme, geri çekilmiş sayılma ya da red kararı verilmemiş başvurular ve ayrıca hakkı sona ermemiş olan başvurular kastedilmektedir.

Maddede ayrıca bölünen başvurular için başvuru tarihinin ana başvurunun başvuru tarihi olacağı ve ana başvurunun sahip olduğu rüçhan hak veya haklarının bölünen başvurulara da uygulanacağı hükmü getirilmiştir.

MADDE 95- Bu madde, patent başvurusuna konu olan buluşun açıklanması ile ilgilidir. Başvuru, ilgili teknik alandaki bir uzmanın, başvurudaki açıklamalara göre buluş konusunun uygulamasını sağlayacak yeterlikte, açık ve tam olması gerekmektedir.

Böylece patent sisteminin temel işlevlerinden biri olan teknik bilginin yayılması işlevi yerine getirilmiş olacak ve bu bilgiler sonraki buluşların ortaya çıkmasında kullanılabilecektir.

Ayrıca, buluşun patent başvurusunda yeterince açık ve tam olarak anlatılması, tekniğin bilinen durumunun belirlenmesi ve patentlenebilirlik kriterleri açısından incelenebilmesi için de çok önemlidir.

İkinci fıkrada, biyoteknolojik buluşların da diğer buluşlar gibi topluma tüm ayrıntılarıyla açıklanmış ve tekrarlanabilir olması gerekmektedir. Bu nedenle, biyolojik materyalin kamunun erişimine açık olması için tevdi edilmesi gerektiği hükme bağlanmıştır. Biyolojik materyalin yönetmelikte belirtilen şartlara uygun olarak tevdi edilmesi halinde buluşun başvuruda maddenin birinci fıkrasına uygun olarak açıklandığının kabul edileceği hükme bağlanmıştır.

Üçüncü fıkrada biyolojik materyale erişimin sürekliliği ile ilgili hüküm düzenlenmiştir. Biyolojik materyal çoğunlukla canlı veya kolaylıkla bozulabilir organik materyallerden oluşmaktadır. Özellikle canlı materyal, saklama süresince çeşitli nedenlerle canlılığını yitirebilir veya özelliklerini kaybedebilir. Bu durumda tevdi edilen materyal, kamunun erişimine uygun olmaktan çıkar. Bu materyalin tevdi kuruluşuna Budapeşte Antlaşması'na göre tekrar tevdisinin yapılarak erişimin sürekliliğinin sağlanması gerekmektedir. Bu yeni tevdiyle ilgili olarak tevdi kuruluşu tarafından verilen bir belge, tevdinin yapılmasından itibaren dört ay içinde Enstitüye sunulmalıdır. Böylelikle patent işlemleri açısından erişimin devam ettiği varsayılır.

Dördüncü fıkra, istemler buluşun teknik özelliklerinin anlatıldığı kısımdır. Patent başvurusunun veya patentin sağladığı korumanın kapsamı istemler ile belirlenir. İstemler tarifname ve resimler esas alınarak yorumlanır. Bu nedenle istemlerin, sadece patent alınarak korunmak istenen unsur veya unsurları kapsamı, tarifnameye dayanması ve tarifname kapsamını aşmaması, açık ve öz olması gerekmektedir.

Beşinci fıkra, patent konusu buluşun özeti ile ilgilidir. Teknik bilgi verme amacına hizmet eden özet, başka amaçla ve özellikle korumanın kapsamının belirlenmesi ve tekniğin bilinen durumunun sınırlarının çizilmesinde kullanılamaz.

MADDE 96- Bu madde Paris Sözleşmesinin temel ilkelerinden olan rüçhan hakkı ile ilgilidir. Rüçhan hakkı, söz konusu Sözleşmeye göre, bir ülkenin vatandaşının, kendi ülkesinde veya başka bir ülkede yaptığı patent veya faydalı model başvurusunun, başvuru tarihinden itibaren oniki ay içinde üye ülkelere başvuru yapması halinde, iki tarih arasında üçüncü kişiler tarafından yapılacak aynı konudaki başvuruların, rüçhan hakkından yararlanan başvurunun patent verilebilirlik şartlarını etkilememesi sonucunu doğurur.

Maddenin birinci fıkrasında, Türkiye de dahil olmak üzere Paris Sözleşmesine ve Dünya Ticaret Örgütü Kuruluş Anlaşmasına taraf herhangi bir devlette usulüne uygun patent veya faydalı model başvurusunda bulunmuş herhangi bir kişi veya halefinin Türkiye'de rüçhan hakkından yararlanması sağlanmıştır.

Maddenin ikinci fıkrasında, hangi başvuruların rüçhan hakkı doğuracağı tanımlanmıştır. Buna göre, Paris Sözleşmesine taraf veya Dünya Ticaret Örgütüne üye herhangi bir ülkede veya bu devletlerin oluşturduğu ikili ya da çok taraflı anlaşmalar kapsamında yapılan ve başvuru tarihi almaya hak kazanmış her başvuru rüçhan hakkı doğurur.

Maddenin üçüncü fıkrasında rüçhan hakkına temel oluşturan “usulüne uygun başvuru”nun tanımı yapılmış ve bu başvurunun akıbetinin önemli olmadığı vurgulanmıştır.

Maddenin dördüncü fıkrasında, aynı devlete aynı konuda aynı kişi tarafından yapılan iki başvurudan hangisinin rüçhana temel alınacağı ve bunun kriterleri açıklanmıştır.

Maddenin beşinci fıkrasında, karşılıklılık ilkesi gereğince, Türkiye'ye yapılan bir ilk başvurunun kendisi için rüçhan hakkı doğurduğunu kabul eden bir ülkede yapılan başvuruların da Türkiye için rüçhan hakkı doğuracağının kabul edileceği açıklanmıştır.

Maddenin altıncı fıkrasında, başvuru sahibi veya onun yasal selefinin yönetmelikte tanımlanan resmi veya resmi nitelikte sayılan ulusal veya uluslararası sergilerde teşhir etmesi, buluşun yenilik özelliğini, sergide teşhir tarihinden itibaren on iki ay boyunca kaybettirmeyecektir. Böylece başvuru sahibinin, başvuru tarihinden önce düzenlenen ulusal veya uluslararası bir sergide buluşunu tanıtmaya imkanı engellenmemiş olacaktır.

Maddenin yedinci fıkrasında, rüçhan hakkının etkisi ile ilgili olan bu maddede, rüçhan hakkının hangi durumlarda bir etki yapacağı açıklanmıştır. Patent başvurusu ile ilgili birçok işlemde referans tarihi olarak başvuru tarihi esas alınır. Bununla birlikte, başvuru tarihine göre tekniğin bilinen durumunun belirlenmesinde ve aynı buluşun birden fazla kişi tarafından yapılması durumunda hakkın kime ait olacağının tespitinde, rüçhan tarihi başvuru tarihi olarak kabul edilir.

MADDE 97- Madde, rüçhan hakkının talep edilmesi ve belgelendirilmesi ile ilgili olup, maddenin birinci fıkrasında, rüçhan hakkı talebinin yapılması ve rüçhan hakkı belgesinin verilmesi sürelerinin Yönetmelikte düzenleneceği belirtilmektedir.

Maddenin ikinci fıkrasında, bir başvuruda birden çok rüçhan hakkının talep edilebileceği ve bu başvuruların farklı ülkelerde yapılmış olmasının mümkün olabileceğine ilişkin hüküm getirilmiştir. Ayrıca, bir istem için aşağıdaki örnekte açıklandığı gibi birden fazla rüçhan hakkı talep edilebilir:

Birinci rüçhan A + B özelliklerini, ikinci rüçhan ise A + B + C özellikleri içermektedir. Buna göre, her iki rüçhan hakkını talep eden bir başvurunun birinci istemi A + B ve ikinci istemi de A + B + C özellikleri içermektedir. Bu durumda; birinci istem için her iki rüçhan, ikinci istem için ise sadece ikinci rüçhan talep edilebilmektedir.

Birden çok rüçhan hakkı talep edilmesi halinde, rüçhan tarihinden itibaren işleyen sürelerin rüçhanın en önceki tarihli olanından başlayacağı da yine bu fıkra da belirlenmiştir.

Maddenin üçüncü fıkrasında, rüçhan hakkının sınırları belirlenmiş olup, rüçhan hakkını doğuran başvuru veya başvuruların içermediği unsurlar için rüçhan hakkının geçerli olmadığı hükmü getirilmiştir.

Maddenin dördüncü fıkrası hükmüne göre, başvuru konusu buluşun bazı unsurlarının, rüçhan hakkının doğduğu başvurunun tarifnamesinde açık ve şüpheye yer vermeyecek şekilde bulunması halinde, söz konusu başvurunun istem veya istemlerinde bu unsurlarla ilgili bir talepte bulunulmamış olması, rüçhan hakkının kabulünü engellemeyecektir.

MADDE 98- Bu maddede, bir başvurunun başvuru tarihinin kesinleşmesi için minimum üç unsurun tam olarak verilmesi gerektiği hükme bağlanmıştır.

Maddenin ikinci fıkrasının (a) ve (b) bentlerinde, unsurların ve Türkçe çevirilerinin tamamlanması için verilen süre ve tamamlanmaması halinde doğuracağı sonuç belirtilmiştir.

Maddenin üçüncü fıkrasında, yönetmelikte belirtilen şekli şartların yerine getirilip getirilmediği açısından Enstitünün bir inceleme yapacağı hükmü getirilmiştir. Bu incelemenin amacı yayımlanacak olan patent dokümanlarında uluslararası standartlara uygunluğun sağlanmasıdır. Patent dokümanları bugün elektronik ortamda yayımlanmaktadır. Söz konusu şekli ve fiziksel standartlar aynı zamanda patent araştırması yapanlar için de kolaylık sağlamaktadır.

Maddenin dördüncü fıkrası, şekli şartları ve fiziksel gereksinimleri sağlamayan başvurular için başvuru sahibine düzeltme fırsatı vermektedir.

Maddenin beşinci fıkrasında, şekli şartları sağlayan başvurular için tekniğin bilinen durumu ile ilgili araştırma raporu düzenleneceği belirtilmektedir.

MADDE 99- Bir patent başvurusunun, patent verilebilirlik şartları açısından, sağlıklı bir şekilde değerlendirilmesi için, ilgili alanda daha önce açıklanmış bilgilerin tespiti gerekmektedir. Patent başvurusunun yapıldığı tarihten önce dünyanın herhangi bir yerinde, yazılı veya sözlü tanıtım yoluyla ortaya konulmuş veya kullanım ya da başka herhangi bir biçimde açıklanmış olan toplumca erişilebilir her türlü bilgi, belge ve veri olarak tarif edilen "tekniğin bilinen durumu" kavramı, bu nedenle patent hukukunun esas unsurlarından birisidir. Tekniğin bilinen durumunun tespiti yapılmadan, patent konusunu değerlendirmek mümkün olmadığından, maddenin birinci fıkrasında, araştırma talebinin başvuruyla birlikte veya bildirimle gerek olmaksızın on iki ay içinde yapılması gerektiği, aksi takdirde başvurunun geri çekilmiş sayılacağı hükmü getirilmiştir.

Maddenin ikinci fıkrasında, tekniğin bilinen durumu ile ilgili araştırma raporunun düzenlenmesi ve yayımlanması hükmü yer almaktadır. Patent verilerek korunmak istenen unsur veya unsurlar, patent sahibi tarafından, patent istem veya istemlerinde belirtildiği için, tekniğin bilinen durumu ile ilgili araştırma raporunun, istem veya istemler itibarıyla, buluşu açıklayan tarifname ve resimler de dikkate alınarak düzenlenir. Düzenlenen araştırma raporunun yayımlanmasıyla, yeniliği iddia edilen buluş konusunun önceki teknik karşısındaki durumu hakkında üçüncü kişilere de bilgi verilir. Böylece, menfaati olanların görüş bildirmesi için zemin hazırlanmış olur.

Maddenin üçüncü fıkrasında, başvuru konusunun patent verilemeyecek buluşlar ve buluş niteliği taşımayan konular kapsamına girmesi veya tarifnamenin veya tüm istemlerin yeterince açık olmaması halinde araştırma raporu düzenlenemeyeceği hükmü getirilmiştir. Başvuru sahibine bu konudaki itirazlarını veya başvurudaki değişikliklerini sunarak araştırma raporunun düzenlenebilmesini sağlaması için süre verilmiştir. Bu sürede de gereklilikler yerine getirilmezse, başvuru reddedilecektir.

Bu kanunun yürürlüğe girmesinden sonra araştırma talebinde bulunma süresinin patent verilme sürecini uzatması, kullanıcı talepleri ya da uygulamada ortaya çıkabilecek diğer etkiler dikkate alınarak Bakanlar Kuruluna bu süreyi indirme yetkisi verilmiştir.

MADDE 100- Bu madde, patent başvurularının yayımlanarak toplumun incelemesine açılması ile ilgilidir. Başvurunun yayını ile patent sisteminin temel amaçlarından biri olan bilginin yaygınlaştırılması işlevi gerçekleştirilmiş olur. Bunun yanı sıra başvurunun yayınıyla, patent sahiplerine tanınan yasal koruma, başvuru sahibi için de sağlanmış olur.

Maddenin birinci fıkrasında, başvuru sahibine, 18 aylık yayın süresinin dolmasını beklemeden, başvurusunun üçüncü kişilere karşı daha önce hüküm ifade edebilmesi için, erken yayın talepli hakkı getirilmiştir. Başvurunun şekli ve fiziksel koşullarının uluslararası standartlara uygunluğun sağlanması açısından, yayından önce başvurunun şekli gereklilikleri yerine getirmiş olması gerekmektedir.

Maddenin ikinci fıkrasında ise, patent sisteminin bilgi verme işlevini yerine getiren yayın işlemi sonucunda, üçüncü kişilere yayımlanan başvuruya konu buluşun patent verilebilirliğine ilişkin görüşlerini bildirme hakkı verilmiştir.

MADDE 101- Bu maddenin birinci fıkrası, başvurunun incelenebilmesi için başvuru sahibinin talep yapması gerektiğini hükme bağlamıştır. Böylece, inceleme işleminin ancak başvuru sahibinin talebi ile başlayabileceği, bu talebin de inceleme ücretinin süresi içinde ödenmesiyle geçerli bir talep olacağı belirtilmiştir. İnceleme talebi süresi içinde yapılmayan başvuruların ise geri çekilmiş sayılacağı hükme bağlanmıştır.

Maddenin ikinci fıkrasında, başvuruya patent verilebilmesi için başvurunun bu Kanun hükümlerinin gerekliliklerini yerine getirip getirmediğinin (örneğin başvurunun buluş konusunu yeterince açıklayıp açıklamadığı, buluş bütünlüğünün olup olmadığı vb.) ve buluş konusunun patent verilebilirlik şartlarına sahip olup olmadığının inceleneceği belirtilmiştir.

Maddenin üçüncü fıkrasında, İnceleme sonucunda başvurunun patent verilebilirlik şartlarını sağlamadığına karar verilirse, başvuru sahibi bu konuda bilgilendirilir ve patent verilebilmesinin önündeki olumsuzlukları gidermesi için fırsat verilir. Fıkra, bu bildirimler için sayıca sınırlandırma getirilmiştir.

Maddenin dördüncü fıkrasında, başvuru sahibine bildirimlere görüş sunması veya değişiklik yapabilmesi için verilecek süre belirlenmiştir. Enstitünün bu konudaki herhangi bir bildirimine süresi içinde cevap verilmezse, başvurunun geri çekilmiş sayılacağına ilişkin hüküm getirilmiştir.

Maddenin beşinci, altıncı ve yedinci fıkralarında, yönetmeliğe uygun olarak düzenlenecek inceleme raporuna göre, patent başvurusunun patent verilebilirlik koşullarını sağlaması halinde patent almaya hak kazanacağı hükme bağlanmıştır. İnceleme raporuna göre, değişiklik yapılmasının gerekli görülmesi halinde Enstitü tarafından başvuru sahibine yapılacak bildirim ve karşı görüş süresi belirlenmiştir. Değişiklik yapılmaması veya yapılan değişikliklerin Enstitü tarafından kabul edilmemesi halinde, başvurunun geri çekilmiş sayılacağına ilişkin hüküm getirilmiştir. Patent verildiğine ilişkin yayından sonra talep edilmesi ve belge ücretinin ödenmesi halinde düzenlenen belgenin sahibine gönderileceği, aksi takdirde belgenin düzenlenmeyeceği belirtilmiştir.

Maddenin sekizinci fıkrasında, patent başvurusunun patent verilebilirlik koşullarını sağlamaması halinde reddedileceği hükme bağlanmıştır.

Maddenin beşinci ila sekizinci fıkralarında, üçüncü kişilerin başvurunun akıbetinden haberdar olabilmesi ve verilen bir patentin tam metnine erişebilmesi amacıyla, alınan kararların Bültende ilan edileceği ve gerekli olduğu durumda yayımlanacağı hükme bağlanmıştır.

Maddenin dokuzuncu fıkrasında, bu Kanundaki hükümlere uygun olan bir buluşun patentlenebileceği, ancak bundan, verilmiş olan bir patentin konusunun yararlı olduğu veya değeri açısından onaylanabilir olduğu veya getirdiği çözümün doğru olduğu konusunda Enstitünün sorumluluğunun doğmayacağı belirtilmiştir.

MADDE 102- Maddede yapılan düzenlemeyle patente üçüncü kişiler tarafından yapılacak itiraz, patent verilmesinden sonraki bir sürece alınmış, henüz patent verme prosedürü tamamlanmadan bir itiraz yapılmasının önüne geçilmiş ve Enstitünün vermiş olduğu bir karara itiraz edilmesi sağlanmıştır. Bu Kanunda bir yandan başvuru ile ilgili işlemler devam ederken üçüncü kişilerin başvuru ile ilgili görüşlerini bildirebilmesi, diğer taraftan patent verilme kararından sonra koruma kapsamını oluşturan nihai metne itiraz edebilmeleri sağlanmıştır. Bu düzenleme ile Avrupa Patent Sözleşmesine uyum sağlanmıştır.

Maddenin birinci fıkrasında, itirazın dayanaklarının ne olacağı ve itirazın koşulları hükme bağlanmıştır.

İkinci fıkraya göre, yönetmelikte belirtilen koşullara uygun olarak yapılmaması halinde itirazın yapılmamış sayılacağı hükme bağlanmıştır.

Üçüncü fıkraya göre, itiraz yapılmaması veya itirazın yapılmamış sayılması durumunda, patentin verilmesi hakkındaki nihai kararın Bültende ilan edileceği hükme bağlanmıştır.

Maddenin dördüncü ila altıncı fıkralarında itiraz sürecinde uygulanacak prosedür gereğince, patent sahibinin itiraza karşı görüş sunabilme ve patentte değişiklik yapabilme koşulları, Kurulun itirazı incelemesi sonucunda, itirazın reddi, patentin kısmen veya tamamen hükümsüz kılınması veya patentin değiştirilmiş haliyle devamına karar verilmesine ilişkin hükümler düzenlenmiştir.

Yedinci fıkrada da, itiraz prosedürü tamamlandıktan sonraki kararın Enstitünün nihai kararı olacağı ve bu kararın Bültende yayımlanacağı hükme bağlanmıştır. İtiraz işlemleri sonucunda patentte bir değişiklik olmuşsa, patent değiştirilmiş hali ile yayımlanır.

MADDE 103- Maddede, Enstitünün almış olduğu kararlara karşı patent başvurusu, patent sahipleri veya ilgili üçüncü kişiler tarafından ne zaman itirazda bulunulabileceğine ilişkin hüküm düzenlenmiştir. Ancak, patent verildiğine ilişkin ilandan itibaren altı ay içinde üçüncü kişiler tarafından yapılabilecek olan itirazlar zaten Kurulda inceleneceğinden, bu kararlara Kurul nezdinde itiraz söz konusu değildir.

Maddenin ikinci fıkrasında ise, Kurulun aldığı tüm kararların Patent Siciline kaydedileceği ve Bültende yayımlanacağı belirtilmektedir.

MADDE 104- Bu maddenin birinci fıkrası hükmüne göre, patentin koruma süresi, TRIPS Anlaşmasının 33 üncü maddesine uygun olacak şekilde yirmi yıl olarak düzenlenmiştir. Faydalı modelin koruma süresi ise on yıl olarak belirlenmiştir. Bu sürenin patentin koruma süresinden kısa olmasının nedeni, korumaya konu olan buluşların daha küçük geliştirmeler olması ve bu geliştirmelerin on yıllık süre içinde değerini yitirebilecek olmasıdır. Bu süreler uzatılamaz.

Maddenin ikinci fıkrasında, patent başvurusu veya patent üzerindeki hakkın devam edebilmesi için yıllık ücretlerin ödenmesi gerektiği, buna ilişkin olarak da ödeme şekli ve vadesi düzenlenmektedir. Verilen tekel hakkı karşılığında, sahibine getireceği ekonomik kazanç da göz önüne alınarak bu hakkın bir bedeli olarak yıllık ücret ödeme yükümlülüğü getirilmiştir. Söz konusu yıllık ücretlerin üçüncü yıldan başlamak üzere ödeneceği de hükme bağlanmıştır.

Maddenin üçüncü fıkrasında, yıllık ücretlerin zamanında ödenmemesi halinde, hak sahibine ek bir ücret ödemesi koşuluyla altı ay içinde söz konusu yıllık ücreti ödeyebilme fırsatı verilmiştir.

Bu madde, Paris Anlaşmasının beşinci mükerrer maddesine dayanmaktadır.

Maddenin dördüncü fıkrasında, birinci ve ikinci fıkralarda verilen süreler içinde yıllık ücretlerin ödenmemesi halinde, patent hakkının sona ereceği ve yayımlanacağı hükme bağlanmıştır. Hakkı sona ermiş olan bir patentin veya patent başvurusunun, fıkrada belirtilen süre içinde telafi ücretinin ödenmesi ile yeniden geçerlilik kazanacağı hükme bağlanmıştır.

Maddenin beşinci fıkrasında ise, patentin veya patent başvurusunun yeniden geçerlilik kazanması halinde patent hakkının sona ermesi sonucunda hak kazanmış üçüncü kişilerin kazanılmış haklarını etkilemeyeceği ve üçüncü kişilerin haklarının ve bunların kapsamının, mahkeme tarafından belirleneceği ifade edilmiştir.

MADDE 105- Maddede, başvuru dosyalarının üçüncü kişiler tarafından incelenebilme şartları düzenlenmektedir.

Maddenin birinci fıkrasında, yayınlanmamış patent başvurularının incelenebilmesi için, başvuru sahibinin yazılı izin vermesi gerektiği belirtilmiştir.

Maddenin ikinci fıkrasında, başvuru sahibinin başvurunun sağladığı hakları kendine karşı ileri sürdüğünü ispat edebilen (noter kanalıyla çekilmiş bir ihtarname vs.) üçüncü kişilerin, gerçekten bir ihlal durumu oluşturup oluşturmadığını görebilmeleri açısından, yayımlanmamış patent başvuru dosyasını inceleyebileceği hükmü düzenlenmektedir.

Ayrıca, üçüncü fıkra hükmüne göre;

- 94 üncü maddeye göre bölünmüş bir başvurunun,
- 113 üncü maddenin üçüncü fıkrasının (b) bendine göre yapılan yeni bir başvurunun, yayımlanması halinde, bu başvuruların dayandığı önceki başvuru yayımlanmasa bile, başvuru sahibinin izni olmaksızın, önceki başvuru da incelenebilir.

Maddenin dördüncü fıkrasında, patent başvurusu sırasında veya patent verildikten sonra, dosyanın Yönetmeliğe uygun olarak incelenebileceği hükme bağlanmıştır.

MADDE 106- Madde, patent başvurusu veya patentte yapılabilecek değişikliklerle ilgilidir. Değişikliklerin hangi aşamalarda ve ne koşullarla yapılabileceği Yönetmelikte düzenlenmiştir. Maddenin birinci ve ikinci fıkralarında, yapılan değişikliklerin başvurunun ilk halindeki kapsamını veya patentin sağladığı korumanın kapsamını aşamayacağı hükmü yer almaktadır.

MADDE 107 - Madde, başvurunun patentten faydalı modele ya da faydalı modelden patent başvurusuna dönüştürülmesi ile ilgilidir.

Maddenin birinci fıkrasında, patent başvurusunun faydalı model başvurusuna dönüşümü için gerekli süreler ve koşullar belirlenmiştir. Dönüşüm talebinin araştırma raporunun bildiriminden itibaren üç aylık süre içinde yapılması ile başvuru sahibinin araştırma raporunu değerlendirerek, buluşunun patentle korunmaya layık olmadığını ancak daha küçük buluşların korunabileceği faydalı model ile korunabilecek nitelikte olduğunu fark etmesi durumunda koruma türünü değiştirme olanağı tanınmıştır. Dönüşüm talebinin yapılabilme süresinin üç ay ile sınırlı tutulmasının sebebi, bu sürenin bitiminden sonra patent verilebilme kriterleri yönünden inceleme işlemlerinin başlayacak olmasıdır.

Maddenin ikinci fıkrasında, faydalı model başvurusunun patent başvurusuna dönüşümü için gerekli süreler ve koşullar belirlenmiştir. Başvuru konusu buluşun başvuru sahibince veya Enstitüce faydalı modelle korunamayacak buluşlar kapsamına girdiğinin tespit edilmesi ya da başvuru sahibinin araştırma raporunu değerlendirerek, buluşunun patentle korunabileceğini fark etmesi durumunda koruma türünü değiştirme olanağı tanınmıştır.

Maddenin üçüncü fıkrasında, üçüncü kişilerin dönüşümden haberdar olmaları için ilgili durumun bültende yayımlanacağı hükmü getirilmiştir.

Dördüncü fıkrada, dönüşüm yapılması halinde rüçhanın geçerliliğini koruyacağı belirtilmiştir.

Maddenin beşinci fıkrasında, başvuru sahiplerince aynı başvuru için birden çok dönüşüm talebinde bulunularak başvuru sürecini uzatacak suistimallerin engellenmesi amaçlanmıştır.

MADDE 108- Madde, patent başvurularının, başvuru sahibi tarafından, her zaman geri çekilebileceği hükmünü düzenlemektedir. Ayrıca, başvurunun geri çekildiği Bültende yayımlandıktan sonra bu talepten vazgeçilemeyeceği hükmü getirilmiştir.

Maddenin ikinci fıkrası, patent başvurusu üzerinde üçüncü kişilere tanınmış haklar olması halinde, başvurunun geri çekilmesinde yani patent verilmesi talebinden vazgeçilmesinde, üçüncü kişilerin rızası olması gerektiğini hükme bağlamıştır.

Maddenin üçüncü fıkrasında, geri çekilen, geri çekilmiş sayılan veya reddedilen başvuru yayımlanmadığı sürece, o başvuruya konu olan buluşla ilgili herkes tarafından yeni bir başvuru yapılabileceği ile ilgili hükmü düzenlemektedir. Yayımlanmamış bir başvuru, tekniğin bilinen durumuna dahil olmadığı için, bu konuda yapılacak yeni bir başvuru da yenilik özelliğine sahip olabilecektir.

Maddenin dördüncü fıkrası hükmü, yayımlanmış bir başvuru, kamunun bilgisine sunulmuş ve dolayısıyla yenilik özelliğini kaybetmiş olacağından geri çekilmesi halinde doğal olarak aynı buluş konusunda yeni bir başvuru yapılmasının da anlamlı olmayacağını ifade etmektedir.

MADDE 109- Bu madde ile Patent Sicilinin niteliği ile sicile yapılan kaydın hükümleri düzenlenmektedir. Patent Sicili kamunun incelemesine açıktır. Sicile kayıt edilecek hususlar detaylı olarak Yönetmelikte düzenlenmiştir.

İkinci fıkraya göre, patent başvuruları veya patentle ilgili hukuki işlemler (iradi veya mecburi tasarruflar) iyi niyetli üçüncü kişilere karşı, Patent Siciline kayıt tarihinden itibaren hüküm doğuracaktır.

Üçüncü fıkarda, patent başvurusu veya patentin sağladığı hakların Patent Siciline kaydedilmedikçe üçüncü kişilere karşı ileri sürülemeyeceği belirtilmiştir.

Maddenin dördüncü fıkrasında, patent başvurusunun veya patentin sağladığı haklarını, üçüncü kişilere karşı ileri sürmek isteyen kişiye, patent başvurusu veya patent numarasını bildirme yükümlülüğü getirilerek, böyle bir iddianın dayanağı açık bir şekilde ortaya konmuş olacak, ayrıca üçüncü kişilerin bu başvuru veya patente ulaşmaları kolaylaştırılmış olacaktır.

Maddenin beşinci fıkrasında, dördüncü fıkranın amacına uygun olarak, ürün veya etiketi veya ambalajı veya her türlü ilan veya reklam veya basılı evrak üzerinde patent başvurusu yapıldığı veya verilmiş bir patentin sağladığı korumanın mevcut olduğu izlenimini uyandıran beyanların bulunması halinde, patent başvurusu veya patent numarasının belirtilmesi zorunluluğu düzenlenmektedir.

MADDE 110- Bu maddenin amacı, özellikle Patent Kanunu Anlaşması ve Avrupa Patent Sözleşmesi hükümleri göz önüne alınarak, verilen sürelerle, tüm itina gösterildiği halde, istek dışında uyulmadığı zaman kaybolan hakların yeniden verilerek başvuru ve patent sahiplerinin mağduriyetinin giderilmesidir. Maddede, kaybedilen hakların yeniden tesisinden hangi durumlarda yararlanılabileceği ve buna ilişkin koşullar düzenlenmiştir.

MADDE 111- Maddede hükümsüzlük nedenleri hariç olmak üzere, başvuru veya belge sahibi yada Enstitü tarafından patent veya faydalı model başvurusu veya belgesi ile ilgili işlem sürecinde herhangi bir hatalı işlem yapılmasına rağmen başvurunun veya belgenin işlemlerine devam edilmesi sonrasında bu durumun itiraz üzerine veya resen tespit edilmesi halinde, hatalı işlem ile devamındaki işlemler iptal edilerek, işlemlere hatanın yapıldığı aşamadan devam

edilmesine ilişkin hüküm düzenlenmiştir. Bu hükmün amacı işlem süreci içinde yapılabilecek hataların telafi edilmesine imkân sağlamaktır.

MADDE 112- Buluş, fikri bir faaliyetin ürünü olduğu için, buluş sahibi gerçek kişidir. Tüzel kişiler buluş sahibi olamaz. Buluş sahibi olmayan kişi buluş üzerindeki hakkı, devir yoluyla alabilir, yani aslen orijinal bir kazanım söz konusu değildir. Maddede "gerçek buluş sahipliği ilkesi"nden hareket edilerek, patent isteme hakkının ilke olarak buluşu yapana ait olduğu kabul edilmiştir. Bu hak, buluşu yapanın kişilik hakkı saklı kalmak kaydıyla devri mümkün bir haktır. "Müşterek Buluş Sahipleri", hiç birinin önceliği olmaksızın, ortak bir fikri faaliyete katılarak buluş fikrine varmada, yaratıcı katkıda bulunmuş kişilerdir. Müşterek buluş sahiplerinin, buluşla ilgili olarak birbirlerine karşı hukuki durumları sözleşmeyle düzenlenmiş olabilir. Aksi halde, Medeni Kanundaki paylı mülkiyete ilişkin hükümler uygulanır.

Aynı buluşun birbirinden bağımsız birden çok kişi tarafından gerçekleştirilmesi halinde, buluş için patent isteme hakkı, başvuruyu önce yapana aittir. Ancak, önceki başvuru sahibi başvurusunu yayımlanmadan geri alırsa veya başvuru yayımlanmadan reddedilirse, sonraki başvuru sahibinin hakkı yeniden doğar.

MADDE 113- Bu maddenin birinci ve ikinci fıkralarında hak sahipliği iddiasının Enstitü nezdinde talep edilemeyeceği ancak, bu konuda yetkili mahkemede dava açılabilmesi ve dava açıldığına dair Enstitünün bilgilendirilmesi gerektiği hükmü getirilmiştir.

Maddenin üçüncü fıkrasında davanın davacı lehine kesinleşmesi halinde, kararın kesinleşme tarihinden itibaren üç ay içinde, davacının; patent başvurusunun kendi başvurusu olarak kabul edilmesini ve işlemlere devam edilmesini veya önceki başvuru geçersiz sayılarak, aynı buluş için, önceki başvurunun başvuru tarihinden geçerli olmak üzere ve varsa rüçhan hakkından yararlanarak yeni bir başvuruda bulunmayı ya da başvurunun reddedilmesini Enstitüden talep etme hakkı olduğuna dair hüküm getirilmiştir. Ayrıca davacının herhangi bir talepte bulunmaması halinde, dava konusu başvurunun geri çekilmiş sayılacağı belirtilmiştir.

Maddenin dördüncü fıkrasında, kısmi hak sahipliği davası ile ilgili hüküm getirilmiştir.

Maddenin beşinci fıkrasında, üçüncü fıkra hükmünün bölünmüş başvurulara da uygulanacağı belirtilmiştir.

Maddenin altıncı fıkrasında, hak sahipliği ile ilgili davanın devamı süresince, hakkın doğduğu başvurunun davalı tarafından geri alınması engellenerek, davacının davayı kazanması halinde talep edebileceği hakların yok edilmesini önlemek amaçlanmıştır. Ayrıca, gerçek hak sahibi belirleninceye kadar başvuru veya patentle ilgili hakların kaybolmaması açısından patentin verilmesi işlemlerinin mahkeme tarafından askıya alınabileceği belirtilmiştir.

MADDE 114- Madde, patent başvurusu veya patentin birden çok kişiye ait olması halinde, ortak hak sahipliği ile ilgili hükümleri düzenlemektedir.

Maddede, ortak hak sahipliği olması durumunda, her hak sahibinin birbirlerine karşı olan yükümlülüklerini ve bireysel haklarını belirlemek amaçlanmıştır.

Bir patent başvurusunun veya patentin konusu, devir veya herhangi bir hak tesisi anlamında bölünmez bir bütündür. Madde buna açıklık getirmek amacıyla hazırlanmıştır.

MADDE 115- Maddede, patent, gerçek hak sahibinden başkasına verilmişse, hak sahibi olan kişinin, diğer hak ve talepleri de saklı kalmak şartıyla, dava yoluyla patentin kendisine devredilerek, haklılığının tanınmasını isteme hakkına sahip olduğu belirtilmektedir. Devir ve temlik niteliğinde olan bu dava, "aynı" nitelikte kabul edildiği için, özel hukuktaki "istihkak" davasına benzer ve patent hukuku literatüründe bu bakımdan "patent istihkak davası" olarak anılır. Gerçek hak sahibinin, genel hükümlere göre, talep edebileceği sebepsiz zenginleşme, haksız fiil ve benzeri gibi hukuki nedenlerden doğan tazminat talepleri saklıdır. Patent üzerinde müşterek hakkın varlığı söz konusu ise, dava müşterek hakkın tanınmasına yönelik olacaktır.

Maddede, dava açma süresinin patentin verildiğine ilişkin yayından itibaren başlayacağı belirtilmiştir. Gerçek hak sahibinin varlığından habersiz olarak patent almış iyi niyetli kişilerin, patent konusu buluş için yapabilecekleri ciddi yatırımlar göz önüne alınarak, bu kişilerin zarar görmesini önlemek amacıyla dava açma süresi iki yıl ile sınırlandırılmıştır. Ancak, kötü niyet halinde dava açma süresi yönünden herhangi bir sınırlama getirilmemiştir.

Madde, dava sonuçlarının sicile işlenmesi ve yayımlanması ile ilgili bir hükmü de içermektedir. Ayrıca, maddeye göre, açılan dava sonucunda gerçek hak sahipliğini elde etmiş kişi, patentin sağladığı tüm haklara sahip olduğundan, bu patentle ilgili daha önce üçüncü kişilere tanınan lisans ve diğer haklar sona erer, bununla birlikte, "iyi niyet" halinde, sonradan gerçek patent sahibi olmadığı anlaşılan kişiye veya bu kişiyle lisans anlaşması yapmış olan üçüncü kişiye, "inhisari olmayan lisans" verilmesini talep etme hakkı vermektedir. Gerçek hak sahibinin belli olmasından önce, buluşu kullanmak için çeşitli yatırımlar ve harcamalar yapmış olan önceki hak sahibi veya bu kişiden lisans alan diğer kişilerin zarar görmesini önlemek amacıyla böyle bir düzenleme yapılmıştır. Bu düzenlemeye uygun olarak verilecek bir lisansta, süre ve koşullar, gerçek hak sahibinin çıkarları göz önüne alınarak makul tutulmalıdır.

MADDE 116- Maddenin birinci ve ikinci fıkralarında hizmet buluşu ile serbest buluşun tanımı yapılmıştır.

Maddenin üçüncü fıkrasında bu Kanun anlamında işçinin tanımı yapılmıştır. İşçinin tanımı yapılırken, yalnızca ekonomik açıdan bağımlılık dikkate alınmamıştır. Bir başka deyişle, hizmetin bir ücret karşılığında görülmesi de şart değildir. Bu bakımdan örneğin, stajyerler, firmalarda pratik yapan öğrenciler, bu Kanun anlamında işçi kavramına dahildir. Ayrıca, hizmet ilişkisinin süresi de önem taşımaz.

Maddenin dördüncü fıkrasında, işçi buluşları ile ilgili hükümlerin, aksi özel düzenlemelerde belirtilmedikçe, kamu kurum ve kuruluşlarında çalışanların ve silahlı kuvvetler mensuplarının buluşları için de uygulanacağı hükme bağlanmıştır.

Maddenin beşinci fıkrasında kamu kurum ve kuruluşlarında çalışanları buluş yapmaya teşvik etmek için buluştan elde edilen gelirin en az üçte birinin buluş sahibine aktarılacağı düzenlenmiştir.

MADDE 117- Maddede, işçinin bir hizmet buluşu gerçekleştirdiğinde, işverenine buluşunu bildirme yükümlülüğü ve bu bildirimin şekli ve içeriği belirtilmiştir. Ayrıca, işçinin sır saklama yükümlülüğü ise sadece hizmet buluşlarıyla ilgilidir.

MADDE 118- Maddede, işverene, kendisine yapılan bildirim üzerine, buluş üzerinde tam veya kısmi hak talep etme fırsatı verildiğine ilişkin hüküm düzenlenmiştir.

Maddede, hangi koşullarda hizmet buluşunun serbest buluş niteliği kazanacağı açıklanmıştır.

İşverenin tam hak talep etmesi halinde, hizmet buluşu üzerindeki hakların işverene geçmiş olacağı, işverenin kısmi hak talep etmesi halinde ise buluşun serbest buluş niteliği kazanacağı ancak işverenin buluşu kullanabileceği maddede düzenlenmiştir. Ayrıca, kısmi hak talebi yapıldığı durumlarda, hangi şartlarda işçinin buluşa ilişkin hakkın işveren tarafından devralınmasını veya kullanım hakkından vazgeçmesini isteyebileceğine ilişkin hüküm düzenlenmiştir.

İşverenin buluş üzerinde hak talep edebilmesi için verilen sürenin bitiminden önce, işçinin herhangi bir tasarrufta bulunması ve bu tasarrufun işverenin haklarını ihlal etmesi halinde, bu tasarrufun işverene karşı geçersiz olacağı da maddede belirtilmiştir.

Maddede, işverene de sır tutma yükümlülüğü öngörülmüştür. Burada amaçlanan koruma hakkını teminat altına almaktır. Öngörülen sır saklama yükümlülüğü, iş hukukundaki gözetim ve sadakat borcunun gereğidir. İşverenin sır saklama yükümlülüğü, hem hizmet hem de serbest buluşlarda vardır. Ancak, işveren hizmet buluşlarına yönelik tam hak talebinde bulunmuşsa, bu yükümlülüğü kalkar.

İşçinin bir işletmedeki işi gereği bile olsa bir buluş gerçekleştirmesi halinde, buluş yapanın ödüllendirilmesi amacından yola çıkılarak, işçinin bir bedel talep etme hakkı olacağı maddede düzenlenmiştir. Bedelin ödenme koşulları ve bedelin ne şekilde hesaplanacağı da maddede düzenlenmiştir. İşçi buluşları ile ilgili bedel tarifesi ve uyuşmazlık halinde izlenecek tahkim usulüne ilişkin düzenlemelerin bir yönetmelikle yapılacağı belirtilmiştir. Ayrıca, işveren tarafından serbest bırakılmış buluş için doğal olarak, işçinin haber verme veya teklifte bulunma yükümlülüğü olmadığı hükme bağlanmıştır. Çünkü, işçi yaptığı bildirimle, işvereni buluşun varlığından haberdar etmiş olmaktadır.

MADDE 119- Maddede, hizmet buluşları ile ilgili yapılacak patent başvurularına ilişkin hükümler düzenlenmiştir. İşverenin buluş üzerindeki hakkının işçinin gerçekleştirmiş olduğu buluşa dayanması nedeniyle, işçinin hakkını gözetmek adına işverene hizmet buluşu için patent başvurusu yapma yükümlülüğü getirilmiş ve bu yükümlülüğün ortadan kalkacağı durumlar da maddede düzenlenmiştir.

Buluşun patent koruması ile değerlendirilmesi amacı ile, işverenin koruma talep etmediği ülkelerde işçinin patent başvurusu yapma hakkı olacağına ilişkin hüküm de maddede düzenlenmiştir.

MADDE 120- Bu madde hükmünün amacı, işçinin, sosyal bakımdan sözleşmenin zayıf tarafını oluşturması nedeniyle, onu acele, düşünmeden ve işini kaybetme endişesiyle kendisine sunulan sözleşme koşullarının hepsini kabul etme tehlikesinden korumaktır.

Maddede tarafların sözleşme yapma serbestliğine ilişkin süre ve koşullar da belirlenmiştir.

Ayrıca, taraflara tanınan sözleşme serbestliği çerçevesinde yapılan anlaşmanın önemli ölçüde hakkaniyete aykırı sayılması halinde uygulanır. Bu durumda, önce, yapılan sözleşmenin geçerli kabul edilmesi, sonra da hakkaniyet ölçüsüne uyup uymadığının irdelenmesi gerekecektir.

MADDE 121- Maddede, hizmet buluşu için yapılan patent başvurularında işçi ve işverenin hak ve yükümlülükleri düzenlenmiştir.

Ayrıca, iş akdinin sona ermesinin, işçi ve işverenin işçi buluşları ile ilgili olarak birbirlerine karşı olan hak ve yükümlülüklerini etkilemeyeceğine ilişkin hüküm düzenlenmiştir.

MADDE 122- Maddede, işçinin iş akdi ilişkisi içindeyken gerçekleştirmiş olduğu bir buluşu serbest buluş olarak düşünmesi halinde de işverene bildirimde bulunması gerektiği hükme bağlanmıştır. Bu bildirimin amacı, buluş üzerindeki hakların baştan tespit edilmesini sağlayarak, sonradan bu konuda ortaya çıkabilecek karışıklıkları engellemektir. Bildirim yükümlülüğü ile, İşçi açısından taraflar arasında sonradan çıkabilecek anlaşmazlıkların önlenmesi, işveren açısından ise haberdar edildiği buluşun, hizmet buluşu mu yoksa serbest buluş mu olduğunu denetleme imkanının sağlanması amaçlanmıştır.

İşçiyi böyle bir bildirim yükümlülüğünden kurtaran istisnai bir durum, buluşun işverenin iş alanı içine girmediğinin aşikar olmasıdır.

İşçinin serbest buluşlarla ilgili teklifte bulunma yükümü, onun iş ilişkisinden doğan sadakat borcunun gereğidir. Kural olarak işçi, serbest buluşu üzerinde dilediği gibi tasarrufta bulunabilir. Bu tasarruf hakkı, serbest buluşun işverenin mevcut veya gelecekte ciddi hazırlıklar yaptığı alana girmekteyse sınırlanmakta ve işverene belli bir bedel karşılığında inhisari olmayan kullanma hakkı tanınmaktadır.

Ayrıca maddede, buluşu serbest buluş niteliği kazanmış bir işçiye, buluşunun kullanımıyla ilgili olarak işverenin ön alım hakkından yararlanabilmesini temin etmek amacıyla teklifte bulunma yükümlülüğü getirilmiştir.

MADDE 123- Maddenin ilk fıkrasında, işverenin iflası durumunda, uygun hallerde işçinin önalım hakkını kullanabilmesine ilişkin hüküm düzenlenmiştir.

Maddenin ikinci fıkrasında ise, işverenin iflası durumunda, işçinin işçi buluşundan kaynaklanan alacaklarının öncelikli olduğu ve birden çok alacaklı olması durumunda, elde bulunan miktarın alacak oranına göre dağıtılacağı hükme bağlanmıştır.

MADDE 124- Madde ile yükseköğretim kurumlarında yapılan bilimsel çalışmalar veya araştırmalar sonucunda gerçekleştirilen buluşlar için, diğer özel kanun hükümleri ve maddede yapılan düzenlemeler saklı tutularak, çalışanların buluşlarına ilişkin hükümlerin uygulanacağı düzenlenmiştir. Dolayısıyla, yükseköğretim kurumlarında gerçekleştirilen buluşlarla ilgili olarak yükseköğretim kurumunun hak sahipliğine ve başvuru yükümlülüğüne ilişkin temel kurallar ile buluşun serbest buluş niteliği kazanmasına ilişkin koşullar düzenlenmiştir. Bununla birlikte buluştan elde edilen gelirin en az üçte birinin buluş sahibine aktarılacağı da belirlenmiştir.

MADDE 125- Maddede, kamu kurum ve kuruluşları tarafından desteklenen projelerde ortaya çıkan buluşların teşvik edilmesi, bu şekilde ortaya çıkacak buluşlar için patent başvurusunun yapılmasının teşvik edilmesi, kamu kurum ve kuruluşları tarafından desteklenen araştırma ve geliştirme çalışmalarına yüksek seviyede katılımın özendirilmesi, kamu kurum ve kuruluşları ile ticari firmalar arasındaki işbirliğinin teşvik edilmesi amaçlanmıştır. Ayrıca, kamu kurum ve kuruluşları tarafından desteklenen projelerde ortaya çıkan buluşlar üzerinde destek veren kamu

kurumlarına buluşun kendi adına veya kendisi için kullanımına ilişkin yeterli hakların sağlanması, bu tür destekler sonucu ortaya çıkan buluşların kullanılmaması veya makul olmayan kullanımına karşı kamunun korunması, kamu sağlığı veya milli güvenlik nedenleriyle ortaya çıkan ihtiyacın ve kamu kurumunun ihtiyacının karşılanacak şekilde buluşun kullanılmasının sağlanması amaçlanmıştır.

MADDE 126- Maddede, patent başvuru sahibinin, patent konusu buluşu mükemmelleştiren veya geliştiren ve asıl patentin konusu ile bütünlük içinde bulunan buluşların korunması için, sadece işlemleri devam eden asıl patent başvurusuna ek patent başvurusunda bulunabileceği hükmü getirilmiştir. Ayrıca ek patent başvurusunun asıl patentin verildiğine ilişkin yayına kadar yapılabileceği konusunda da sınırlandırma getirilmiştir.

Maddede, ek patent başvurusu, asıl patent konusundaki geliştirme ile yapılan yeni bir buluşa ilişkin olduğundan başvuru tarihinin, ek patent başvurusunun Enstitüye yapıldığı tarih olacağı belirtilmiş ve ayrıca ek patent başvurusunun başvuru şartları ile işlem sürecine ilişkin hükümler düzenlenmiştir.

Ek patent başvuruları ve ek patentlerde yıllık ücret ödenmeyeceği ve korumasının ek patentin başvuru tarihinden başlayacağı, ancak ek patentin koruma süresinin asıl patentin koruma süresinin bitimine kadar olacağı da hükme bağlanmıştır.

Maddede, ek patent başvurusunun;

- Başvuru işlemleri sırasında başvuru sahibinin talebi üzerine,
 - Enstitüce ek patent başvurusunun asıl patent başvurusuyla gerekli bağının olmadığına tespit edilmesi üzerine,
 - Asıl patentin hükümsüz kılınması ile,
 - Patent sahibinin asıl patentin hakkından vazgeçmesi ile,
 - Asıl patent başvurusunun geri çekilmesi veya geri çekilmiş sayılması yada reddedilmesi ile,
 - Asıl patentin, yıllık ücretinin ödenmemesi nedeniyle patent hakkının sona ermesi ile,
- bağımsız patente dönüştürülebileceğine ilişkin hüküm getirilmiştir.

Ayrıca maddede, aksi açıkça öngörülmediği ve ek patentin niteliğine aykırı düşmediği takdirde, patentlere ilişkin hükümlerin, kıyasen ek patentlere de uygulanabileceği belirtilmiştir. Faydalı model başvurusu için ek başvuru yapılamayacağı da hükme bağlanmıştır.

MADDE 127- Maddede, patent konusu buluşun milli savunma açısından önemli olması durumunda, izlenecek yol belirlenmiştir.

Maddeye göre, bir patent başvurusu Enstitüye yapıldığında, Enstitü öncelikle başvuru konusunun milli savunma açısından önemli olup olmadığına bakar ve önemli olabileceği kanısına varırsa, durumu Milli Savunma Bakanlığına ve başvuru sahibine bildirir, başvuru konusunun gizlilik arz edip etmediği konusunda söz konusu Bakanlığın kararını alır. Enstitü, başvuru yayımlanmadan önceki herhangi bir zamanda, başvuru konusunun gizlilik arz edebileceği kanısına varırsa, bu aşamada da aynı işlem yapılır.

Gizli olmasına karar verilen patent başvurusuna başka hiçbir işlem yapılmadan (şekli inceleme de dahil olmak üzere) gizli patent başvurusu olarak Sicile kaydedilir. Böyle bir patent başvurusu için, başvuru sahibinin buluşu üzerinde serbestçe tasarrufta bulunamayacağı göz önüne alınarak, yıllık ücret ödeme yükümlülüğü olmadığına ilişkin düzenleme getirilmiştir. Ancak, yıllık ücret ödeme yükümlülüğü, gizliliğin kaldırılması ile tekrar başlar ve o tarihten itibaren

ödenmesi gereken tüm ücretler ödenir. Gizliliği kaldırılan bir patent başvurusunun işlemlerine kaldığı yerden devam edilir.

Ayrıca, maddede gizlilik kaydı koyulan başvurularda başvuru sahibinin, başvurunun gizli tutulduğu süre için devletten tazminat isteyebileceğine ilişkin hüküm de düzenlenmiştir.

Maddede, buluş sahibinin Türkiye'de gerçekleştirdiği buluşunun milli savunma açısından önem taşıdığını düşünmesi halinde, söz konusu buluş için öncelikle Enstitüye başvuruda bulunulması, hiç bir yabancı ülkede patent başvurusunda bulunulmaması gerektiği hükme bağlanmıştır. Türkiye'de gerçekleştirilen bir buluş için Enstitüye yapılan bir patent başvurusuna gizlilik kararı verilmesi halinde, bu buluş için yabancı bir ülkede patent başvurusunda bulunulmasının ancak Milli Savunma Bakanlığı'nın özel onayı ile gerçekleştirilebileceği hükmü düzenlenmiştir.

MADDE 128- Maddede, patent başvurusunun veya patentin kullanımının lisans sözleşmesine konu olabileceği belirtilmektedir. Böylece, herhangi bir nedenle buluşunu kullanamayan ya da buluşundan daha fazla gelir elde etmek isteyen hak sahibi, buluşun kullanımı ile ilgili lisans vererek buluşundan faydalanabilmektedir.

Maddede lisansın türleri ile lisans verilmesi durumunda lisans alanın ve lisans verenin haklarının kapsamı düzenlenmektedir.

MADDE 129- Madde, patent başvurusu veya patentin sahipliğinde bir değişiklik olması veya bir lisansa konu olması durumunda, yeni hak sahibinin veya lisans alanın buluşu uygulayabilmesi için gerekli olan teknik bilgilerin başvuru veya patent sahibi tarafından verilmesi gerekliliğine açıklık getirmiş ve ayrıca olası gizli bilgilerin başkalarına verilmemesi için de devralan ve lisans alana yükümlülükler getirmiştir.

MADDE 130- Bu madde, bir patent başvurusunun veya patentin sağladığı hakları devreden veya lisans veren kimsenin tasarruf yetkisine sahip olmadığı durumdaki sorumluluğunu düzenlemektedir. Ayrıca devreden veya lisans verenin kötü niyetli sayılacağı durumlar belirtilmiş ve bu durumlarda devreden veya lisans verenin fiillerinden her zaman sorumlu tutulacağı belirtilmiştir.

MADDE 131- Patent konusu buluşunun kullanımı için lisans vermek isteyen patent başvurusu veya patent sahiplerinin, lisans almak isteyenleri bulma konusunda Enstitünün aracılığından da faydalanabilmesi için böyle bir madde düzenlenmiştir.

Bu durumda, Enstitü lisans verme tekliflerini yayımlamak suretiyle aracı olacaktır.

Lisans, Patent Siciline inhisari lisans olarak kaydedilmişse, inhisari lisansın doğası gereği lisans veren başkalarına lisans veremeyeceğinden, patent başvurusu veya patent sahibinin başkalarına ayrıca lisans verme teklifinde bulunabilmesi önlenmiştir.

Lisans verme teklifi, her zaman geri alınabilir. Bu durum, Bültende yayımlanır.

MADDE 132- Maddede, zorunlu lisansın hangi durumlarda verilebileceğine ilişkin hükümler düzenlenmiştir. Zorunlu lisansın ve zorunlu lisansa ilişkin taleplerin şekil ve şartları hükme bağlanmıştır. Zorunlu lisans kararı, kamu yararının söz konusu olması durumunda Bakanlar Kurulu tarafından, diğer durumlar için ise mahkeme tarafından verilecektir.

Maddenin birinci fıkrasında, patent konusu buluşun kullanılmaması, patent konularının bağımlılığının söz konusu olması, kamu yararının söz konusu olması, başka ülkelerdeki kamu sağlığı sorunları nedeniyle eczacılık ürünlerinin ihracatının söz konusu olması, ıslahçının, önceki bir patente tecavüz etmeden yeni bir bitki çeşidi geliştirememesi, patent kullanılırken haksız rekabete ilişkin genel hükümlere aykırı veya rekabeti bozucu faaliyette bulunulması halleri zorunlu lisans verilmesinin şartları olarak düzenlenmiştir.

Maddenin ikinci fıkrasında, mahkemeye yapılacak zorunlu lisans talepleri için zorunlu lisans talep edenin sunması gereken belgeler ile talebe dair süre ve koşullar belirlenmiştir.

Maddenin üçüncü fıkrasında, mahkemenin zorunlu lisans kararının verilmesi veya reddi konusundaki kararına ilişkin hususlar düzenlenmiştir.

Maddenin dördüncü fıkrasında, zorunlu lisans verildiğine ilişkin karardaki zorunlu lisans koşulları ve süresi düzenlenmiştir.

Maddenin beşinci fıkrasında, mahkemenin verdiği karara karşı tarafların karar düzeltme talebinde bulunabileceği belirtilmiştir. Kural olarak düzeltme talebi, kararın uygulanmasını geciktirmez. Ancak, lisans alanın sunduğu deliller, uygulamanın durdurulması için yeterli görülürse, buluşun kullanımının, lisansa ilişkin kararın kesinleşmesine kadar ertelenebilmesi mümkündür.

Maddenin altıncı ila sekizinci fıkralarında, bir ıslahçı veya patent sahibi, önceki hak sahibinin patentini veya bitki çeşidi hakkını ihlal etmeden, bitki çeşidini veya buluşunu kullanamıyorsa, bu ıslahçının veya patent sahibinin zorunlu lisans talep etme hakkı doğar. Ancak, zorunlu lisansın verilmesi durumunda, karşı tarafın da haklarının korunabilmesi amacıyla, ona da bir karşılıklı lisans verilmesini talep etme hakkı verilir. Bu gibi durumlarda bir zorunlu lisans verilebilmesi için, talep sahibi öncelikle sözleşmeye dayalı lisans almak konusunda gerekli girişimleri yapmış ve bir sonuç alamamış olmalı ve kendi buluşunun veya bitki çeşidinin önceki ile kıyaslandığında önemli bir ekonomik yarar sağlayan teknik ilerleme gösterdiğini kanıtlamalıdır.

Maddenin dokuzuncu fıkrasında, başka ülkelerdeki kamu sağlığı sorunları nedeniyle eczacılık ürünlerinin ihracatının söz konusu olması durumu saklı kalmak kaydıyla zorunlu lisansın esasen yurt içi pazara arz için verileceği belirtilmiştir.

MADDE 133- Maddede, patent sahibinin veya yetkili kıldığı kişinin, patentle korunan buluşu kullanma zorunluluğu öngörülmüştür. Kullanmanın, patentin verildiğine ilişkin ilan ilgili bültende yayımlandığı tarihten itibaren üç yıllık veya patent başvurusu tarihinden itibaren dört yıllık süreden hangisi daha geç sona eriyorsa, o süre içinde gerçekleşmesi gerekir.

Kullanımın değerlendirilmesinde pazar şartları göz önünde tutulur. Objektif nitelik taşıyan ruhsatlandırma, standartlara uygunluk, değişik alanlarda yeni uygulamaların yapılmasına ihtiyaç duyma gibi teknik veya ekonomik veya hukuki sebepler patentin kullanılamamasının haklı sebepleri olarak kabul edilir. Patent konusu buluşun kullanılmasını engelleyecek nitelikte kabul edilen bu sebepler, patent sahibinin kontrolü ve iradesi dışındaki sebeplerdir.

Patent konusu buluşun kullanılmaması durumunda, zorunlu lisans talep edilebilmesi ile ilgili şartlar düzenlenmiştir.

MADDE 134- Patent konusu buluşun önceki bir patentin sağladığı hakka tecavüz edilmeksizin kullanılması mümkün değilse, patentler arası bağımlılık söz konusu olur.

Maddede patentler arasında bağımlılık bulunması halinde, zorunlu lisans talep edilebilmesine ilişkin şartlar düzenlenmiştir.

Sonraki tarihli patentin sahibine zorunlu lisans verilmesi halinde, önceki tarihli patentin sahibinin de zorunlu lisans talep etme hakkı doğacağı hükme bağlanmıştır.

Maddede ayrıca, zorunlu lisansa konu olan bağımlı patentlerden herhangi birinin hükümsüzlüğü veya hakkının sona ermesi durumunda, zorunlu lisans kararının da hükümsüz kalacağı belirtilmiştir.

MADDE 135- Maddede, kamu sağlığı veya milli güvenlikle ilgili kamu yararına ilişkin hallerin neler olduğu açıklanmış ve kamu yararı nedeniyle zorunlu lisans verilmesine ilişkin hükümler getirilmiştir.

Kamu yararı nedeniyle zorunlu lisans, Bakanlar Kurulu kararıyla verilebilir. Buluşun kamu yararını karşılayacak yeterlikte kullanımı patent sahibi tarafından gerçekleştirilebilecekse Bakanlar Kurulu buluşun, kullanılmaya başlanmasına veya mevcut kullanımın geliştirilmesine ilişkin olarak süre, nitelik ve nicelik vb şartları belirler. Bu şartların sağlanmaması veya sağlanamayacağı söz konusu olduğunda ise zorunlu lisans konusu yapılmasında kamu yararı bulunduğu karar verebilir.

Maddede, milli güvenlik açısından önemli olduğu gerekçesiyle zorunlu lisans verilmesine ilişkin kararın, buluşun bir veya birkaç işletme tarafından kullanılmasıyla sınırlandırılabilmesine imkan tanınmıştır.

MADDE 136- Bu madde zorunlu lisansın hukuki niteliğini belirlemektedir. Zorunlu lisans, kural olarak, inhisari değildir. Bununla beraber, bazı şartların varlığı halinde, kamu yararı düşüncesiyle inhisari olarak verilebilir.

Maddenin ikinci fıkrasında, lisans alanın kural olarak alt lisans verme ve patent konusunu ithal etme hakkı olmadığı belirtilmiş, ancak kamu yararı düşüncesiyle ithale yetkili kılınabileceği açıklanmıştır.

Maddenin üçüncü fıkrasında, zorunlu lisans sebebiyle patent sahibi ile lisans alan arasında doğan güven ilişkisinin patent sahibi tarafından ihlal edilmesi halinde, lisans alana lisans bedelinden indirim yapılmasını talep edebilme hakkını vermektedir.

MADDE 137- Bu madde, ek patentte zorunlu lisansın kapsamına ilişkindir. Zorunlu lisans, lisansın kabul tarihinde mevcut bulunan patentin eklerini de kapsamaktadır. Zorunlu lisansın verilmesinden sonra, patent için yeni ek patentler verilmişse ve bunlar lisans konusu patentle aynı sınai kullanım amacına hizmet etmekteyse, lisans alan, mahkemeden bu eklerin de zorunlu lisans kapsamına dahil edilmesini isteyebilir.

MADDE 138- Maddede, zorunlu lisansın devrinin geçerli olabilmesi için gerekli şartlar hükme bağlanmıştır. Zorunlu lisansın işletme ile birlikte devredilmesi gerekir. Ayrıca, işletmenin, lisansın değerlendirildiği kısmının devredilmesi durumunda da zorunlu lisans devrolunabilir. Zorunlu lisansın, patent konularının bağımlılığı gerekçesiyle verilmesi halindeyse lisans, bağımlı patentle birlikte devredilir.

MADDE 139- Maddede, sonradan ortaya çıkan ve değişikliği haklı kılan sebeplerin varlığı halinde, tarafların zorunlu lisans bedelinde veya şartlarında değişiklik yapılmasını talep edebileceklerine ilişkin hüküm getirilmiş ve zorunlu lisansın sona erdirilme koşulları belirlenmiştir.

MADDE 140- Maddede, aksi zorunlu lisans hükümlerinde belirtilmedikçe, sözleşmeye dayalı lisansla ilgili hükümlerin zorunlu lisansa da uygulanabileceği hükme bağlanmıştır.

MADDE 141- Maddenin birinci fıkrasında, patentin mahkeme tarafından hükümsüz sayılmasına ilişkin haller belirtilmektedir.

Maddenin ikinci fıkrasında, mahkemenin, patente ilişkin olarak patentlenebilirlik şartları, buluş konusunun yeterince açık ve tam olarak açıklanmaması ve patent konusunun başvurunun ilk halinin kapsamını aşması nedenleriyle açılan hükümsüzlük davasında, Enstitü tarafından yerine getirilmesi gereken tüm yollar tükenmeden karar veremeyeceğine dair hüküm getirilmiştir.

Maddenin üçüncü fıkrası, patent sahibinin patent isteme hakkına sahip olmadığına ilişkin davanın buluşu yapan veya halefleri tarafından açılabileceği hükmüne ilişkindir.

Maddenin dördüncü fıkrası, kısmi hükümsüzlük durumuna ilişkin hukuki sonuçları düzenlemektedir.

Maddenin beşinci fıkrasında, hükümsüzlük davasının ne zaman açılabileceğine ilişkin hüküm düzenlenmiştir. Buna göre, bir patent işlemde olduğu sürece veya işlemde kalkmışsa bile patent hakkı sona erdikten (koruma süresinin bitimi veya patent sahibinin patent hakkından vazgeçmesi veya yıllık ücretin ödenmemesi) sonraki 5 yıl içinde dava açılabilir. Bu süre, patentin ileriye yönelik devam edebilecek etkisinin olacağı düşünülerek verilmiştir. Ayrıca maddede hükümsüzlük davasının, dava açıldığında Patent Siciline patent sahibi olarak kayıtlı kişiye açılabileceği belirtilmiştir. Bu hüküm, patent başvurusu veya patent işlemde iken bir hak sahibi değişikliği olması durumunda, hükümsüzlük davasında davalının kim olacağını belirlemek amacıyla düzenlenmiştir.

Maddenin altıncı fıkrasında, patentin hükümsüzlüğünün kimler tarafından talep edilebileceği belirtilmiştir.

Maddenin yedinci fıkrasındaki hüküm ise, patentin hükümsüzlüğüne ilişkin kararın, söz konusu patente ek olarak yapılan patentlerin de hükümsüz olması sonucunu doğurmayacağı, ek patentin özelliğinden dolayı asıl patentten daha sonra yapılan bir geliştirme, yenilik olması nedeniyle bağımsız patente dönüştürülerek varlığını sürdürebilme imkanının tanınması amacıyla düzenlenmiştir.

MADDE 142- Bu madde hükümsüzlük kararının etkilerini düzenlemekte olup, birinci fıkrasında hükümsüzlük kararının geçmişe etkili olduğu belirtilmiştir. Bu hükmün nedeni, hükümsüzlük durumunda, patent hakkı ile elde edilen olası haksız kazancın ortadan kaldırılmasıdır.

Maddenin ikinci fıkrası, patent sahibinin kötü niyetli olması halinde, hükümsüzlüğün geriye dönük etkisinin hangi durumları etkilemeyeceğini düzenlemektedir.

Maddenin üçüncü fıkrasında patent sahibinin kötü niyetli olması halinde, hükümsüzlük kararından önce yapılmış ve uygulanmış lisans veya diğer sözleşmeler kapsamında ödenmiş bedelin iade edilebileceği düzenlenmiştir.

Maddenin dördüncü fıkrası ise, patentin hükümsüzlüğüne ilişkin kesinleşmiş kararın sadece davadaki taraflara değil de herkese karşı hüküm doğuracağını vurgulamaktadır.

MADDE 143- Maddenin birinci ve ikinci fıkrasında, patent hakkının hangi durumlarda sona ereceği ve sona ermenin hukuki etkisi belirtilmektedir.

Maddenin üçüncü ila yedinci fıkralarında, patent sahibinin patent hakkından vazgeçme hakkı, vazgeçmenin istisnaları ve patent hakkından kısmi vazgeçmenin patent hakkına etkisi ile ilgili hükümler düzenlenmiştir.

MADDE 144- Patent hakkının, patentle korunan buluşun başkaları tarafından kullanılmasını engelleyen bir tekel hakkı olması nedeniyle, hangi fiillerin bu hakka tecavüz sayılacağına ilişkin bir düzenleme yapılması gereğinden yola çıkılarak, maddede, patentin sağladığı hakka tecavüz sayılan fiiller sıralanmış ve hangi şartlar altında bu konuda dava açılabilmesine ilişkin hükümler düzenlenmiştir.

Maddenin ikinci fıkrası, usul patentleri ile ilgili haklara ilişkin olup, patent konusu usulle elde edilen ürünün yeni olması veya aynı özellikleri taşıyan ürünün patentli usulle elde edilmiş olma olasılığının yüksek olmasına rağmen patent sahibinin makul çabalar sonucu bunu tespit edememiş olması durumunda, bu ürünün, patent verilmiş usulle elde edildiği kabul edilmiştir. Böyle bir durumda, ispat yükümlülüğünün, aksini savunan kişiye ait olacağı belirtilmiştir. Aksini savunma yükümlülüğü getirilmiş olan davalının, bu durumda, üretim ve işletme sırlarını koruyabilmesine imkan sağlanmıştır.

Patent veya faydalı model başvurusu işlemleri devam ederken, başvurunun yayımlandığı tarihten itibaren, başvuru sonuçlanana kadar buluşa vaki tecavüzlerden dolayı hukuk davası açılabilmesi hükme bağlanmıştır. Bu fıkrayla, henüz başvurunun patent alıp almayacağı belli olmadığından, patent alınamama ihtimali de dikkate alınarak, patent alınması kesinleşene kadar başvuru sahibinin üçüncü kişilere karşı kullanabileceği hukuki yaptırımlar neticesinde sonradan telafisi güç durumların ortaya çıkmasının önlenmesi amacıyla sınır getirilmesi amaçlanmıştır.

MADDE 145- Maddenin birinci fıkrasında, faydalı modelle korunabilir buluşlar tanımlanmıştır. Patentten farklı olarak buluş basamağı kriteri aranmamakta, ancak teknik etki doğuracak nitelikteki yenilikleri içeren geliştirmelerin faydalı modelle korunabilmesi imkânı sağlanmıştır. Böylece her farklılığın teknik etki doğurmayacağı dikkate alınarak, küçük farklılıklar içeren buluşların faydalı modelle korunması engellenmiştir.

Maddenin ikinci fıkrasında, patentle korunamayacak buluşlar ve konularda belirtilenlere ilaveten faydalı modelle korunamayacak buluşlar ve konular tanımlanmıştır. Faydalı modelin küçük geliştirmelerin korunmasında kullanılacağı göz önüne alınarak biyolojik, kimyasal ve eczacılıkla ilgili maddeler, bunlara ilişkin usuller veya bu usuller sonucu elde edilen ürünlerin ve biyoteknolojik buluşların karmaşık buluşlar olması nedeniyle, bu tür buluşlar faydalı model koruması kapsamı dışında bırakılmıştır. Ayrıca, usuller veya bu usuller sonucunda elde edilen ürünlere ilişkin buluşlar için faydalı model koruması da öngörülmemektedir.

MADDE 146- Maddede, faydalı model verilerek sağlanan korumanın, üçüncü kişilere karşı ileri sürülmesindeki istisna düzenlenmiş olup, üçüncü kişilerin ürünlerinden alınmış olan, faydalı model konusu buluşun özü, zarar gören üçüncü kişilere karşı ileri sürülemeyeceği hükmü getirilmiştir.

MADDE 147- Maddede, faydalı model başvurusu yapılırken verilmesi gereken unsurlar için, patentle ilgili maddeye atıf yapılmış ve unsurların eksik olması halinde işleme alınmayacağı belirtilmiştir.

Maddenin ikinci fıkrasının (a) ve (b) bentlerinde, unsurların ve Türkçe çevirilerinin tamamlanması için verilen süre ve tamamlanmaması halinde doğuracağı sonuç belirtilmiştir.

Daha sonra, faydalı model başvuru unsurlarına şekli şartlara uygunluk bakımından inceleme yapılacağı, şekli eksikliği olmayan ya da eksiklikleri giderilen faydalı model başvurusunun araştırma raporunun düzenlenmesi, ilanı, araştırma raporuna başvuru sahibi veya üçüncü kişiler tarafından yapılacak itirazlarla ilgili hükümler düzenlenmiştir.

Faydalı model sisteminde, araştırma raporunun düzenlenmesi prosedürünün başvuru sürecine alınmasıyla, daha sağlam bir belge almak isteyen faydalı model sahibi veya faydalı modelin verilmesi konusunda itirazları olan ve bu itirazları kanıtlamak isteyen üçüncü kişiler için fırsat yaratılmış olmaktadır.

Maddede, düzenlenen araştırma raporu ve varsa itirazlar da değerlendirilerek, Enstitünün, başvuru konusu buluş için faydalı model verilmesi ya da başvurunun reddedilmesi kararı, bununla ilgili Bültende yapılacak yayınlar ve işlemler belirlenmiştir.

Maddede ayrıca, patent için sağlanan patent verilmesi sonrasındaki itiraz usulünün faydalı model için uygulanmayacağı da hükme bağlanmıştır.

MADDE 148- Bu maddede, faydalı modelin mahkeme tarafından hükümsüz sayılmasına ilişkin haller belirtilmiştir.

Maddede, ayrıca hükümsüzlük davası açılabilme süresi, kısmi hükümsüzlük durumuna ilişkin hukuki sonuçlar, hükümsüzlüğün kimler tarafından talep edilebileceği düzenlenmiştir.

Maddede, hükümsüzlük davasının ne zaman açılabilmesine ilişkin hüküm düzenlenmiştir. Buna göre, bir faydalı model işlemde olduğu sürece veya işlemde kalkmışsa bile hakkı sona erdikten (koruma süresinin bitimi veya faydalı model sahibinin hakkından vazgeçmesi veya yıllık ücretin ödenmemesi) sonraki 5 yıl içinde dava açılabilir. Bu süre, faydalı modelin ileriye yönelik devam edebilecek etkisinin olacağı düşünüldükçe verilmiştir. Ayrıca maddede hükümsüzlük davasının, dava açıldığında Sicilde faydalı model sahibi olarak kayıtlı kişiye açılabilmesi belirtilmiştir. Bu hüküm, faydalı model başvurusu veya faydalı model işlemde iken bir hak sahibi değişikliği olması durumunda, hükümsüzlük davasında davalının kim olacağını belirlemek amacıyla düzenlenmiştir.

MADDE 149- Maddenin birinci fıkrasında, patentler için düzenlenmiş hükümlerin, aksi belirtilmedikçe ve faydalı modelin özelliği ile çelişmedikçe, faydalı modeller için de uygulanacağına ilişkin düzenleme getirilmiştir.

Maddenin ikinci fıkrasında aynı buluş için aynı kişiye aynı koruma kapsamıyla birden fazla belge verilmeyeceği düzenlenmiştir.

MADDE 150- Madde sınai mülkiyet haklarına ilişkin yürürlükteki mevzuatta mevcut olan bir maddedir. Kanun hükmünde kararnamelerin tek bir kanun altında toplanması nedeniyle ve tekrardan kaçınılması amacıyla süreler ve bildirimlere ilişkin hükümler, ortak bir dil oluşturarak ve ilgili sınai mülkiyet hakkının niteliğine uygun düşecek bir uyarlamayla birleştirilerek ortak hüküm haline getirilmiştir. Bu hükümle, süre ile ilgili ortaya çıkabilecek tereddütlerin giderilmesi amaçlanmıştır ve süreye uymamanın yaptırımını belirlenmiştir.

MADDE 151- Madde sınai mülkiyet haklarına ilişkin yürürlükteki kanun hükmünde kararnamelerin tümünde mevcut olmayan bir maddedir. Tekrardan kaçınılması amacıyla ortak temsilcilik ilgili sınai mülkiyet hakkının niteliğine uygun düşecek bir uyarlamayla ortak hüküm halinde düzenlenmiştir. Sınai mülkiyet hakkının birden çok kişiye ait olması durumunda, işlemlerin kim tarafından yapılacağı belirtilmiştir.

MADDE 152- Madde sınai mülkiyet haklarına ilişkin yürürlükteki kanun hükmünde kararnamelerde mevcut olan bir maddedir. Anılan düzenlemelerin tek bir kanun altında toplanması nedeniyle ve tekrardan kaçınılması amacıyla hukuki işlemleri düzenleyen maddeler, ortak bir dil oluşturarak ve ilgili sınai mülkiyet hakkının niteliğine uygun düşecek bir uyarlamayla birleştirilerek ortak hüküm haline getirilmiştir. Hukuki işlemlerden bazılarında resmî yazılı şekil zorunluluğu getirilmiş, daha önce söz konusu hükümlerin sınai mülkiyet hakkı başvurularına da uygulanacağına ilişkin ayrı hükümler madde içine alınmıştır.

MADDE 153- Madde sınai mülkiyet haklarına ilişkin yürürlükteki kanun hükmünde kararnamelerde mevcut olan bir maddedir. Anılan düzenlemelerin tek bir kanun altında toplanması nedeniyle ve tekrardan kaçınılması amacıyla sınai mülkiyet haklarına tecavüz durumunda hak sahibinin taleplerini düzenleyen maddeler, ortak bir dil oluşturarak ve ilgili sınai mülkiyet hakkının niteliğine uygun düşecek bir uyarlamayla birleştirilerek ortak hüküm haline getirilmiştir. Anılan hükmün geleneksel ürün adına da uygulanacağı belirtilmiştir.

MADDE 154- Madde sınai mülkiyet haklarına ilişkin yürürlükteki kanun hükmünde kararnamelerde mevcut olan bir maddedir. Anılan düzenlemelerin tek bir kanun altında toplanması nedeniyle ve tekrardan kaçınılması amacıyla sınai mülkiyet haklarına tecavüz durumunda hak sahibinin tazminat taleplerini düzenleyen maddeler, ortak bir dil oluşturarak ve ilgili sınai mülkiyet hakkının niteliğine uygun düşecek bir uyarlamayla birleştirilerek ortak hüküm haline getirilmiştir. 551 ve 554 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamelerde olmakla birlikte 556 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede olmayan tazminatın indirilmesine ilişkin düzenleme tüm sınai mülkiyet hakları için ortak hale getirilmiştir.

MADDE 155- Madde sınai mülkiyet haklarına ilişkin yürürlükteki kanun hükmünde kararnamelerde mevcut olan bir maddedir. Anılan düzenlemelerin tek bir kanun altında toplanması nedeniyle ve tekrardan kaçınılması amacıyla sınai mülkiyet haklarına tecavüz durumunda hak sahibinin yoksun kaldığı kazançların tazminini ve yoksun kalınan kazancın hesaplanma yöntemlerini düzenleyen maddeler, ortak bir dil oluşturarak ve ilgili sınai mülkiyet hakkının niteliğine uygun düşecek bir uyarlamayla birleştirilerek ortak hüküm haline getirilmiştir. Son olarak, niteliklerine uygun düşmediği için yoksun kalınan kazanca ilişkin

hükmün, coğrafi işarete veya geleneksel ürün adına tecavüz halinde uygulanmayacağı belirtilmiştir.

MADDE 156- Madde sınai mülkiyet haklarına ilişkin yürürlükteki kanun hükmünde kararnamelerde mevcut olan bir maddedir. Anılan düzenlemelerin tek bir kanun altında toplanması nedeniyle ve tekrardan kaçınılması amacıyla sınai mülkiyet haklarının tüketilmesini düzenleyen maddeler, ortak bir dil oluşturarak ve ilgili sınai mülkiyet hakkının niteliğine uygun düşecek bir uyarlamayla birleştirilerek ortak hüküm haline getirilmiştir. Uygulamadaki ve doktrindeki tereddütleri gidermek amacıyla hakkın tüketilmesinin yalnız piyasaya sunulan ürünlerle sınırlı olduğu, “bu” sözcüğü ile belirtilmiştir.

MADDE 157- Madde sınai mülkiyet haklarına ilişkin yürürlükteki kanun hükmünde kararnamelerde mevcut olan bir maddedir. Anılan düzenlemelerin tek bir kanun altında toplanması nedeniyle ve tekrardan kaçınılması amacıyla sınai mülkiyet haklarına tecavüz durumunda kendilerine dava açılmayacak dolayısıyla kendilerinden hukuki bir talepte bulunulamayacak kişileri düzenleyen maddeler, ortak bir dil oluşturarak ve ilgili sınai mülkiyet hakkının niteliğine uygun düşecek bir uyarlamayla birleştirilerek ortak hüküm haline getirilmiştir. Anılan hükmün geleneksel ürün adına tecavüz halinde de uygulanacağı belirtilmiştir.

MADDE 158- Madde sınai mülkiyet haklarına ilişkin yürürlükteki kanun hükmünde kararnamelerde mevcut olan bir maddedir. Anılan düzenlemelerin tek bir kanun altında toplanması nedeniyle ve tekrardan kaçınılması amacıyla sınai mülkiyet hakkına tecavüzün mevcut olmadığına ilişkin davaya ve bu davanın şartlarına ilişkin düzenleyen maddeler, ortak bir dil oluşturarak ve ilgili sınai mülkiyet hakkının niteliğine uygun düşecek bir uyarlamayla birleştirilerek ortak hüküm haline getirilmiştir. Uygulamadaki ve doktrindeki tereddütleri gidermek amacıyla tecavüzün mevcut olmadığına ilişkin davanın açılmasından önce hak sahibine noter aracılığıyla “girişimlerin” hakka tecavüz teşkil edip etmediğinin sorulması bir zorunlu başvuru yolu olarak öngörülmüştür. Bu yolla mahkemelerin iş yükünün azaltılması, uyuşmazlıkların yargılama olmaksızın giderilmesi amaçlanmıştır.

MADDE 159- Madde sınai mülkiyet haklarına ilişkin yürürlükteki kanun hükmünde kararnamelerden yalnız 551 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede bulunan bir maddedir. Doktrindeki görüşler ve yargı kararları ışığında, anılan düzenlemenin markalar ve tasarımlar için de uygulanması gerekliliği ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda tekrardan kaçınılması amacıyla önceki tarihli hakların etkisi ortak bir dil oluşturarak ve ilgili sınai mülkiyet hakkının niteliğine uygun düşecek bir uyarlamayla ortak hüküm haline getirilmiştir.

MADDE 160- Madde sınai mülkiyet haklarına ilişkin yürürlükteki kanun hükmünde kararnamelerde mevcut olan bir maddedir. Anılan düzenlemelerin tek bir kanun altında toplanması nedeniyle ve tekrardan kaçınılması amacıyla sınai mülkiyet haklarına ilişkin uyuşmazlıklarda görevli ve yetkili mahkemeyi düzenleyen maddeler, ortak bir dil oluşturarak ve ilgili sınai mülkiyet hakkının niteliğine uygun düşecek bir uyarlamayla birleştirilerek ortak hüküm haline getirilmiştir.

MADDE 161- Madde sınai mülkiyet haklarına ilişkin yürürlükteki kanun hükmünde kararnamelerde mevcut olan bir maddedir. Anılan düzenlemelerin tek bir kanun altında toplanması nedeniyle ve tekrardan kaçınılması amacıyla sınai mülkiyet haklarına ilişkin zamanaşımını düzenleyen maddeler, ortak bir dil oluşturarak ve ilgili sınai mülkiyet hakkının niteliğine uygun düşecek bir uyarlamayla birleştirilerek ortak hüküm haline getirilmiştir.

MADDE 162- Madde sınai mülkiyet haklarına ilişkin yürürlükteki kanun hükmünde kararnamelerde mevcut olan bir maddedir. Anılan düzenlemelerin tek bir kanun altında toplanması nedeniyle ve tekrardan kaçınılması amacıyla sınai mülkiyet hakkına tecavüz durumunda lisans sahiplerinin dava açmasını ve bu davanın açılabilme şartlarını düzenleyen maddeler, ortak bir dil oluşturarak ve ilgili sınai mülkiyet hakkının niteliğine uygun düşecek bir uyarlamayla birleştirilerek ortak hüküm haline getirilmiştir.

MADDE 163- Madde sınai mülkiyet haklarına ilişkin yürürlükteki kanun hükmünde kararnamelerde mevcut olan bir maddedir. Anılan düzenlemelerin tek bir kanun altında toplanması nedeniyle ve tekrardan kaçınılması amacıyla sınai mülkiyet haklarına tecavüz durumunda ihtiyari tedbir talebi ve bu ihtiyati tedbirin niteliğini düzenleyen maddeler, ortak bir dil oluşturarak ve ilgili sınai mülkiyet hakkının niteliğine uygun düşecek bir uyarlamayla birleştirilerek ortak hüküm haline getirilmiştir.

MADDE 164- Madde sınai mülkiyet haklarına ilişkin yürürlükteki kanun hükmünde kararnamelerde mevcut olan bir maddedir. Anılan düzenlemelerin tek bir kanun altında toplanması nedeniyle ve tekrardan kaçınılması amacıyla sınai mülkiyet haklarına tecavüz oluşturması nedeniyle cezayı gerektiren ürünlere gümrüklerde el koymayı düzenleyen maddeler, ortak bir dil oluşturarak ve ilgili sınai mülkiyet hakkının niteliğine uygun düşecek bir uyarlamayla birleştirilerek ortak hüküm haline getirilmiştir.

MADDE 165- Madde sınai mülkiyet haklarına ilişkin yürürlükteki kanun hükmünde kararnamelerde kısmen mevcut olan bir maddedir. Anılan düzenlemelerin tek bir kanun altında toplanması nedeniyle ve tekrardan kaçınılması amacıyla sınai mülkiyet haklarına ilişkin Enstitü nezdinde yapılacak işlemlerde yetkili olan kişiler ile Enstitü ile muhataplar arasındaki tebligat usulünü düzenleyen maddeler, ortak bir dil oluşturarak ve ilgili sınai mülkiyet hakkının niteliğine uygun düşecek bir uyarlamayla birleştirilerek ortak hüküm haline getirilmiştir. Bu madde ile Enstitünün tebligat aşamasında yaşadığı sorunları çözmek için yeni bir tebligat usulü öngörülmüştür.

MADDE 166- Madde sınai mülkiyet haklarına ilişkin yürürlükteki kanun hükmünde kararnamelerde mevcut olan bir maddedir. Anılan düzenlemelerin tek bir kanun altında toplanması nedeniyle ve tekrardan kaçınılması amacıyla sınai mülkiyet haklarına ilişkin Enstitü nezdinde yapılacak işlemlerde ödenmesi gereken ücretleri düzenleyen maddeler, ortak bir dil oluşturarak ve ilgili sınai mülkiyet hakkının niteliğine uygun düşecek bir uyarlamayla birleştirilerek ortak hüküm haline getirilmiştir. Patentlere ilişkin yıllık ücretler niteliği itibari ile farklı olduğu için ilgili Kitap içinde ayrıca düzenlenmiştir.

MADDE 167- Madde ile daha önce normatif olarak düzenlenmemiş ancak yargı kararları ile uygulama bulan fiili durum pozitif hukuki dayanağa kavuşturulmuş, Enstitünün sınai mülkiyet haklarına ilişkin verdiği kararların iptali ve hükümsüzlük istemli davalarda verilen kararların kesinleşmedikçe icra edilemeyeceği düzenlenmiştir.

MADDE 168- Madde ile suça konu eşyaların depolanmasına ve muhafazasına ilişkin sorunların çözümüne yönelik düzenlemeler yapılmıştır.

MADDE 169- Madde ile Türkiye’de sınai mülkiyet alanındaki akademik çalışmaların desteklenmesi ve yurt içinde ve dışında kişi ve kuruluşlara eğitim verilmesi gibi ihtiyaçlara daha kapsamlı bir şekilde cevap verilebilmesi amacıyla TPE’nin görevleri yeniden düzenlenmiştir. Ayrıca, TPE’nin teşkilat yapısında meydana gelen değişikliklerin TPE’nin görevlerine yansıtılması hedeflenmiştir.

MADDE 170- Madde ile Yeniden İnceleme ve Değerlendirme Kurulu Enstitü organları arasından çıkarılarak yerine Fikri Mülkiyet Akademisi eklenmiştir.

MADDE 171- Madde ile Enstitünün Danışma Kurulu Türkiye Cumhuriyeti Devleti teşkilat yapısında meydana gelen değişiklikleri de yansıtacak şekilde tekrar düzenlenmiştir.

MADDE 172- Madde ile Enstitü ile Kültür ve Turizm Bakanlığının eş başkanlığını yapacağı Fikri Mülkiyet Akademisinin görevi, yapısı ve işleyişi düzenlenmiştir.

MADDE 173- Madde ile Endüstriyel Tasarımlar Dairesi Başkanlığının adı Tasarımlar Dairesi Başkanlığı olarak değiştirilmektedir. Mevcut durumda birim bünyesinde tescil edilen sınai mülkiyet hakkının sadece endüstriyel yolla üretilen tasarımlar olmaması ve 554 sayılı Endüstriyel Tasarımların Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin sadece endüstriyel yolla üretilen tasarımlar değil tüm tasarımlarla ilgili hükümler içermesi ayrıca adı geçen Kanun Hükmünde Kararnamenin tanımlar maddesinde yer alan ibarelerin “tasarım”, “tasarımcı” şeklinde düzenlenmiş olması nedeniyle birimin adı “Tasarımlar Dairesi Başkanlığı” olarak değiştirilmiştir.

Yine aynı şekilde TPE’nin ana hizmet birimlerinden biri olan Uluslararası İlişkiler Dairesi Başkanlığının adı Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Dairesi Başkanlığı olarak değiştirilmektedir. Mevcut durumda Uluslararası İlişkiler Dairesi Başkanlığının iş yükü çok büyük bir oranda Avrupa Birliği ile ilgilidir. TPE hali hazırda Avrupa Birliği Müzakereleri 7. fasıl olan Fikri Mülkiyet Hukuku faslının eş başkanlığını yürütmektedir. 2011 yılında AB Bakanlığı kurulmuş olup TPE’nin bağlı olduğu Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığında da Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Dairesi Başkanlığı şeklinde bir yapılanma söz konusudur. TPE ve adı geçen birimin Avrupa Birliği ile ilgili görevlerinin önemi ve TPE’nin bağlı olduğu Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının organizasyon yapısına uyum sağlanması açısından birimin adı değiştirilmiştir.

Bununla birlikte yeniden düzenlenen görev tanımları ve sorumluluk kapsamı dikkate alındığında yeni kurulan Yenilik ve Tanıtım Dairesi Başkanlığının da TPE’nin ana hizmet birimleri arasında değerlendirilmesi gerektiği mülahazası ile maddede düzenlenme yapılmıştır.

İlgili mevzuat kapsamında ülkemizde doğal ürünler, gıda maddeleri, tarım, maden ve el sanatları ürünleri ile sanayi ürünlerinin sınai mülkiyet haklarından biri olan coğrafi işaret olarak tescil edilmesi ve korunması alanında son dönemde yaşanan gelişmeler, coğrafi işaretli ürünlerin ülke ekonomisine katkıları, başvuru sayılarındaki artışlar ve konunun artan önemine binaen, bu konudaki işlem ve uygulamaların daha etkin ve verimli bir şekilde yapılması için coğrafi işaretlerle ilgili işlemlerin ayrı bir birim yapılması şeklinde yürütülmesi amaçlanmaktadır.

MADDE 174- Madde ile Coğrafi işaretlerle ilgili işlemlerin ayrı bir birim yapılması şeklinde yürütülmesi amaçlandığından bu işlemleri yürütme görevinin, Markalar Dairesi Başkanlığının görevleri arasından çıkartılması gerekmiş, maddenin e bendi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 175- Madde ile ana hizmet birimlerinden olan Endüstriyel Tasarımlar Dairesi Başkanlığının adının Tasarımlar Dairesi Başkanlığı olarak değiştirilmesi ile birimin görev tanımının Kanunda yer alan diğer ana hizmet birimlerinin görev tanımları ile uyumlu hale getirilmesi gereği dikkate alınarak düzenleme yapılmıştır.

MADDE 176- Madde ile Ana hizmet birimlerinden olan Uluslararası İlişkiler Dairesi Başkanlığının adının Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Dairesi Başkanlığı olarak değiştirilmesi sonucunda birimin ismi ile uyumlu olacak ve Avrupa Birliği ile ilgili işleri de görevler kapsamında belirtecek şekilde madde düzenlenmiştir.

MADDE 177- Madde ile Enformasyon, Dokümantasyon ve Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığının bölünmesiyle oluşturulan Yenilik ve Tanıtım Dairesi Başkanlığının görevleri, sınai mülkiyet birikiminin tespit edilmesi, yenilik destek, bilgilendirme ve eğitim faaliyetleri gibi hususları da kapsayacak şekilde düzenlenmiştir.

Ayrı bir birim olarak yapılması öngörülen Coğrafi İşaretler Dairesi Başkanlığı ve Yeniden İnceleme ve Değerlendirme Dairesi Başkanlığının görevleri düzenlenmektedir.

MADDE 178- Madde ile TPE'nin yardımcı hizmet birimlerinin adlarında değişiklik olması nedeniyle düzenleme yapılmıştır.

TPE'nin elektronik başvuru alan bir kurum olması, sicil ve kayıtların elektronik ortamda tutulması ve kağıtsız ofise geçiş hedefi dikkate alındığında TPE'nin bilgi ve bilişim teknolojilerine en çok ihtiyaç duyan Kurumlardan biri olduğu açıkça görülecektir. Bunun yanında TPE'nin en önemli görevlerinden biri de bilinçlendirme ve tanıtım faaliyetleridir. Enformasyon, Dokümantasyon ve Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığının birbirinden farklı görevleri bünyesinde bulundurması birimin insan kaynağı kapasitesinin verimli bir şekilde kullanılamaması sonucunu doğmaktadır. Bu nedenlerle Enformasyon, Dokümantasyon ve Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı söz konusu görevlerin ve işlerin daha sağlıklı ve düzenli bir şekilde yürütülmesi amacıyla "Yenilik ve Tanıtım" ile "Bilgi İşlem" olmak üzere iki ayrı Daire Başkanlığı şeklinde düzenlenmiştir. Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı da görev tanımları dikkate alınarak yardımcı hizmet birimleri arasında mütalaa edilmiştir.

Bunun yanında İdari ve Mali İşler Dairesi Başkanlığının adı 5018 sayılı Kanun gereğince Destek Hizmetleri Dairesi Başkanlığı olarak yeniden düzenlenmiştir.

MADDE 179- Madde ile adı değiştirilen Destek Hizmetleri Dairesi Başkanlığının görevleri arasından mali hükümlere ilişkin hususlar 5018 sayılı Kanun gereğince çıkarılmış, birimin görevleri kütüphane hizmetlerini de içerecek şekilde yeniden düzenlenmiştir.

MADDE 180- Madde ile Enformasyon, Dokümantasyon ve Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığının bölünmesiyle oluşturulan Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığının görevleri, TPE'nin uygulamaya yönelik ihtiyaçlarını karşılayacak, sınai mülkiyet alanında bilişim teknolojilerinin en etkin düzeyde kullanımına imkan verecek ve teknolojik gelişmeleri kolayca takip edebilecek şekilde düzenlenmiştir.

MADDE 181- Madde, 6/11/2003 tarihli ve 5000 sayılı Türk Patent Enstitüsü Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanununun günün koşullarına uygun hale getirilmesi, Strateji Geliştirme Müdürlüğünün daire başkanlığı şeklinde yapılandırılarak Enstitünün kurumsal yapısında bütünlük sağlanması amacına yönelik düzenlemeler öngörmektedir.

MADDE 182- Madde ile Hukuk Müşavirliği biriminin görevleri Enstitü ihtiyaçları doğrultusunda yeniden düzenlenerek, müşavirliğin görevleri arasına mahkemelerden ve icra dairelerinden gelen müzekkerelere cevap vermek eklenmiştir.

MADDE 183- Madde ile 6/11/2003 tarihli ve 5000 sayılı Türk Patent Enstitüsü Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanununun günün koşullarına uygun hale getirilerek, Strateji Geliştirme Müdürlüğünün daire başkanlığı şeklinde yapılandırılmasından sonra Strateji Geliştirme Daire Başkanlığının görev ve yetkilerini düzenlenmektedir.

MADDE 184- Madde, 6/11/2003 tarihli ve 5000 sayılı Türk Patent Enstitüsü Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanununun günün koşullarına uygun hale getirilerek, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu ile uyumlu hale getirilmesi amacıyla düzenlenmiştir. Ayrıca Enstitü Yönetim Kurulu üyeliğine atanma şartlarında değişiklik yapılmıştır.

MADDE 185- Madde ile 5000 sayılı Kanunun 25 inci maddesinde yer alan düzenleme, uygulamada yaşanan sorunlar ve ihtiyaçlar göz önüne alınarak yeniden düzenlenmiştir. İdari teşkilat içinde benzer nitelikli kamu kurum ve kuruluşlarında da istifade ettiği düzenlemeler madde metnine eklenmiştir.

MADDE 186- Madde ile uluslararası sözleşmelerden doğan yükümlülüklerin yerine getirilmesi aşamasında yaşanabilecek insan kaynakları sıkıntısını aşmak amacıyla sözleşmeli uzman çalıştırılmasına ilişkin düzenlemeler yapılmıştır.

MADDE 187- Madde ile marka veya patent vekili olabilme şartları, günün koşulları ve uygulamadaki aksaklıklar dikkate alınarak yeniden düzenlenmiştir. Bu yolla marka veya patent vekillerinin yaptıkları işlemlerde kalitenin artırılması ve hataların azaltılması amaçlanmıştır.

MADDE 188- Madde ile günün koşulları, uygulamadaki aksaklıklar ve vekiller hakkındaki olumsuz eleştiriler dikkate alınarak marka veya patent vekillerine disiplin sorumluluğu

getirilmiştir. Bu yolla marka veya patent vekillerinin yaptıkları işlemlerde kalitenin artırılması ve hataların azaltılması amaçlanmıştır.

MADDE 189- Madde ile 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu ve diğer kanunlarda yapılması öngörülen değişiklikler belirtilmiştir.

MADDE 190- Madde ile ihtiyaçlar doğrultusunda Enstitünün 190 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye eklenecek ve adı geçen Kanun Hükmünde Kararnameden çıkarılacak kadroları belirtilmiştir. Enstitünün marka ve patent uzmanlığı ile marka ve patent uzman yardımcılığı kadroları iptal edilerek bu kadrolar yerine tek bir isim altında sınai mülkiyet uzman ve uzman yardımcılığı kadroları ihdas edilmiştir.

MADDE 191- Madde ile bu Kanun ile kadroları iptal edilen personelin müşavir kadrosuna atanacağı belirtilmiş ve bu şekilde müşavir kadrosuna atanmış bulunanların atanma sonucunda özlük haklarında kayıp olmaması için düzenleme yapılmıştır.

MADDE 192- Madde ile 5147 Sayılı Kanunun ceza hükümlerine ilişkin 39 ve 40 ıncı maddeleri yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 193- Madde ile “endüstriyel tasarım” ibaresi “tasarım” olarak değiştirildiğinden mevzuatta ifade birliği sağlanması için 278 sayılı Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu Kurulması Hakkında Kanununun ilgili maddesinde değişiklik yapılmıştır.

MADDE 194- Madde ile “endüstriyel tasarım” ibaresi “tasarım” olarak değiştirildiğinden mevzuatta ifade birliği sağlanması için 492 sayılı Harçlar Kanununa ekli (8) sayılı tarifiede değişiklik yapılmıştır.

MADDE 195- Madde ile Patent İşbirliği Antlaşması kapsamında Dünya Fikri Mülkiyet Teşkilatı nezdindeki Uluslararası Büroya yapılacak olan uluslararası patent başvurularına ilişkin başvuru ücreti ile araştırma ve inceleme ücretleri katma değer vergisinden muaf tutularak, başvuru sahiplerine kolaylık sağlanmış, patent başvuru sayılarının arttırılması hedeflenmiştir.

MADDE 196- Madde ile bu Kanunun uygulanmasına ilişkin yönetmeliklerin hazırlanması ve yürürlüğe sokulması için hazırlık ve geçiş süresi öngörülmüştür.

MADDE 197- Madde ile bu Kanunun yürürlüğe girmesi ile yürürlükten kalkacak olan mevzuat belirtilmiştir.

GEÇİCİ MADDE 1- Madde ile patent ve faydalı model haklarında yaşanması muhtemel sorunları önlemek amacıyla geçiş hükümleri öngörülmüştür.

GEÇİCİ MADDE 2- Madde ile ilaç üretim usulleri ve ilaç ürünlerinin korunması konularında yaşanması muhtemel sorunları önlemek amacıyla geçiş hükümleri öngörülmüştür.

GEÇİCİ MADDE 3- Madde ile yürürlüğe girmesi öngörülen yönetmelikler yürürlüğe girene kadar uygulamada boşluk oluşmaması için geçiş hükümleri öngörülmüştür.

GEÇİCİ MADDE 4- Madde ile suç eşyalarının imhasına ilişkin düzenlemeler öngörülmüştür. Anayasamızda yer alan ve evrensel nitelikteki “suçta ve cezada kanunilik” ilkesi, 01.06.2005 tarihinde yürürlüğe giren 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 2 nci maddesinde açık bir şekilde ifade edilmiştir. Bu hükme göre, suç teşkil eden fiilin bütün unsurlarının kanunla tanımlanmış olması gerekmektedir. Kanunun açıkça suç saymadığı bir fiilden dolayı kimseye ceza verilemez. İdarenin düzenleyici işlemleri ile suç ve ceza konulamaz.

Türk Ceza Kanununun 5 inci maddesinde, kanunun genel hükümlerinin, özel ceza içeren kanunlardaki suçlar hakkında da uygulanacağı öngörülmüştür. Bu hüküm karşısında, özel ceza kanunları ve ceza içeren kanunlardaki Türk Ceza Kanununun genel hükümlerine uymayan hükümlerin uygulanma kabiliyeti kalmadığından uygulamada her hangi bir boşluğun doğmaması amacıyla, 5252 sayılı Türk Ceza Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanunun geçici 1inci maddesi ile gerekli değişiklikler yapılmaya ve en geç 31.12.2008 tarihine kadar, genel düzenlemeye aykırı hükümlerin uygulanacağı öngörülmüştür.

551, 554, 555 ve 556 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamelere 03.11.1995 tarihli ve 4128 sayılı Kanun ile eklenen ve 22.06.2004 tarihli ve 5194 sayılı Kanun ile değiştirilen ceza hükümlerinde, suç tanımı yönünden, idari düzenleme olan Kanun Hükmünde Kararnamelerin diğer maddelerine yollama yapılmakla yetinilmiştir. Bu nedenle, “cezada kanunilik” ilkesine uyulmuş olmasına rağmen, idari düzenleme olan Kanun Hükmünde Kararname maddelerine atıfta bulunulduğundan, “suçta kanunilik” ilkesi yerine getirilmemiştir. Başka bir anlatımla, suç tanımı, idari düzenleme olan Kanun Hükmünde Kararnamelerde yer aldığından, Anayasanın 38 inci ve 91 inci maddeleri ile Türk Ceza Kanununun 2 nci maddesi hükümlerine aykırılık söz konusudur. Diğer yandan, 01.01.2009 tarihine kadar söz konusu Kanun Hükmünde Kararnamelerin ceza hükmü içeren maddelerinin, Türk Ceza Kanununun genel hükümlerine uyumlaştırılması için gerekli yasal düzenlemeler yapılmadığından, Türk Ceza Kanununun 5 inci maddesi uyarınca, Türk Ceza Kanununun genel hükümleri, 01.01.2009 tarihinden itibaren söz konusu Kanun Hükmünde Kararnamelere 4128 sayılı Kanun ile eklenen suçlar hakkında da uygulanacaktır.

Bu çerçevede, “suçta ve cezada kanunilik” ilkesinin düzenlendiği Türk Ceza Kanununun 2 nci maddesiyle, Türk Ceza Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanunun geçici 1inci maddesi uyarınca, 01.01.2009 tarihinden itibaren uygulama alanı bulan, Türk Ceza Kanununun 5 inci maddesinin; “TCK’nın genel hükümlerinin, özel ceza kanunları ve ceza içeren kanunlardaki suçlar hakkında da uygulanmasına” ilişkin hükmüne göre, 01.01.2009 tarihinden önce işlenen suçlar, 551, 554, 555 ve 556 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamelerin ceza hükümleri açısından suç oluşturmamaktadır.

Diğer taraftan Anayasa Mahkemesinin 03.01.2008 tarihli ve 2005/15 E., 2008/2 K. sayılı kararı ile 556 sayılı KHK’nın 9uncu maddesinin birinci ve ikinci fıkralarının (b) bentleriyle, 61inci maddesinin (a) ve (c) bentleri iptal edilmiş, karar, 05.07.2008 tarihli ve 26927 sayılı Resmi Gazetede yayınlanmış ve oluşan hukuki boşluğun giderilmesi için altı aylık süre öngörülmüştür.

Öte yandan, Anayasa Mahkemesinin 12.03.2009 tarihli ve 2009/16 E., 2009/46 K. sayılı kararı ile 555 sayılı KHK'nın 24 üncü maddesinin (a) ve (c) bentleri iptal edilmiş, 30.05.2009 tarihli ve 27243 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan iptal hükmünün, yayın tarihinden 6 ay sonra yürürlüğe girmesine karar verilmiştir. Ayrıca Anayasa Mahkemesinin, 551 sayılı KHK'nın 136 ncı maddesinin (a) ve (b) bentleri ile 554 sayılı KHK'nın 48 inci maddesinin (c) bendini iptal eden 05.02.2009 tarihli ve 2005/57 E., 2009/19 K. sayılı kararı da, 10.06.2009 tarih ve 27254 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmış, kararda iptal hükmünün Resmi Gazetede yayımından 1 yıl sonra yürürlüğe gireceği belirtilmiştir.

556 sayılı KHK'da, 28.01.2009 tarihinde yürürlüğe giren 21.01.2009 tarihli ve 5833 sayılı Kanun ile değişiklik yapılarak Anayasa Mahkemesinin iptal kararının gereği yerine getirilmiştir. 551, 554 ve 555 sayılı KHK'lerde ise Anayasa Mahkemesinin iptal kararları sonrasında yeni yasal düzenleme yapılmamıştır. Bu nedenle hem Anayasa Mahkemesinin anılan iptal kararlarının gereğinin yerine getirilmesi hem de Türk Ceza Kanununun "Suçta ve cezada kanunilik ilkesi" başlıklı 2 nci maddesinin ikinci fıkrası, "Özel Kanunlarla İlişki" başlıklı 5 inci maddesi ve Türk Ceza Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanunun geçici 1 inci maddesi hükümleri gereğince, özel kanunlardaki suç ve cezalara ilişkin hükümlerin, Türk Ceza Kanununa uyumlu hale getirilmesi gerekliliği karşısında 551, 554 ve 555 sayılı KHK'ların suç ve cezalara ilişkin hükümlerini de düzenleyen kanun tasarısı hazırlanmıştır.

Ancak açıklanan nedenlerle oluşan hukuki boşluk dolayısıyla sanıklara atılı eylemlerin suç olmaktan, bu eylemler nedeniyle el konulan eşyaların da suç konusu eşya olmaktan çıkması sonucunda söz konusu eşyalara ilişkin olarak da yasal düzenleme yapılması zarureti doğmuş, düzenlenen geçici madde hükmünde, Türk Ceza Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanunun geçici 1 inci maddesi hükmü kapsamında 01.01.2009 tarihinden önce işlenen suçlar esas alınmıştır.

MADDE 198- Madde ile Kanunun yürürlüğü düzenlenmiştir.

MADDE 199- Madde ile Kanunun yürütülmesi düzenlenmiştir.